

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**«РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ
ФІНАНСАМИ: ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ МИТНОЇ ТА
ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ»**

**Збірник тез доповідей та матеріалів
учасників круглого столу студентського
Науково-практичного гуртка митної справи
кафедри фінансового менеджменту**

Львів – 14 травня 2020 р.

Реформування системи управління державними фінансами: проблеми, тенденції та перспективи митної та податкової політики: Збірник тез доповідей та матеріалів учасників круглого столу студентського Науково-практичного гуртка митної справи кафедри фінансового менеджменту. – 14 травня 2020 р. – Львів: ФУФБ, 2020. – 141 с.

Редакційна колегія:

Ситник Н. С., завідувач кафедри фінансового менеджменту, д.е.н., доцент

Дубик В. Я., доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Голинський Ю. О., доцент кафедри фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

Тексти подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність та зміст матеріалів несуть автори.

Матеріали круглого столу призначені для викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Наша адреса:

Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет управління фінансами та бізнесу, кафедра фінансового менеджменту.

79038, м. Львів, вул. Медової Печери, 53, каб. 114.

<https://financial.lnu.edu.ua/department/finansovoho-menedzhmentu>
derzhavni.finansu@ukr.net

ЗМІСТ

Антоник В.В. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ.....	8
Базіла М.С. МИТНА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ.....	10
Байдала Р. І. ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ.....	13
Бірченко М. М. РОЛЬ БЮДЖЕТУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.....	16
Богуцька Р. В. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ В УКРАЇНІ.....	18
Боднарчук У. О. РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	20
Бойко О.О. СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ 2017-2020pp.....	22
Борзак Ю. В. ВПЛИВ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	24
Вовк В.В. ПЛАН РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНИЙ АУДИТ.....	27
Волчок І.С., Замрій О.М ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ.....	29
Гаврецька І.І. СТАН МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ.....	32
Гаврилюк Ю. П. СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	34
Голич М. І. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	36

Горанська Н. В. РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	38
Даценко Д. А. КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 2020.....	41
Ігнатишина В.М. ОПОДАТКУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	44
Іщенко В. А. ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ.....	46
Козарь С.-В. О. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ.....	49
Козій О. В. ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	50
Козій Х. В. МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.....	53
Кольба Р.М. АНАЛІЗ РІВНЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	55
Корень Д.О. ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ НЕРЕЗИДЕНТА.....	57
Корпан А.В. МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	59
Костів М.Б., Кунинець Я.В. ФІСКАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ ЄДИНОГО ПОДАТКУ.....	61
Котелюк І. В. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ.....	63
Любинська Г.В. СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПРЯМИМИ ПОДАТКАМИ В УКРАЇНІ.....	65
Любинська Г.В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	67
Онисько Е.М. РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	70

Панова А.Т. ПРОБЛЕМА ТЕРИТОРІАЛЬНО НЕРІВНОМІРНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	72
Педченко І.І. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТАРТАПІВ: МІЖНАРОДНІ РЕАЛІЇ.....	75
Педченко І.І. ОЦІНКА НАДХОДЖЕННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ АКТИВНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	78
Себестянович І.С. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ.....	81
Рабченюк А.П. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ.....	82
Капітанчук М.В. ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	84
Євтушок В.А. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....	86
Баїк А.І. ВПЛИВ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН НА АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА В УМОВАХ БЮДЖЕТНО–ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ.....	88
Мандрик А. І. ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ.....	90
Нечитайло О. О. ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ.....	93
Очковська Ю. М. ПРОБЛЕМНІ СТОРОНИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	95
Сказик М. М. СИСТЕМА КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	97
Стаднюк Х. А. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ОТГ.....	99
Стахів С. Ф. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	100

Візняк В. В., Віхоть О. С. ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТІНЬОВУ ЕКОНОМІКУ.....	103
Гайдукова Я. Р., Дурбан Х. П. ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	105
Гузовата І. Р. РОЗВИТОК АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ.....	107
Гургула Т. Р. ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ ПОЖВАВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	109
Дерев'яно В.А. ФАНДРЕЙЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ОТГ.....	111
Корнієнко М.О. ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	113
Любинська Г.В. ВІТЧИЗНЯНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРИБУТКУ.....	115
Маркевич А-М.О. РОЛЬ І МІСЦЕ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	118
Мучичко К.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	120
Педченко І.І. ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	122
Петрович А. З. ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ.....	124
Сарафин М.А. АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ.....	126
Федюк В. А. ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	128
Шоп'як М. В. ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.....	130
Телегій І. В ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	132
Шиманський М. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	134

Трачук Г.М. СУЧАСНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	136
Фелісеєв В.А. ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	137
Юрчик Ю.І. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ.....	140

Антоник В.В.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ УКРАЇНИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Система управління державними фінансами в Україні є основою забезпечення сталого розвитку країни та гарантованого виконання соціальних зобов'язань перед громадянами.

Державні фінанси мають стратегічне значення для регулювання реального сектору економіки та фінансової сфери, забезпечення розвитку регіонів, підтримки підприємницької діяльності, а їх потенціал є підґрунтям для соціального розвитку.

Ефективність системи управління державними фінансами має важливе значення для забезпечення стабільності бюджетної системи, а також загальної фінансової безпеки та стійкого економічного зростання.

В умовах посилення впливу внутрішніх і зовнішніх викликів у фінансово-економічному середовищі країни зростає значення системи управління державними фінансами як фундаментальної складової для розвитку інших сфер реалізації державної політики.

Важливість підвищення ефективності розглядуваної системи управління зумовлена необхідністю постійного розвитку, оновлення та реагування на мінливе зовнішнє й внутрішнє середовище.[1]

Розвиток системи управління державними фінансами потребує: удосконалення роботи центральних органів виконавчої влади; посилення співпраці Кабінету Міністрів України з Верховною Радою України, громадськістю, суб'єктами господарювання; поглиблення діалогу між державою та суспільством через спрощення доступу громадян до інформації з питань бюджету; посилення відповідальності держави перед бізнесом у рамках реалізації державної податкової політики в частині забезпечення своєчасного відшкодування податку на додану вартість; підвищення прозорості бюджетних відносин, що передбачає запровадження системи зовнішнього незалежного аудиту бюджетних доходів згідно з міжнародними стандартами; створення дієвого механізму надання державної допомоги суб'єктам господарювання та регулювання цим процесом; розвиток і вдосконалення системи державних закупівель, насамперед через приведення законодавства в цій сфері у відповідність із міжнародними стандартами.[3]

На нинішньому етапі розвитку ринкової економіки України та її інтеграції з Європейським Союзом великого значення набуває підвищення ефективності системи управління державними фінансами, зокрема, потрібен пошук нових підходів до поліпшення її функціонування.

Без глибокої модернізації системи державних фінансів, зміцнення відповідних інституцій, знищення умов для корупції не буде досягнуто високої ефективності важелів стимулювання економічного розвитку.

Важливо звернути увагу на такий інструментарій: програмно-цільовий підхід до бюджетного процесу, застосування фінансової логістики, аутсорсингу, реінжинірингу, системи збалансованих показників.

В Україні вже протягом досить тривалого часу практикується й удосконалюється програмно-цільовий підхід до бюджетного процесу. Його сутність полягає в розподілі ресурсів за програмами, що мають конкретні стратегічні цілі й оперативні завдання, які необхідно виконати.[1]

Сучасні політичні, економічні й соціальні виклики для України зумовлюють застосування в державному управлінні реінжинірингу за рахунок переосмислення владних відносин у соціумі. Це дає змогу задовольняти суспільні інтереси й надавати якісні блага населенню. “Перезавантаження влади”, яке повинно передбачати не лише зміну персоналій, а й реформування управлінських процесів, є основною передумовою нейтралізації соціальних збурень та конфліктів.

До основних проблем системи державних фінансів України належать такі: надмірна фіскальна орієнтація податкової системи; неефективна політика витрачання бюджетних коштів; високий рівень корупції у сфері державних закупівель; соціальна несправедливість податкової системи; відсутність ефективної системи контролю за витрачанням бюджетних коштів; деструктивна боргова політика; надмірна централізація бюджетного ресурсу.[1]

Названі вади державних фінансів України є суттєвими, тому їх подолання потребує комплексного підходу.

До Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 рр. одним із напрямів реформ є управління державними фінансами. Він включає адміністрування податків, підготовку й виконання державного бюджету, систему державних закупівель, внутрішній і зовнішній аудит, облік та звітність.

Цілі та завдання реформування визначені Стратегією розвитку системи управління державними фінансами, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від (01.08.2013 № 774). Передбачається здійснити її перегляд.[2]

Удосконалення системи управління державними фінансами має бути реалізоване з урахуванням зарубіжного досвіду, зокрема країн ЄС: це стане стимулом до вирішення проблем, пов'язаних зі стабілізацією бюджетної сфери країни.[4]

Дотримання в повному обсязі концептуальних засад інтегрованої інформаційної системи фінансового менеджменту також допоможе підвищити роль громадян України в бюджетному процесі та ширшому залученню суспільних груп і громадських організацій до розроблення бюджету та контролю за його виконанням.

Це, з одного боку, сприятиме формуванню нової суспільної ментальності, усвідомленню значущості соціуму в процесі управління державою, а з другого, – підвищенню відповідальності влади за використання коштів та якості бюджетних послуг.[1]

Таким чином, у результаті дослідження проблем і напрямів удосконалення системи управління державними фінансами було встановлено, що для її якісного формування необхідний комплексний підхід, орієнтований на застосування наявних і новітніх фінансових механізмів й інструментарію, набутих світовою практикою.

Система управління державними фінансами має відповідати сучасним вимогам та включати такі базові принципи, як прозорість діяльності, стабільність і довгострокова стійкість бюджету, ефективна й справедлива система міжбюджетних відносин, консолідація бюджету та бюджетного процесу, бюджетування, орієнтоване на результат.

Покращання стану системи управління державними фінансами в Україні передбачає здійснення таких першочергових завдань: дотримання стратегій і планів центральних органів виконавчої влади, бюджетних цільових програм; широке впровадження новітніх технологій із застосуванням сучасних підходів та методів реалізації поставлених цілей та завдань; впровадження інтегрованої інформаційної системи фінансового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Ковалів І.Р. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ [Електронний ресурс] / Ковалів І.Р. – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/User/Desktop/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%B7.pdf>.
2. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80> (дата звернення: 16.09.2016)
3. Про схвалення Концепції розвитку системи управління державними фінансами: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2012 № 633-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/633-2012-%D1%80> (дата звернення: 16.09.2016)
4. Удосконалення управління державними фінансами та реформування податкової системи України / А. М. Соколовська, Р. Л. Балакін, В. Й. Башко та ін.; за ред. Т. І. Єфименко. Київ: ДННУ “Акад. фін. управління”, 2015. 444 с

Базіла М.С.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТНА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАКРІПЛЕННЯ

Глибокі та всеохоплюючі за своєю сутністю політичні, економічні й соціальні процеси, що відбуваються в сучасній Україні, обумовлюють серйозні зміни в усвідомленні ролі та значення багатьох галузей і сфер діяльності держави, що слугують підґрунтям життя українського суспільства. До таких сфер, значення яких в останні роки постійно зростає, належить і сфера суспільних відносин, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічної діяльності. Монополія держави на здійснення зовнішньоекономічної діяльності, що існувала тривалий час, з набуттям Україною статусу суверенної та незалежної відійшла в минуле. Лібералізація економіки суттєво розширила коло суб'єктів господарювання, які отримали право безпосередньої участі у здійсненні різного роду операцій на міжнародних ринках. Швидке збільшення обсягів економічних відносин, що обумовлено процесами глобалізації світової економіки, приводить до зростання обсягів переміщення товарів, послуг, інформації, технологій, об'єктів інтелектуальної власності, капіталів, робочої сили між країнами. Ці процеси, безумовно, стосуються й України, як однієї з держав, що має досить вигідне географічне розташування.

За цих умов надзвичайно зростає роль держави у регулюванні зазначених процесів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Держава в особі уповноважених органів повинна здійснювати це регулювання, ураховуючи питання, пов'язані зі стимулюванням розвитку і структурної перебудови національної економіки та її захистом. Одним з основних важелів, який використовується для регулювання зовнішньої торгівлі та захисту національних інтересів у цій сфері, є митна політика держави.

Проблеми сучасної митної політики визначають стратегію розвитку митної діяльності як сьогодні, так і майбутнього. Це пов'язано з цілим комплексом факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру. Так, формування й реалізація митної політики держави об'єктивно спричинені закономірностями і тенденціями розвитку міжнародних зв'язків та відносин, з одного боку, умовами, закономірностями і тенденціями соціально-економічного розвитку світової спільноти – з другого. Разом з тим існування суб'єктивних факторів може суттєво вплинути на хід та результат

цього процесу. До таких суб'єктивних факторів, перш за все, можемо зараховувати політику конкретної держави в конкретний історичний період її існування та фактори, що діють у конкретній митній службі держави. Для України такі фактори спричиняються умовами переходу держави до ринкових відносин.

Митна політика як невід'ємна складова частина державної політики мала яскраво виражений фіскальний характер, що стримувало розвиток міжнародних торговельних зв'язків та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників. Головним завданням митних органів, які реалізують митну політику, є збільшення надходжень до державного бюджету. Таке визначення пріоритетів викликано проблемою гострого дефіциту бюджетних коштів, що ускладнюється проблемами ухилення від сплати податкових платежів, значним зовнішнім боргом та станом забезпечення соціальних гарантій населення держави. Фіскальна спрямованість митної політики домінує дотепер. Як свідчать підсумки роботи митних органів України за останні роки, ними до державного бюджету було спрямовано надходжень податків і зборів (обов'язкових платежів) на суму, що становить третину доходів державного бюджету.[1;2]

Досвід багатьох розвинутих країн свідчить: перехід до ринкових відносин вимагає докорінних змін у характері діяльності митних органів, перетворення її в реально діючий засіб державного регулювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Митна служба має стати інструментом практичної реалізації митної політики в умовах лібералізації зовнішньої торгівлі, відмови держави від державної монополії та виходу на зовнішній ринок значної кількості суб'єктів господарювання.

Зростання ролі й значення митної політики та інструментів її регулювання обумовлює важливість наукового дослідження її в цілому. У науковій літературі відсутня єдність поглядів щодо поняття митної політики, її змісту, сутності, функцій та ряду інших пов'язаних з цим питань, що свідчить про недостатній ступінь дослідження цієї теми і разом з тим про її актуальність. Цілком доречним є аналіз питання еволюції розуміння терміну "митна політика" як в науковій сфері, так і в національному законодавстві, у контексті місця митної політики в структурі державної політики та в порівнянні із застосуванням цього терміну в законодавстві інших держав.

Митна політика як складова загальної державної політики є досить складною та багатогранною категорією, її аналіз – не новий предмет дослідження вчених різних галузей науки: політології, соціології, історії, економіки, у тому числі, безсумнівно, юридичної науки. Розглянемо основні відомі нам визначення, інтерпретації та тлумачення митної політики, які містяться в науковій літературі, й спробуємо з'ясувати їх сутність та зміст. Не заглиблюючись в історіографію досліджень, пов'язаних терміном "митна політика", наведемо лише найбільш поширені точки зору минулого та сучасності. [3]

Прийняття в березні 1991 р. Верховною Радою СРСР Митного кодексу [498] та Закону "Про митний тариф" було обумовлено радикальними змінами в економіці держави, пов'язаними з переходом від планової, адміністративно-командної моделі управління народним господарством до ринкової, лібералізацією торгівлі й зовнішньої торгівлі. Усе це спонукало до формування нової ідеології формування та реалізації митної політики, яка б відповідала умовам того часу.

Розробка Митного кодексу України (далі – МК України), а фактично адаптація до нових реалій життя Митного кодексу СРСР 1991 р., означала новий етап у дослідженнях, присвячених проблемам державного регулювання в митній сфері. Прийняття МК України у 1991 р. [252] та подальша робота над його удосконаленням привернуло увагу та визначило як один з пріоритетів дослідження поняття "митна політика". Це питання стало предметом неодноразового обговорення вченими та практиками, які представляли митну службу майже на всіх науково-практичних

конференціях, присвячених проблемам митно-правового регулювання суспільних відносин. Активну участь у цих дискусіях у різний час брали І.Г. Бережнюк, Є.В. Додін, І.М. Карамбович, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, А.В. Мазур, В.Я. Настюк, П.В. Пашко, Й.Л. Рісіч, М.Г. Шульга та інші науковці. Однак особливої гостроти та дискусійності ця проблема набула в Російській Федерації, де тривав аналогічний процес. У роботах С.В. Барамзіна, М.М. Блінова, Б.М. Габричидзе, П.В. Дзюбенка, О.Д. Єршова, О.М. Козиріна, В.Б. Кухаренка, О.Ф. Ноздрачова, С.І. Чернишова досліджувалися питання, пов'язані з визначенням поняття митної політики, її сутності та змісту, аналізувалися принципи й функції митної політики тощо.

Багатогранність аспектів митної політики обумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами. За своєю спрямованістю та домінуванням економічних засобів її реалізації митна політика має економічний характер. Як сфера діяльності політичних інститутів суспільства і держави митна політика має політичний характер, як інструмент адміністративно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності – правовий. Беззаперечно, митна політика належить до найважливіших проявів суверенітету держави, що передбачає особливу увагу до неї з боку державної влади при формуванні міжнародної позиції та вирішенні внутрішніх проблем.

Закріплення характеристик митної політики в МК України не має безпосереднього регулятивного значення. Тому, на нашу думку, треба відмовитись від законодавчого закріплення терміну “митна політика” принаймні в цьому нормативно-правовому акті. Ця відмова спричинена невідповідністю статусу такого явища, як митна політика, рівню галузевого кодексу. Вважаємо, що поняття “митна політика”, принципи формування та реалізації, стратегічні напрямки розвитку, зміст та інші не менш важливі її аспекти мають бути закріплені в такому нормативному акті програмного характеру, як концепція.

Отже, глибокі та всеохоплюючі за своєю сутністю політичні, економічні та соціальні процеси, що відбуваються в сучасній Україні, обумовлюють серйозні зміни в усвідомленні ролі та значення митної політики як невід'ємної складової єдиної загальнодержавної політики. Митна політика, що нині має яскраво виражений фіскальний характер, у майбутньому мусить орієнтуватися на здійснення економічних, регулятивних та охоронних функцій.

Здійснене дослідження дає підстави для формулювання такого визначення поняття митної політики: митна політика – це відносно стабільна, організована діяльність державних інституцій, скерована на визначення мети й напрямків загальнодержавної політики в конкретній сфері та їх реалізація за допомогою політико-правових, економічних, організаційних заходів, спрямованих на захист національних інтересів і безпеки.

Різноманітність аспектів митної політики обумовлена як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами. За своєю спрямованістю та домінуванням економічних засобів її реалізації митна політика має економічний характер. Як сфера діяльності політичних інститутів суспільства і держави – політичний характер, як інструмент адміністративно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності – правовий. Безперечно, митна політика належить до найважливіших проявів суверенітету держави, що передбачає особливу увагу до неї з боку державної влади при формуванні міжнародної позиції та вирішенні внутрішніх проблем.

Список використаних джерел:

1. Підсумки роботи митних органів України у 2004 році: Інформаційноаналітичний збірник. [Електронний ресурс] – К.: ДМСУ, 2005. - Режим доступу до ресурсу : <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/1042>

2. Підсумки роботи митних органів України у 2005 році: Інформаційноаналітичний збірник. [Електронний ресурс] – К.: ДМСУ, 2006. - Режим доступу до ресурсу : <http://jeej.tneu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/225>

3. Курасова Є. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття “митна політика” // Вісник Академії митної служби України. [Електронний ресурс] – 2003. – № 2. - Режим доступу до ресурсу : <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/1955>

4. Митна політика держави та її реалізація митними органами / Приймаченко Д.В. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу : <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/1949/1/Приймаченко%20Митна%20політика%20держави%20та%20її%20реалізація%20митними%20органами.pdf>

Байдала Р. І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇНИ

Вплив бюджетної політики на соціально-економічний розвиток важко переоцінити: вона є дієвим інструментом досягнення конкурентоспроможності країни в світовому економічному просторі. На відміну від попередніх років, коли головним орієнтиром бюджетної політики виступало забезпечення платоспроможності держави, на сучасному етапі стратегічною метою має стати активне стимулювання економічного зростання як основного засобу підвищення заможності країни та рівня добробуту населення. Економічне зростання є основним показником розвитку будь-якої країни. Досягнення цієї макроекономічної цілі зумовлене необхідністю випереджаючого зростання національного доходу у порівнянні зі збільшенням чисельності населення.

Зростаюча економіка має більшу здатність задовольнити нові потреби та розв'язувати соціально-економічні проблеми як в середині країни, так і на міжнародному рівні. Знімаючи економічні перешкоди, породжені обмеженістю ресурсів та об'ємів виробництва, економічне зростання дозволяє суспільству більш повно реалізувати окреслену економічну мету та здійснювати нові широкомасштабні програми. Бюджетну політику можна використовувати як ефективний механізм впливу на макроекономічні процеси. Реалізація її економічних інструментів повинна забезпечити макроекономічний ефект, а з позиції бюджетної стратегії — довгострокову динаміку стабільності соціально-економічного розвитку. Виділення й обґрунтування інструментів зумовлене необхідністю адаптації бюджетної політики до тенденцій й закономірностей розвитку держави.

Разом з тим слід зауважити, що складність та масштаби завдань у фінансовій сфері потребують внесення деяких корективів у процес їх вирішення, що обумовлює актуалізацію окреслених питань та додаткових уваги і досліджень з боку науковців. Мета дослідження полягає в здійсненні аналізу сучасної бюджетної політики; виявленні проблемних питань, які потребують науково обґрунтованого вирішення; визначення напрямків удосконалення бюджетної політики в розрізі окреслення оптимальних шляхів забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України.

В останні роки в економіці України спостерігається структурна деформація та відставання від економік розвинутих країн майже всіх секторів народного господарства. Тому однією з цілей макроекономічної політики держави є економічне зростання як ключовий фактор, від якого залежать потенційні можливості країни щодо забезпечення достатнього життєвого рівня населення. Завдання досягнення

економічного зростання та розбудови потужної конкурентоспроможної економіки (за умов поступового росту ВВП та підвищення рівня соціальних стандартів) потребує перегляду та вдосконалення бюджетної політики, підвищення її стимулюючого характеру та посилення ролі держави в регулюванні економічного зростання. Його сутність можна визначити як кількісне збільшення та якісне вдосконалення за відповідний період результатів виробництва товарів і послуг та його основних факторів. На відмінну від економічного зростання під економічним розвитком розуміють процес переходу від одного стану економіки до іншого, більш досконалого — тобто якісно нового на основі відповідних структурних та інституціональних зрушень. Комплексно це проявляється у вдосконаленні всієї економічної системи.

Економічне зростання є досить складним явищем, яке повинне враховувати багато чинників: природні ресурси, політичні інститути, законодавство, психологічні та соціальні аспекти. Його рівень належить до найважливіших показників розвитку народного господарства, які використовуються при міжнародних порівняннях. Визначається він як збільшення абсолютного реального ВВП за певний період, або як зростання реального ВВП на душу населення (показника підвищення його життєвого рівня); та вимірюється шляхом обчислення у відсотках річних темпів. Ефективність бюджетної політики слід оцінювати з позицій виконання належних функцій. Фіскальна ефективність відображає ступінь вирішення бюджетних проблем: акумуляції бюджетних доходів, виконання бюджетних зобов'язань, управління бюджетним дефіцитом і боргом. За результатами діяльності виконавчої влади з реалізації зазначених напрямів може бути надана кількісна оцінка ефективності. З виникненням в умовах напруженості з виконанням бюджетів дефіциту коштів на соціальні виплати та недофінансування інших видатків знижує ефективність фіскальної політики.

Тому формування довгострокових чинників економічного зростання при одночасному підвищенні ефективності використання бюджетних коштів є стратегічним орієнтиром у сфері державних фінансів. Стратегічна ефективність бюджетної політики відображає рівень впливу на соціально-економічну динаміку в країні. Критеріями при цьому виступають: динаміка основних макроекономічних показників (ВВП, обсяги виробництва, рівень інфляції, коливання валютного курсу, рівень зайнятості та реальних доходів населення тощо) у співставленні з наміченими пріоритетами.

Безумовно, вплив бюджетної політики на соціально-економічний розвиток держави є досить суттєвим, що можна простежити за певними макроекономічними показниками. Характерним на сучасному етапі є підвищення ваги соціальних витрат у видатковій частині бюджету, результати чого оцінюються по-різному. Дискусійним виявилось питання доцільності підвищення загального рівня доходів населення як основного пріоритету державної політики шляхом соціалізації бюджету — розширення і спрямування основної частини державних витрат на соціальні потреби і споживання.

Деякі вчені-економісти не схвалюють політику «проїдання», аргументуючи необхідність формування бюджетного розвитку, сутність якого полягає в обмеженні зростання соціальних витрат на користь збільшення бюджетних інвестицій. Тому задля забезпечення позитивного впливу бюджетної політики та соціально-економічний розвиток країни необхідна оптимізація структурних особливостей суспільного виробництва та його наявних потужностей.

Для досягнення поставлених завдань передбачено здійснення низки заходів, покликаних забезпечити сталий соціально-економічний розвиток України [4, 7]:

1) утриматися граничного розміру дефіциту Державного бюджету на рівні 2,5 % ВВП, при цьому його фінансування планується здійснювати за рахунок внутрішніх запозичень;

2) поліпшення процесу управління державним боргом з метою подальшого його скорочення до економічно безпечного рівня (не більше 30 % ВВП);

3) підвищення базових соціальних стандартів та гарантій: мінімальної заробітної плати та посадового окладу, прожиткового мінімуму, розміру державної соціальної допомоги;

4) прийняття закону про стратегічне планування, оптимізацію кількості державних цільових програм;

5) продовження бюджетного реформування в розрізі бюджетної децентралізації: насамперед, передачу місцевим бюджетам видатків Державного бюджету за окремими бюджетними програмами у сферах освіти, охорони здоров'я, ЖКГ, дорожнього господарства та енергоефективності;

6) удосконалення механізму здійснення субвенцій на виконання інвестиційних програм.

Серед недоліків бюджетної політики, які негативно впливають на соціально-економічний розвиток, можна назвати:

1) недостатню фінансову підтримку за рахунок бюджетних коштів інноваційної діяльності підприємств державного сектору економіки;

2) недосконалу систему соціального забезпечення в умовах низького рівня доходів більшості населення та, як слідство, — недостатність споживчого попиту, що заважає розвитку внутрішнього ринку;

Подолання цих та інших недоліків потребує виваженої бюджетної політики шляхом [7]:

1) забезпечення стабільної частки перерозподілу ВВП через зведений бюджет (на рівні 27-28 %);

2) вдосконалення системи управління державним боргом з метою зниження боргового навантаження на економіку;

3) збільшення бюджетних видатків на науку до 2,5 % ВВП з метою сприяння запровадження інноваційної моделі розвитку економіки України;

4) формування видатків зведеного бюджету в межах доходів;

5) збільшення бюджетних інвестицій в основний капітал до рівня, не меншого 1,5 % ВВП; наслідком активізації інвестиційної діяльності є розширення бази оподаткування як передумови формування достатніх фінансових ресурсів держави;

6) перехід на якісно новий рівень управління бюджетними видатками, що передбачає підвищення ефективності цього процесу, оптимізацію організації бюджетного трансфертування, підвищення соціалізації бюджетних витрат. В першу чергу, державні ресурси повинні спрямовуватися в пріоритетні галузі, від яких залежить соціальна захищеність населення, національна безпека країни, реалізація структурних перетворень в економіці.

Проаналізувавши розвиток бюджетної політики в розрізі її ефективності та стратегічних напрямків, можна зробити висновок, що не дивлячись на певні успіхи в цій сфері, залишаються і деякі проблеми. Складність та масштаби фінансових завдань потребують посилення дієвості бюджетної політики, її конструктивного впливу на реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку. Потрібно рухатись в напрямку вдосконалення бюджетної політики та пошуку оптимальних шляхів сталого соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс] / редакція від 01.01.11. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi_bin/laws/main.cgi?nreq=2542-14

2. Бюджетний розвиток у контексті забезпечення економічного зростання в Україні [Електронний ресурс] / І. В. Запатріна. — Режим доступу : http://www.ief.org.ua/Arjiv_EP/Zapatrina 307.pdf 121
3. Державні видатки в контексті забезпечення економічного зростання [Електронний ресурс] / Л. П. Аморик. — Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1Eiid=702>
4. Доповідь Першого віце-прим'єр-міністра — Міністра економічного розвитку і торгівлі України А. Ключєва під час засідання Уряду 14 вересня 2011 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.partyofregions.org.ua/ru/news/direkt_speech/show/5343
5. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. Програма економічних реформ при Президентові України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kharkivoda.gov.ua/uk/doament/print/id/5922/>
6. Постанова Верховної Ради України «Про основні напрямки бюджетної політики на 2012 рік» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3358-17>
7. Пропозиції Президента до Закону України «Про Державну програму економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрямки розвитку на 2013-2014 роки». [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=41158

Бірченко М. М.

Науковий керівник: д.е.н., доц. Петик Л. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЛЬ БЮДЖЕТУ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Ефективна бюджетна політика може виступати дієвим інструментом стимулювання економічного розвитку держави. Оскільки не існує однієї правильної формули для всіх країн, актуальним є пошук найбільш оптимальної моделі перерозподілу фінансових ресурсів щоб досягти поставлених цілей економічного та соціального росту. Для побудови такої моделі доцільно визначити рівень впливу держави на економічну діяльність і рівень зобов'язань держави в питаннях соціального забезпечення громадян.

Сьогодні держава мобілізує через бюджет фінансові ресурси у формі податків, зборів, платежів в обсязі близько 39% від ВВП і використовує їх на бюджетні видатки на загальнодержавні цілі: пенсії - 10,7%, освіту - 6,4%, підтримку економіки 4,6%, забезпечення громадського правопорядку - 3,7%, обслуговування боргу 3,1%, соціальний захист 3,7%, медицину 3,3%, оборону 2,7%, утримання структур державних органів влади - 2,3%, та на культуру та охорону навколишнього середовища - 1,1%. В цьому взаємозв'язку, важливо, щоб бюджетні видатки були надійним інструментом досягнення пріоритетних цілей суспільного розвитку. Хоча практика свідчить протилежне, тобто цілі не завжди досягають мети і причиною цьому низька ефективність видатків бюджету. (1)

В 2019 році було проведено дослідження проблеми ефективного використання видатків бюджету та проаналізовано основні порушення, які допускають розпорядники та одержувачі бюджетних коштів при управлінні і використанні фінансового ресурсу. До основних порушення що приводили до неефективності розподілу бюджетних коштів в період з 2011 по 2018 рік були: порушення чинного законодавства, порушення під час використання бюджетних коштів без належних нормативно правових підстав та втрати бюджету внаслідок прийняття необґрунтованих управлінських рішень. Крім того вказаний широкий перелік іншого роду порушень. Якщо розглядати види порушень в розрізі років, то видно, що ситуація досить неоднорідна, на зміну одним порушенням з'являються інші.(2)

Простим прикладом може стати нагальна потреба в розвитку інфраструктури яка через неефективність системи не може бути вирішена протягом багатьох років створюючи додатковий тягар на бюджет. Так, через несвоєчасне та неповне прийняття управлінських рішень Укравтодором та службами автомобільних доріг тільки впродовж двох років на будівництво, реконструкцію та ремонт доріг загальнодержавного значення Дніпропетровської, Хмельницької та Закарпатської областей було неефективно витрачено понад 410,3 млн гривень. (3)

Крім того, одним з критично небезпечних в довгостроковій перспективі факторів неефективного скерування бюджетних коштів є лобіювання інтересів певних груп які майже завжди не збігаються з суспільними інтересами. Наприклад, протягом багатьох років будівництво доріг в Україні здійснюється з використанням асфальту, ключовий матеріал якого бітум (50-60% собівартості), ми імпортуємо з Росії, ігноруючи вже давно доведену результативність і економічність цементнобетонного покриття доріг, уже підтвердженою практикою Європи та США де 60% доріг саме за такою технологією. А в цей час потужності наших цементних заводів недозавантажені на 30-40% (4)

Причиною неефективності є те що чиновники не мають жодного стимулу, щоб покращувати життя бізнесу. Їх ЗП не прив'язані до зростання медіанної ЗП в країні, їх оплата не залежить від результату. Простими словами, ми закриваємо очі на те, що у чиновника (влади) немає жодних причин виконувати свої обіцянки після виборів. Фіскальний тиск завжди супроводжувався негативними тенденціями для рентабельності бізнесу. Не дарма Давід Рікардо у своїй роботі по податках зазначав: «Любой налог, даже взимающийся с народных масс, в конечном счете перекладывается на предпринимателя, снижение его прибыли и возможности развития производства»

Основною перепорою для розвитку Української економіки було є і те ринкові відносини від самого початку незалежності формувалися в умовах величезного податкового навантаження, оскільки Україна ще довгі роки працювала за старою радянською системою і реформи проводили ті ж самі чиновники що й були до незалежності, результатом цього стало формування величезного якорю для суб'єктів економіки, які стримували економічну активність та знижували інвестиційну привабливість України. В США перед тим як уряд почав вводити перші податки в період першої світової війни, майже протягом 100 років розвивався вільний ринок і накопичення капіталу.(5)

Щоб зрозуміти яким чином економіка України може зрости, варто прочитати роботу Давіда Рікардо, який зазначав: "Немає податків, які не гальмували б накопичення, оскільки немає жодного податку, який не заважав би виробництву. Податки мають той же ефект, що і неродючий ґрунт, поганий клімат, відсутність спритності або активності. Навіть податки які стягуються з народних мас, в кінцевому рахунку перекладаються на підприємця, зниження його прибутку і можливості розвитку виробництва [6].

Потрібно розглядати фіскальне стимулювання економіки в наступних напрямках:

1. Детінізація економіки України
2. Перехід від аутсорсу робочої сили і сировинної економіки до технологічної
3. Пошук та створення умов для формування споживчого попиту.

1. За даними в Україні в 2018 році 47,2% економіки знаходиться в тіні, що на декілька відсотків більше ніж в попередньому році. Причина цьому досить проста, це можливість підприємця отримати більші доходи, які можуть бути спрямовані на добробут сім'ї або на власні потреби, тому майже кожне підприємство намагається економити на ЄСВ і тому платить в конверті або використовує ФОПів.

2. Додана вартість повинна формуватися в Україні, в довгостроковій перспективі ми не можемо собі дозволити бути сировинним придатком Європи або просто постачальником кваліфікованих кадрів. Стимулювання повинно відбуватися не дотаціями які є неефективними і в основному тільки збагачують олігархів а шляхом лобювання інтересів українського бізнесу дипломатичними службами. Україна повинна знайти шляхи створення “силіконової долини”. 3. Немає сенсу виробляти продукцію на яку не існує попиту, навіть якщо це інноваційний продукт який створений вперше на нього теж повинен сформуватися платоспроможний попит.

Висновок. Для того щоб реанімувати українську економіку після 30 років неефективності розподілу бюджетних коштів, пануванні олігархату та загального сприйняття корупції (120 місце в рейтингу) та зайняти конкурентну позицію в світовій економіці потрібне повне переосмислення суспільством функцій держави та права власності на ту частину коштів яку перерозподіляє держава. Інститути влади повинні діяти на базі професіоналізму, а не популізму, хоча зараз все навпаки.

Список використаних джерел:

1. <http://old.cost.ua/budget/>
2. http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2019/8.pdf
3. [Електронний ресурс]. — Ре жим доступу: <http://www.acrada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16760086;jsessionid=3312502CA0C34BF4D0DEC8B46F8A56AE>
4. <https://dyvys.info/2018/10/23/beton-proty-asfaltu-chomu-v-ukrayini-galmuyut-budivnytstvo-tsementobetonnyh-dorig-infografika/>
5. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Federal_taxes_by_type.pdf
6. Рікардо Д. *Начала політичної економії та оподаткування*. С. 130

Богуцька Р. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БЮДЖЕТНОГО ДЕФІЦИТУ В УКРАЇНІ

Стан державного бюджету країни впливає на рівень економічного і соціального добробуту держави. Згідно з Бюджетним кодексом України (БКУ) визначено три різновиди стану державного бюджету: баланс доходів і видатків, перевищення доходів над видатками (профіцит бюджету) та перевищення видатків над доходами (дефіцит бюджету). Саме дефіцит державного бюджету – є однією з найнагальнішим проблем. Відповідно до даних державної статистики України, з 1991р. (за винятком 2000 р. та 2002 р.) і до сьогодні спостерігається постійний брак фінансових ресурсів у бюджеті, а в останні роки ця проблема є найбільш актуальною.

Особливе значення у дослідженні питання подолання бюджетного дефіциту в Україні відіграють праці таких вчених: В. Базилевич, С. Бойко, А. Максюта, В. Федосов, І. Луніна, В. Бібченко, С. Булгакова, А. Машко та інші. Оскільки те, що методи подолання бюджетного дефіциту, які використовуються, не є успішними, виникає потреба у постійному дослідженні даної проблеми і пошуку шляхів її вдосконалення.

Повного розв'язання даної проблеми, швидше усього не існує взагалі. Можна лише розглядати основні напрями проведення заходів направлених на скорочення величини бюджетного дефіциту в Україні. Держава потребує прийняття і проведення в життя пакету законів направлених на стабілізацію економіки, фінансів і вихід з

кризи. Раціональне планування, вдосконалення бюджетного процесу і ретельна розробка структури статей прибутків і витрат, повинні стати першочерговою задачею держави на сучасному етапі розвитку суспільства.

Для розуміння проблеми бюджетного дефіциту і пошуку шляхів по його скороченню, необхідно враховувати наступне:

1. Перевищення прибутків над витратами не є необхідною межею здорової економіки, яка іноді може мати і дефіцит.

2. Бюджетний дефіцит – це так зване «зло», але ще більшим «злом» будуть непродумані спроби позбутись його.

3. Перевищення прибутків над витратами не є необхідною межею здорової економіки, яка іноді може мати і дефіцит.

4. Дефіцит розміром у 2-3% валових національних продукти повністю допустимо в економіці будь-якої держави, в тому числі і України.

5. Для покриття дефіциту можуть бути використані різні форми державного кредиту.

6. Скорочення витратної частини бюджету не є повним розв'язанням проблеми, це буде лише сприяти збільшенню прихованого дефіциту бюджету України. Для ліквідації дефіциту необхідно лікувати саму економіку.

У програму конкретних заходів щодо скорочення бюджетного дефіциту необхідно включити заходи, які стимулювали б притоку коштів до бюджету країни і сприяли б скороченню державних витрат. До них відносяться:

1. Збереження фінансування тільки самих важливих соціальних програм, неприйняття нових.

2. Більш широке використання фінансових пільг і санкцій, які стимулюють зростання суспільного виробництва.

3. Не надання кредитів державним структурам.

4. Скорочення військових витрат.

5. Створення умов для залучення іноземних інвестицій.

6. Зміна напрямів інвестування бюджетних коштів в галузях економіки з метою значного підвищення фінансової віддачі від кожної гривни.

7. Різке скорочення сфери державної економіки і державного фінансування.

В даний час дуже важливо приймати продумані закони, спрямовані на підтримку національних виробників і розвиток виробництва, а також розробити механізм їх виконання. Необхідно прагнути до збалансованого бюджету держави, який можна досягти шляхом стримування зростання державних витрат і встановлення в країні рівня оподаткування, який в достатній мірі покриє всі необхідні суспільні потреби.

Подолання бюджетного дефіциту та зменшення державного боргу України є вкрай важливим питанням для нашої країни. Його раціональне та своєчасне вирішення є запорукою фінансової стійкості держави, яка суттєво залежить від збалансованості бюджетного дефіциту та рівня життя громадян.

Список використаних джерел:

1. Основні напрями бюджетної політики на 2018–2020 роки. Режим доступу: <https://minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9E%D0%9D%D0%91%D0%9F%202018-2020.pdf>

2. Сержанов, В. В. Аналіз дефіциту державного бюджету України / В. В. Сержанов, Г. І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – №3 (37). – С. 98–102.

3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

4. Коляда Т. А. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України / Т. А. Коляда // Бізнесінформ. – 2016.

– №2. – С. 215-222.

5. Семенов М. В. Дефіцит державного бюджету та шляхи його подолання. Режим доступу: <http://intkonf.org/semenom-v-defitsit-derzhavnogo-byudzhetu-ta-shlyahi-yogo-podolannya/>

6. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Бюджетний кодекс від 07.08.2010N 5290-VI [зі змін. та доп.]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

Боднарчук У. О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Завдяки підписанню та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом зростає актуальність досліджень процесів перебудови практично всіх державних органів та постало чимало завдань щодо приведення ключових сфер держави у відповідність із європейськими стандартами та нормами. Одним із невід'ємних компонентів цього процесу є митна політика України, що покликана забезпечувати реалізацію найбільш істотних функцій держави. В умовах поширення європейських інтеграційних тенденцій світового розвитку виникає необхідність в реформуванні національної митної політики, яка орієнтуватиметься на європейські принципи та стандарти діяльності. Проте така уніфікація в жодному випадку не передбачає нівелювання національних митних інтересів, а, навпаки, сприяє вирішенню існуючих внутрішніх проблем і забезпеченню прогресивного розвитку митної сфери та держави загалом.

Митна проблематика в умовах євроінтеграції висвітлена в працях таких дослідників: О. П. Борисенко, О. О. Бригінець, С. І. Доротич, Л. М. Дорофєєва, Ю. Д. Кунев, А. В. Мазур, Д. В. Приймаченко, В. В. Ченцов та ін. [1]. У працях вказаних авторів розглянуто засадничі умови формування митної політики та митної безпеки України, гармонізування митного законодавства до вимог ЄС, особливості митного регулювання зовнішньоекономічних операцій в умовах євроінтеграції, розробку адміністративного забезпечення надання підприємствам статусу уповноваженого економічного оператора, методи мінімізації митних ризиків тощо.

Відповідно до ст. 2 МК України митна політика - це система принципів та напрямків діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі [2].

Для того, щоб державна митна справа України відповідала сучасним викликам необхідний постійний процес модернізації, який має забезпечити динаміку розвитку митного законодавства, що регулює відповідні митні процеси, формування сучасної митної адміністрації, створення належних умов реалізації митних процесів та процедур [3].

Розглянемо ключові напрями реформування митної політики України [4]:

1. Підвищення рівня довіри з боку підприємницьких структур та впровадження громадського контролю за діяльністю митних органів, що передбачає:

– забезпечення ефективного функціонування при митних органах громадських рад, які на партнерських засадах зможуть реально впливати на покращення діяльності митних органів на місцях, надаватимуть публічну оцінку роботи керівників митниці, впливатимуть на кадрову політику,

– широке інформування громадськості про усі зміни у діяльності митних органів,

- надання консультацій підприємницьким структурам у сфері митного супроводу зовнішньоекономічних операцій,

- проведення систематичних зустрічей інформаційно-роз'яснювального та консультаційного характеру з представниками бізнесу, що сприятиме розвитку діалогу та зростанню прозорості діяльності митних структур.

2. Удосконалення митних процедур відповідно до Концепції інтегрованого управління кордонами (впровадження якої передбачено Планом дій щодо лібералізації візового режиму для України), яка передбачає:

- створення на паритетних засадах спільних пунктів пропуску на кордонах із країнами ЄС, що сприятиме розвитку технологій спільного контролю за переміщеннями товарів, осіб та транспортних засобів, а також ліквідації корупційної складової,

- розвиток автоматизованої системи ІТ-митниці та її інтеграція в єдину інформаційну систему контролюючих органів та в митну систему ЄС.

3. Створення ефективної системи управління пунктами пропуску на засадах:

- збільшення кількості міжнародних пунктів пропуску,

- збільшення кількості піших переходів відповідно до потреб прикордонних населених пунктів,

- передання функцій з будівництва та утримання пунктів пропуску спеціалізованим підприємствам або місцевим органам влади (європейська практика передбачає, що контролюючі органи виконують властиві їм адміністративні функції, а питаннями будівництва, матеріально-технічного забезпечення та іншими господарськими питаннями займаються профільні організації),

- забезпечення якісного транспортного сполучення та доїзду до міжнародних пунктів пропуску, а також шляхів сполучення між ними, що дає змогу обрати оптимальний варіант перетину митного кордону,

- розподіл смуг руху в українських пунктах пропуску за принципом: транспортні засоби з іноземною реєстрацією; транспортні засоби з українською реєстрацією,

- розбудови комфортної прикордонної інфраструктури шляхом створення сервісних зон, які б охоплювали заклади харчування, сервісні організації страхового, юридичного, медичного, фінансового профілю, майданчики-стоянки для вантажних автотранспортних засобів,

- створення внутрішніх державних митних терміналів.

4. Створення інформаційної системи супроводу перетину митного кордону, яка охоплює:

- встановлення інформаційних електронних табло на шляхах міжнародного сполучення із інформацією щодо завантаження та черг на відповідних пунктах пропуску,

- створення на офіційних веб-сайтах митних органів віртуальних подорожей та попереднього ознайомлення зі специфікою проходження контрольних процедур у міжнародних пунктах пропуску,

- встановлення веб-камер у міжнародних пунктах пропуску для відеоспостереження за ситуацією в онлайн-режимі,

- формування мобільних інформаційних додатків із інформацією про завантаження пунктів перетину митного кордону,

- створення центрів, які в інтерактивному режимі надаватимуть консультаційні послуги усім зацікавленим фізичним та юридичним особам.

5. Побудова ефективної системи управління митними органами шляхом:

- визначення статусу митної служби та чіткого підпорядкування,

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС визначено, що Україна в процесі модернізації митних органів повинна імплементувати Митні прототипи ЄС "Customs

Blueprints". У Митних прототипах ЄС зазначається, що держави Європейської політики сусідства працюють над зміцненням адміністративних та операційних спроможностей своїх митних адміністрацій, а також приводять свої процесуальні норми і процеси у відповідність до стандартів ЄС, виходячи зі своїх зобов'язань, на які вони згодились.

- забезпечення ефективних комунікацій в межах митних підрозділів,
- розмежування функцій митних органів та прикордонної служби у сфері реєстрації документів і осіб, а також догляду вантажів, об'єднання баз даних фіскальної та прикордонної служб України з метою пришвидшення митних процедур.

Отже, в умовах євроінтеграції становлення ефективної митної політики України передбачає: проведення ефективних реформ та концепцій, вдосконалення чинного законодавства, побудову логічної та якісної системи управління митницею, спрощення процедур митного оформлення та контролю на засадах застосування інформаційних технологій, забезпечення ефективної протидії контрабанді та порушенням митних правил, тощо. Все це сприятиме швидкому реформуванню економіки загалом, спрощенню доступу до ринку збуту українських товарів у ЄС, припливу іноземних інвестицій та поліпшенню економічного іміджу України у світі.

Список використаних джерел:

1. Квеляшвілі І. М. Конвергенція принципів і стандартів в умовах євроінтеграції України: державноуправлінський аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/3.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/3.pdf)

2. Сучасна митна політика України в умовах поглиблення інтеграційних процесів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/mytn.zbirnyk-18.pdf>

3. Макаренко А. В. Митна реформа: пошук оптимальної концепції [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.mdoffice.com.ua/pdf/makarenko_a_v_mytna_reforma_poshuk_optymalnoi_kontseptsii_1708172139.pdf

4. Кузьмін О.Є., Тодощук А. В., Мельник О. Г. Реформування митної політики України в умовах європейської інтеграції [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ape_2016_11_7.pdf

Бойко О.О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ 2017-2020рр.

На сьогоднішній день питання реформування системи управління фінансів є, насправді, актуальною, бо вважається важливою умовою економічного зростання і успішної реалізації позитивних соціальних перетворень в державі. Здатність ефективно розпоряджатися наявними державними коштами теж вважається однією з головних умов нашого питання.

Метою дослідження є розглянути реформу державних фінансів України та проаналізувати її стратегію.

Несприятливе зовнішнє середовище, зволікання з проведенням структурних реформ, окупація Автономної Республіки Крим та збройний конфлікт на сході країни

зумовили виникнення економічної кризи та падіння реального валового внутрішнього продукту в 2015 році. Для відновлення економічного зростання потрібно було будувати ефективну та конкурентоспроможну національну економіку, що передбачала собою проведення системної реформи управління державними фінансами у складі системи державного управління загалом. Ефективна система управління державними фінансами є основою для реалізації державної політики і досягнення стратегічних цілей розвитку шляхом забезпечення дотримання загальної бюджетної дисципліни, стратегічного розподілу бюджетних коштів та ефективного надання державних послуг.

08 лютого 2017 року було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки. Метою реформи для стратегічного та бюджетного планування стало зменшення відхилення між прогнозними та фактичними темпами зростання валового внутрішнього продукту, а також зменшення відхилення між прогнозними та фактичними темпами зростання доходів державного бюджету.

Визначальною рисою реформи є впровадження елементів ринкової моделі управління державними фінансами. Тобто, якщо основним завданням розпорядника бюджетних коштів було використання коштів відповідно до кошторису, то зараз він мусить зосередитись на забезпеченні якості надання адміністративних послуг, щоб виправдати перед громадянами ту «ціну», яку вони сплачують податками за утримання державного апарату, та й в цілому підвищити довіру до держави.

Сама Стратегія містить в собі 4 компоненти:

- дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни;
- підвищення ефективності розподілу ресурсів;
- забезпечення ефективного виконання бюджету;
- підвищення рівня прозорості та підзвітності.

Кожна із частин містить опис ситуації, мету, показники досягнення результату і завдання, які необхідно реалізувати, а також опис ризиків, які можуть зашкодити досягненню поставлених цілей. Тобто, згідно до цієї Стратегії, в майбутньому очікувалося:

- скорочення дефіциту операцій сектору загальнодержавного управління і зниження темпів приросту державного боргу у середньостроковій перспективі та їх утримання на прийнятному рівні;
- забезпечення послідовності та передбачуваності бюджетної та податкової політики;

підвищення якості надання державних послуг та ефективності державних інвестицій під час забезпечення більш раціонального використання ресурсів.

Але б перешкодити виконанню завдань могли б такі ризики:

- неможливість налагодити обмін інформацією між Державною аудиторською службою та іншими державними органами та автоматизувати ризико орієнтований відбір об'єктів контролю через недостатність фінансування;
- недостатність кадрового потенціалу для впровадження нових практик аудиту.

Для забезпечення ефективної реалізації цієї Стратегії особлива увага приділяється постійному розвитку кадрового потенціалу та широкому застосуванню інформаційних технологій.

Щодо визначення конкретних кроків, необхідних для реалізації завдань Стратегії, їх виконавців та строків виконання розпорядженням Кабінету Міністрів України, то було затверджено План заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами України на 2017-2020 роки.

План заходів містить набір конкретних завдань та заходів із реалізації Стратегії за чотирма названими вище компонентами Стратегії, а саме:

- розроблення змін до Бюджетного кодексу України щодо впровадження середньострокової бюджетної декларації як інструменту поєднання стратегічних пріоритетів держави з можливостями державного бюджету;
- запровадження і закріплення на законодавчому рівні фіскальних правил;
- включення до середньострокової бюджетної декларації оцінки фіскальних ризиків.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що наявність потужної та ефективної системи управління державними фінансами є невід'ємною умовою для забезпечення стійкого економічного зростання і ефективного надання державних послуг, а також створення підґрунтя і стимулів для проведення реформ в інших сферах, а наявність консолідованої та гармонізованої програми реформ на середньострокову перспективу разом з дієвими механізмами імплементації є необхідною умовою для забезпечення макроекономічної стабільності.

Стратегією було визначено основні напрями розвитку системи управління державними фінансами, зокрема, дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі, підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики, міжбюджетні відносини та фіскальна децентралізація, забезпечення ефективного виконання бюджету, підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80>.
2. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249797370>.
3. Державні фінанси в Україні. URL: <https://sota-buh.com.ua/news/derzhavni-finansy-v-ukraini>.

Борзак Ю. В.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ПОЛІТИКИ МІЖНАРОДНИЙ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Митна система була й залишається високоефективним фіскальним механізмом, який відіграє важливу роль у регулюванні економічного розвитку держави та забезпеченні її економічної безпеки. Від якості і своєчасності прийняття рішень у митній сфері залежить ефективність податкової політики в цілому, рівень розвитку міжнародної торгівлі, сальдо платіжного балансу держави та збалансованість державних фінансів.

Митні органи України є невід'ємним елементом системи центральних державних органів виконавчої влади і здійснюють функції в галузі митної справи відповідно до Конституції України, законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, митного законодавства та інших нормативних актів. [1]

Верховною Радою України 6 вересня 2018 року було прийнято закон, який передбачає запровадження механізму «єдиного вікна» та оптимізацію здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України.

Відповідно до цього закону ДФС має створити та забезпечити функціонування єдиного державного інформаційного веб-порталу «Єдине вікно для міжнародної торгівлі». На службу покладене зобов'язання й по його адмініструванню.

Законом також регламентовано порядок отримання органами доходів і зборів в електронній формі дозвільних документів, необхідних для митного контролю та оформлення товарів, з використанням механізму «єдиного вікна» та порядок здійснення ними відповідних митних формальностей на підставі такої інформації. Схема роботи механізму "єдиного вікна" наведена на Рисунку 1. [4]

Українське суспільство та іноземні партнери України постійно тримають у фокусі ситуацію, яка пов'язана з реалізацією Україною своїх митних функцій. Пропозиції Міжнародного валютного фонду, Всесвітньої митної організації, Американської торговельної палати в Україні та Європейської Бізнес Асоціації щодо актуальних питань митної системи України постійно надсилаються до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України та Державної фіскальної служби України.

Як результат, питання реформування митниці з кінця 2018 року набуло реальних обрисів, адже відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 за № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України» прийнято рішення про утворення самостійного, окремого центрального органу виконавчої влади з митних питань, а саме Державної митної служби України. Раніше на розподілі ДФС наполягав Міжнародний валютний фонд. [2]

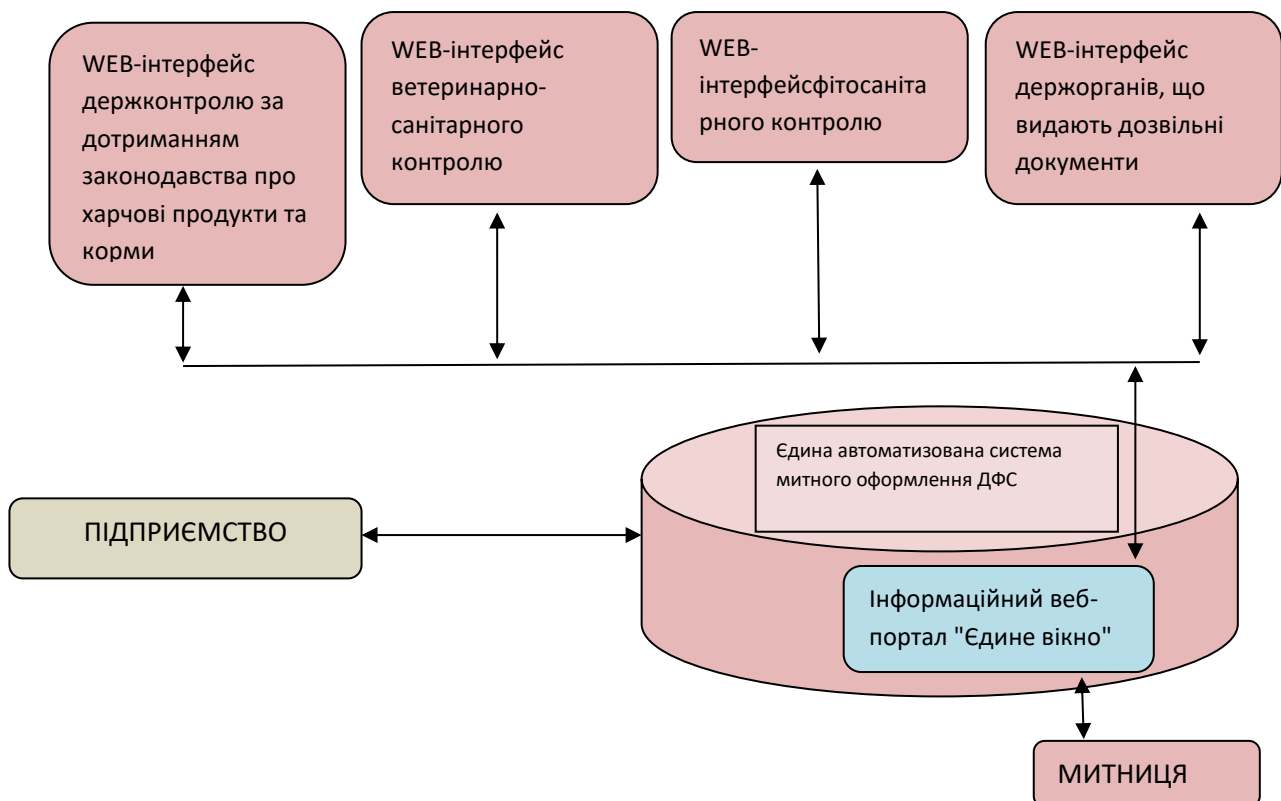

Рис. 1. Механізм "єдиного вікна" під час здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України
Побудовано на основі: [4]

Поділ Кабінетом міністрів України ДФС на два автономні суб'єкти був і залишається не єдиним кроком у сфері реформування митної системи України. Наприкінці 2019 року голова Державної митної служби Максим Нефьодов повідомив

про початок роботи так званої "нової митниці". Голова відомства запевнив, що нова митниця "буде справді працювати для платників податків". Він також зазначив, що в рамках реформи було скорочено кількість митниць з 26 до 16 та проведена кадрова робота. [3]

Митна система України є самостійним механізмом державного управління, ефективність якого напряму залежить від впливу сторонніх факторів – політичних, економічних, соціальних тощо.

Вплив на митну систему України повинен мати системний та ретельно прорахований характер, адже постійні зміни законодавства не дають змоги учасникам міжнародної торгівлі вибудувати стійкі, прозорі й зрозумілі взаємовідносини з державою в митній сфері. Водночас питання внесення законодавчих змін у законодавчі відносини, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність, повинні ставитися у пряму залежність від того, чи відповідає практика внесення таких законодавчих новел світовій чи європейській практиці та практиці Всесвітньої митної організації.

Необхідно зазначити, що переважна кількість членів Американської торговельної компанії та Європейської бізнес асоціації наполягають на тому, що реформа митної системи повинна стати найголовнішим пріоритетом дій Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Питання сприяння міжнародній торгівлі та чітке визначення критеріїв, за якими, зокрема, чітко визначається митна вартість товарів, їх класифікація, збільшать довіру до України як до надійного учасника міжнародної торгівлі та надійного партнера у сфері митних відносин.

Американська торговельна палата в Україні у 2018 році чітко визначила перелік найбільш прогресивних змін у митній сфері, які потребують вирішення державою. Серед таких питань:

1. Реформування митної справи.
2. Спрощення міжнародної торгівлі, включаючи інститут Уповноважених економічних операторів, «Єдине вікно», автоматизацію митного оформлення.
3. Протидія нелегальній торгівлі, незаконному ввезенню товарів та переміщенню товарів із порушенням прав інтелектуальної власності. [5]

У 2019 році Україна співпрацювала з МВФ на умовах програми stand-by. Програма підтримки економічної політики stand-by - це різновид кредиту, який МВФ надає своїм країнам-членам з 1952 року для фінансування дефіциту їх платіжного балансу на основі угоди. Одним із зобов'язань України перед МВФ було реформування митної системи України, а саме утворення Державної митної та податкової служб України, які будуть повністю підзвітні Міністру фінансів. За умови їх виконання Фонд фінансує, тобто надає транш для підтримки та розвитку Української економіки.

Таким чином, пропонується зосередитися на здійсненні реформ митної системи України, які сприятимуть розвитку національної економіки, підвищать конкурентоспроможність вітчизняних виробників, дозволять залучити значні обсяги іноземних інвестицій тощо. При цьому обов'язковою передумовою таких масштабних перетворень повинне стати широке наукове та експертне обговорення різноманітних аспектів діяльності реформованої митної системи України та вироблення фахівцями єдиного підходу до питань реформування в митній сфері.

Список використаних джерел:

1. *Митна система України. Її структура, завдання та функції.* - Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/podatki-podatkova-sistema/mitna-sistema-ukrajini-jiji-struktura-zavdannya-i-funkcii>

2. А. Г. Уліцький. *Особливості функціонування митної системи України в сучасних умовах.* ISSN 1813-3401. *Держава та регіони.* - Режим доступу: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2019/21.pdf

3. *Madeforminds.Новини й аналітика про Німеччину, Україну, Європу та світ.* - Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0/a-51581446>

4. *Державна фіскальна служба України. "Єдине вікно для міжнародної торгівлі".* - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/349965.html>

5. *Керівні принципи для митної справи в Україні. Офіційний веб-портал Американської торговельної палати в Україні.* URL : <https://chamber.ua/ua/>

Вовк В.В.

Науковий керівник: к.е.н, доц., Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПЛАН РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОСТ-МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНИЙ АУДИТ

Реформування митної системи України та її наслідки для держави є актуальними протягом багатьох років розвитку митниці та владних органів. Від початку незалежності вона зазнавала суттєвих перетворень: об'єднання, роз'єднання, зміна структури, назви. Під приводом імплементації досвіду, спрощення, гармонізації митних процедур, підвищення контролю за операціями, оптимізації фіскальної функції відбувалися та впроваджувалися істотні зміни в податковій та митній сферах.

Метою дослідження є аналіз плану реформування митної системи України в питаннях пост-митного контролю та митного аудиту, його наслідки для України та можливі подальші дії в даному напрямку.

Дані отримано з використанням наукових фахових видань, офіційного видання державної фіскальної служби України та інших економічних видань в цій сфері.

У 2017 році в Україні було розроблено проект плану дій щодо реформування митниці, який мав на меті:

- наближення законодавства в даній сфері до стандартів ЄС (перш за все, Митний кодекс ЄС);
- вдосконалення процедури адміністративного оскарження рішення митного органу та самого порядку провадження у справах про порушення митних правил;
- використання точних інструкцій для процесів, технологічних маршрутів і методів роботи для уникнення свавілля з боку службовців;
- забезпечення відповідності покарання за порушення митного законодавства до величини нанесеної чи потенційної шкоди для держави;
- запровадження системи KPI для керівників і працівників;
- посилення відповідальності працівників митниці, у тому числі за шкоду, нанесену третім особам;
- удосконалення механізмів використання гарантій, стандартних алгоритмів визначення митної вартості ;
- упровадження інституту уповноваженого (авторизованого) економічного оператора (щодо його пункту було безліч суперечок);
- розвиток пост-митного контролю та митного аудиту;

- реформування системи внутрішньої безпеки та аудиту.[1]

Поняття «митний контроль» означає сукупність заходів, які здійснюються службовцями митниці і України для забезпечення дотримання митного законодавства України, міжнародних договорів, контроль за виконанням яких покладений на митні органи України, а також забезпечення дотримання державними органами, підприємствами, службовцями, а також громадянами порядку переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів.

Законодавчо було запроваджено зміни до статті 336 Кодексу щодо переліку форм митного контролю та доповнено Кодекс статтею 337 «Пост-митний контроль». Нові положення набрали чинності з 7 листопада 2019 року та можуть використовуватися незалежно від наявності в особи авторизації авторизованого економічного оператора.

Митний контроль здійснюється з метою дотримання митного законодавства, відповідності митних операцій і дій, захисту економічних інтересів держави, запобігання розповсюдженню незаконних предметів та речовин, захисту екології, а також з метою дотримання всіма особами встановлених митних процедур та правил переміщення товарів через митний кордон. До основних функцій.[2]

Принцип пост-аудиту полягає в проведенні основних митних процедур щодо переміщуваних товарів не під час ввезення товару через митну зону, а після завершення митного оформлення та випуску товару на внутрішній ринок держави. Пост-аудит посідає важливе місце в системі управління ризиками та є основним елементом під час підвищення ефективності функціонування митних органів. Завдяки ефективній діяльності пост-митного контролю та митного аудиту забезпечується якісне виконання завдань: контроль за додержанням законодавства, здійснення відповідного митного контролю та митного оформлення товарів, вдосконалення форм та методів їх здійснення. Процедури митного аудиту є засобом для здійснення митного контролю, а одночасне їх застосування дозволяє митним органам сприяти законотворчим учасникам зовнішньоекономічної діяльності в застосуванні форм спрощеного порядку декларування.

Під час пост-митного аудиту перевірка здійснюватиметься щодо: правильності визначення бази оподаткування, своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів; законності отримання та надання пільг в оподаткуванні; правильності класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, що пройшли митне оформлення; законність транспортування товарів через кордон України або їх вивезення; відповідність використання перевезених товарів заявленій меті, відповідність фінансових документів, звітів та ін. інформації, зазначеній у митній декларації.[3]

Отже, можна визначити, що митна справа в Україні перебуває не на кінцевому етапі свого реформування. За умов реального використання зазначених механізмів можна забезпечити одночасне виконання захисної і фіскальної функцій. Метою подальшої роботи повинно стати створення прозорої та ефективної системи митної політики, яка сприятиме міжнародній торгівлі, безпеці держави та захисту її фінансових інтересів. Дотримання міжнародних зобов'язань, організація відкритої митної адміністрації, ефективний митний контроль, взаємодія з іншими органами на території країни та за її межами, прозорий процес оскарження, - такими повинні бути стратегічні завдання в удосконалення митного законодавства та митної політики в Україні.

Список використаних джерел:

1. Реформа митниці тисне на український гаманець [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/01/31/644844/>.

2. Зміни у Митному кодексі: що важливо знати при виконанні митних формальностей [Електронний ресурс] // Офіційне видання державної фіскальної служби України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100015194-zmini-u-mitnomu-kodeksi-scho-vazhlivo-znati-pri-vikonanni-mitnikh-formalnostey>.

3. Митний аудит. Що? Як? Коли? [Електронний ресурс] // Офіційне видання державної фіскальної служби України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100012663-mitniy-audit-scho-yak-koli?preview=1558940960>.

Волчок І.С., Замрій О.М .

Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л.О

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

Організувати найсприятливіші взаємовідносини між бюджетами різних рівнів є однією з найважливіших для країн світу і України в тому числі. Оскільки управління та формування фінансовими ресурсами для сталого розвитку країни є дуже актуальною на сьогодні проблемою. Тому питання децентралізації виходить на перший план, тому воно є однією з умов фінансової незалежності та функціонування місцевих органів влади.

Фінансова децентралізація – процес делегування повноважень місцевому самоврядуванню щодо прийняття рішень у сфері бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, виявляється у фіскальній незалежності органів місцевого самоврядування приймати рішення щодо формування бази оподаткування, визначення ставок відповідних місцевих податків та зборів, введення податкових стимулів для галузей економіки на регіональному рівні, а також формування структури видатків для надання суспільних благ населенню [1].

Досліджуючи реформи децентралізації в Україні, обираємо розгляд бюджету міста Львова. Для початку розглянемо виконання бюджету (табл.1)

Таблиця 1

Показники плану та виконання дохідної частини бюджету Львова за 2017-2019 рр. (тис. грн.)

	План бюджету	Виконання бюджету	Відхилення (+/-)
2017	8 523 148,8	8 610 197,5	-1%
2018	9 741 704,8	9 662 682,9	+0,8%
2019	10 286 910,4	7 596 482,9	+35,4%

*У 2019 році дані вказані лише за 9 місяців

Джерело: складено за даними [2]

З табл.1 бачимо, що показники виконання дохідної частини бюджету більші, ніж заплановані, винятком став лише 2017 р.. Так у період 2017-2019 рр. відхилення склали -1%, +0,8%, +35,4% відповідно. Варто зазначити, що показники виконання бюджету відображають загальний соціально-економічний стан відповідної території та її потенціал до подальшого розвитку. Наявність достатніх ресурсів є індикатором того, що місто має можливість надавати якісні та різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва та залучення інвестицій, розробляти програми місцевого розвитку.

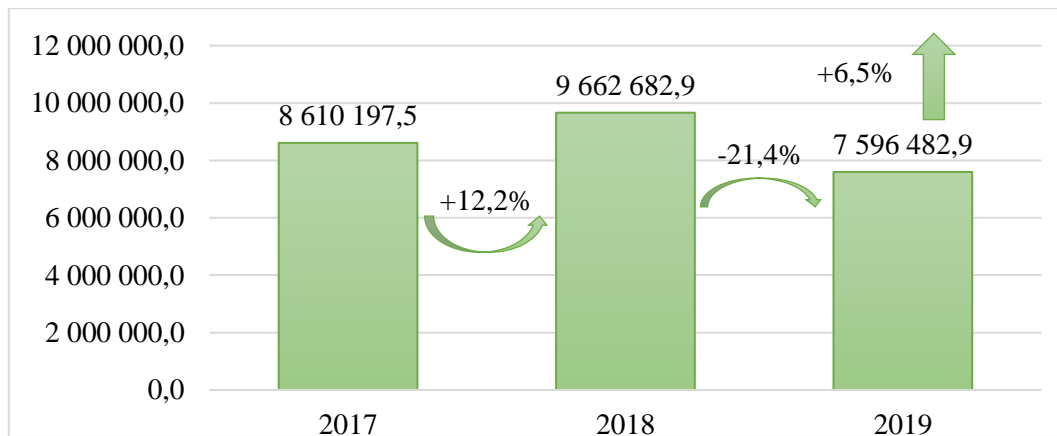

Рис.1 Обсяг доходів до місцевого бюджету Львова за 2017-2019 рр. (тис. грн.)

*У 2019 році дані вказані лише за 9 місяців

Джерело: складено за даними [2]

З рис. 1 спостерігаємо динаміку збільшення обсягу видатків з місцевого бюджету. Так за підсумками 2018 р. доходи порівняно з 2017 р. зросли на 1 052 485,4 (+12,2%), а у 2019 р. порівняно з 2018 р. зменшились на 2 066 20 0 тис. грн. (-21,4%). Аргументом на противагу зменшенню приросту доходів є ще не повністю висвітлена інформація експертами за 2019 р., адже у плануванні вказана дохідна частина за показниками більша ніж у 2018 р. (прогнозований приріст на 2019 р. +6,5%). Можна говорити про те, що зростанню доходів сприяла фінансова децентралізація, такі результати могли стати можливими завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевого бюджету, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

Таблиця 2

Показники плану та виконання видаткової частини бюджету Львова за 2017-2019 рр. (тис. грн.)

	План бюджету	Виконання бюджету	Відхилення (+/-)
2017	8 829 041,5	8 528 093,4	+3,5%
2018	10 545 698,3	10 184 441,8	+3,6%
2019	10 557 144,7	6 900 169,0	+53%

*У 2019 році дані вказані лише за 9 місяців

Джерело: складено за даними [2]

З табл. 2 бачимо, що заплановані витрати менші, ніж показники виконання видаткової частини бюджету. Так у період 2017-2019 рр. відхилення склали +3,5%, +3,6%, +53% відповідно.

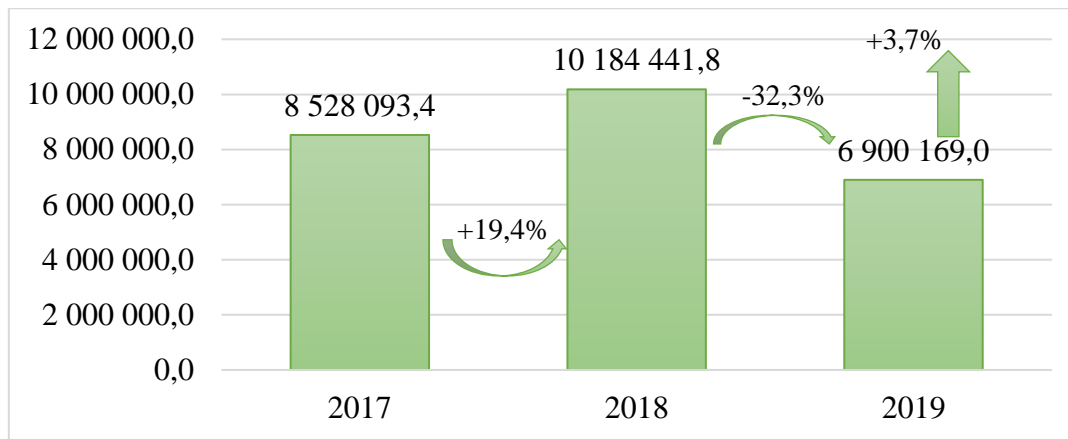

Рис.2 Обсяг кредитування та видатків з місцевого бюджету Львова за 2017-2019 рр. (тис. грн.)

*У 2019 році дані вказані лише за 9 місяців

Джерело: складено за даними [2]

Дивлячись на рис. 2 робимо висновок про збільшення обсягу видатків з місцевого бюджету. Так, за результатами 2018 р. видатки порівняно з 2017 р. зросли на 1 656 504 тис. грн. (+19,4%), а у 2019 р. порівняно з 2018 р. зменшились на 3 284 272,8 тис. грн. (-32,3%). (прогнозований приріст за весь 2019 р. +3,7%).

Серед сфер куди було направлено найбільше видатків за період 2017-2019 рр. були: із загального фонду на освіту, соціальний захист та соціальне забезпечення та охорона здоров'я; із спеціального фонду на послуги, пов'язані з економічною діяльністю, транспорт та будівництво.

Можемо говорити проте, що вище наведені дані та аналіз свідчить про позитивний вплив децентралізації. Отже, виділимо ряд переваг, які приносить децентралізація: фінансова самостійність міста у забезпеченні своїх жителів суспільними благами та задоволення потреб місцевого населення, створюються умови для росту компетенції і кваліфікації органів місцевого самоврядування в процесі вирішення питань щодо розвитку територій, також відбувається врівноваження повноважень влади на різних рівнях управління. Так, децентралізація не є ідеальною і має свої недоліки, такі як: складність узгодження локальних потреб територіальних громад із макроекономічними потребами країни, виникнення регіональних фіскальних розбіжностей. Якщо оцінити всі "за" і "проти", можна стверджувати, що бюджетна децентралізація по великому рахунку є запорукою добробуту кожної території зокрема та є інструментом регіонального розвитку, децентралізації влади і ефективною системою управління в цілому. Саме вона стимулює міста та регіони до фінансової автономності, пошуку додаткових ресурсів і джерел, активізує внутрішній потенціал міста або регіону, що збалансовує його потреби і можливості.

Список використаних джерел

1. Глосарії децентралізації – ключові поняття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/glossary>
2. Інформація щодо бюджету Львова за 2017-2019 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv/biudzheth-lvova>.

Гаврецька І.І.
Науковий керівник: д.е.н., доц. Ситник Н. С.
Львівський національний університет імені Івана Франка

СТАН МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Сьогодні світова економіка опинилась у стані фінансової кризи. Причиною якої стало поширення коронавірусу та впровадження карантинних заходів. У світі призупинилося виробництво та відбулося порушення ланцюгів поставок.

Є різні думки стосовно того наскільки сповільниться зростання глобальної економіки. Наприкінці лютого аналітики рейтингового агентства Moody's знизили прогноз зростання ВВП країн «Великої двадцятки» (G20) у 2020 році з 2,6 до 2,4% [7].

За оцінками американського Інституту міжнародних фінансів, глобальна економіка у 2020 році зросте максимум на 1%, що стане найгіршим результатом після кризи 2007–2008 років. У Китаї, який став джерелом вірусу, зростання ВВП сповільниться до 4% замість очікуваних раніше 5,9% [7].

Рейтингове агентство S&P Global Ratings вже відреагувало на події і знизило прогноз зростання ВВП України у 2020 році з 3 до 2,5%. Bank of America вважає, що економіка нашої країни за 2020 рік зросте не більше ніж на 1,2%. Хоча в попередньому прогнозі BofA фігурувала цифра 3,5% [7].

На тлі обвалу на 25% цін нафту Brent і WTI, який стався через провал переговорів організації ОПЕК+ 6 березня; впровадження карантинних заходів та паніки населення, яке масово почало скуповувати продукти харчування та засоби гігієни, стала дешевшати гривня.

На початку року національна грошова одиниця зміцнилася і курс був стабільний. До березня курс долара становив у середньому 24,5 грн [1].

З 9 березня курс долара США різко почав зростати і сягнув свого максимального значення 30 березня на рівні 28,2 грн [1].

За тиждень Національний банк України продав майже один мільярд доларів. 16 березня НБУ продав ще 130 мільйонів доларів. Але і це не врятувало гривню від знецінення.

Спалах пандемії зумовив закриття кордонів для зовнішньої торгівлі та переміщення людей. Карантинні заходи вплинули на структуру експорту та імпорту у всьому світі. Цей факт спричиняє негативний вплив на економіку держави, оскільки падіння експорту зменшує надходження валюти в країну, а падіння імпорту впливає на рівень податкових надходжень до бюджету.

Однак міжнародна торгівля повністю не зупинилась, так як найбільші митні пункти пропуску продовжують працювати.

У 1 кварталі 2020 року обсяги експорту з України скоротились на 0,1% у порівнянні з першим кварталом минулого року, імпорт скоротився на 3,3% [5].

У 1 кварталі 2020 року експорт склав 12,25 млрд доларів, імпорт - 13,32 млрд доларів, сальдо негативне - 1,07 млрд доларів [5].

У порівнянні з 4 кварталом 2019 року експорт впав на 5,5%, а імпорт – на 19,2% [5].

Нестабільність української економіки може спричинити зменшення іноземних інвестицій в Україну, оскільки є ризик того, що інвестори можуть почати виводити свої гроші з ОВДП. Втрата наявних інвесторів спричинить зменшення бюджету. А зменшення бюджету відповідно спричинить труднощі з обслуговуванням зовнішнього боргу.

Китай у 2019 році посунув Росію та став основним торговельним партнером України як в експорті, так і в імпорті. Оскільки коронавірус Covid-19 зародився саме в Китаї, ця країна найбільше відчула економічні наслідки. Частка Китаю у світовому ВВП – близько 16%. Сповільнення такого важливого гравця відчутно вплинуло на економіки інших держав світу. Торговельні відносини України з Китаєм теж ослабли, що принесло менші надходження від експорту та менші митні надходження із розмитнення імпорту. Знову ж таки, це ослабило гривню [6].

Сировинні ринки пішли вниз. Коронавірус вплинув на ситуацію на фондовому ринку Китаю, спричинивши його обвал, що викликало падіння цін на нафту [2].

Загалом події в Китаї мають відчутний вплив і на інші сировинні ринки. Ціни на зернові та олійні культури на міжнародному ринку продовжують падіння.

Через ризики, пов'язані з поширенням коронавірусу, значно впав індекс цін на промислові метали. У середині січня 2020 року він знизився на 7,1%, а в кінці місяця він був найнижчим з червня 2017 року.

Зниження цін на метали та руду потенційно зменшить оподатковуваний прибуток експортерів та їхні рентні платежі. Зниження цін на паливо з одного боку зменшить надходження до бюджету імпортного ПДВ, з іншого — збільшить оподатковуваний прибуток аграріїв та інших енергоємних виробників. Загалом вплив товарних ринків буде різноспрямованим, але негатив, скоріше, переважить [3].

Особливо ситуація з поширенням коронавірусу вплинула на бізнес. Багато держав вводять для підприємців податкові пільги і суттєво знижують ставки окремих податків. Про такі заходи повідомили Італія, Німеччина, Нідерланди, Данія, Великобританія і США. Данія дає бізнесу відстрочку зі сплати ПДВ. Великобританія на рік звільнила від сплати податку на нерухомість ритейлерів, підприємства сфери розваг і туризму. А також вивчає можливість зниження ставки ПДВ. Міністерство економіки Латвії пропонує ввести в країні податкові канікули для бізнесу на термін до одного року [7].

До того ж багато держав переглядають грошову політику і розширюють кредитну підтримку. Франція має намір надати держгарантії за кредитами малим та середнім підприємствам у розмірі 300 млрд євро. Центральний банк Фінляндії скерує на пільгове кредитування бізнесу 500 млн євро, а уряд Норвегії забезпечить держгарантії на суму понад 860 млн євро. Банк Англії на початку березня знизив базову процентну ставку утричі – до 0,25% річних, і повідомив про запуск програми з надання пільгових кредитів малому і середньому бізнесу [7].

Парламент України 17 березня підтримав законопроекти №3219 і №3220, норми яких характеризують карантин як форс-мажор, тимчасово вводять заборону на перевірки бізнесу, звільняють бізнес від штрафів за порушення податкового законодавства та за несвоєчасне подання звітності. Також на два місяці (березень і квітень) підприємці та самозайняті особи звільнені від сплати ЄСВ, усі фізособи і юрособи – від сплати податку на нерухомість і землю [7].

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/nbu/usd/>
2. Українська правда. Економічна правда. Яніна Корнієнко. Коронавірус б'є не тільки по людях: чим епідемія з Китаю загрожує світовій економіці URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/02/4/656608/>
3. НВ. Бізнес. Економіка. Коронавірус: яким буде базовий і негативний сценарій для світової та української економіки. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/koronavirus-yak-vpline-na-ukrajinsku-ekonomiku-mizhnarodna-torgivlya-kitay-novini-ukrajini-50071320.html>

4. [032.ua/Сайт міста Львова. Вплив карантину на економіку України: який курс валют можна очікувати розповів експерт. URL:https://www.032.ua/news/2715477/vpliv-karantinu-na-ekonomiku-ukraini-akij-kurs-valut-mozna-ocikuvati-rozpoviv-ekspert](https://www.032.ua/news/2715477/vpliv-karantinu-na-ekonomiku-ukraini-akij-kurs-valut-mozna-ocikuvati-rozpoviv-ekspert)

5. Українська правда. Економічна правда. URL:https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/10/659221/

6. 24 канал Чому долар росте: прогнози для України. URL:https://24tv.ua/chomu_padaye_dolar_yevro_v_ukrayini_prognoz_shho_bude_z_kursom_valyut_n1108910

7. Mind. Економіка. Ульянова Н. Вірус рецесії: що буде зі світовою економікою після пандемії. URL:https://mind.ua/openmind/20209018-virus-recesiyi-shcho-bude-zi-svitovoyu-ekonomikoyu-pislya-pandemiyi

Гаврилук Ю. П.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ватаманюк-Зелінська У.З.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Однією зі складових фінансового сектора України є страховий ринок, розвиток якого в умовах інтеграції у світове економічне співтовариство є пріоритетним у національній економіці. Сучасний стан страхового ринку у значній мірі визначає рівень економічної безпеки країни, впливає на інвестиційний та інноваційний потенціал економіки.

Сучасні страхові компанії забезпечують формування ефективних ринкових механізмів залучення інвестиційних ресурсів у національну економіку за рахунок забезпечення ефективного функціонування ринку страхових послуг із застосуванням сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів [1]. В Україні страховий ринок має значний потенціал розвитку, який потребує, перш за все, детального оцінювання всіх наявних можливостей для зрівноваженого розвитку в умовах євроінтеграційних процесів. Відтак, виявлення та аналіз сучасних тенденцій розвитку страхового ринку є на сьогодні актуальними як з теоретичної, так і з практичної точок зору [2].

В сучасних умовах розвитку ринкової економіки збільшуються ризики втрати майна та прибутку, що, в свою чергу, породжує попит на послуги страхових компаній. Стримуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він знаходиться у досить суперечливій та складній ситуації. Це є очевидним, адже питання капіталізації і стратегії розвитку своєчасно не були вирішені акціонерами страхових компаній. Ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків в Україні [2]. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2019 становила 234, у тому числі СК "life" – 23 компанії, СК "non-life" – 211 компаній, (станом на 30.09.2018 – 285 компаній, у тому числі СК "life" – 31 компанія, СК "non-life" – 254 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2019 року порівняно з аналогічним періодом 2018 року, кількість компаній зменшилася на 51 СК [1].

Однією із характеристик функціонування страхового ринку є динаміка чистих та валових страхових премій. Чисті страхові премії розраховуються як валові страхові премії за мінусом частки страхових премій, які сплачуються перестраховикам-резидентам. За 9 місяців 2019 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 37 268,2 млн грн (або 91,9% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – 3 293,7 млн грн (або 8,1% від загальної суми страхових премій).

Чисті страхові премії за 9 місяців 2019 року становили 30 149,4 млн грн, що складає 74,3% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 9 місяців 2018 року становили 25 388,5 млн грн, або 72,8% від валових страхових премій. Обсяги валових страхових премій за 9 місяців 2019 року збільшилися порівняно з 9 місяцями 2018 року на 16,3%, чисті страхові премії збільшилися на 18,8%.

Приріст чистих страхових премій за 9 місяців 2019 року (+18,8%) відбувся по таким видам страхування: автострахування (+17,2%), медичне страхування (+39,3%), страхування життя (+20,2%), страхування фінансових ризиків (+43,7%), страхування медичних витрат (+58,7%), страхування майна (+10,8%), страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (+15,1%). Водночас, спад чистих страхових премій спостерігався зі страхування відповідальності перед третіми особами (-6,7%), страхування кредитів (-13,7%), страхування вантажів та багажу (-2,7%) [3].

Важливими показниками діяльності страхового ринку є кількість укладених договорів страхування, страхові резерви, рівень виплат і премій з перестраховування та ін.

Кількість укладених договорів страхування з фізичними особами за підсумками 9 місяців 2019 року зазнала, зокрема, таких змін:

- кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків на транспорті зменшилась на 747,0 тис. одиниць (до 87 040,2 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування від нещасних випадків зменшилась на 2 093,3 тис. одиниць (до 26 295,0 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування фінансових ризиків збільшилась на 213,7 тис. одиниць (до 4 731,7 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування медичних витрат збільшилась на 1 502,9 тис. одиниць (до 4 605,2 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування здоров'я на випадок хвороби зменшилась на 333,4 тис. одиниць (до 3 813,4 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування відповідальності перед третіми особами збільшилась на 720,0 тис. одиниць (до 1 911,4 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування майна збільшилась на 90,1 тис. одиниць (до 1 885,3 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року;

- кількість укладених договорів страхування життя збільшилась на 163,1 тис. одиниць (до 761,5 тис. одиниць), в порівнянні з відповідним показником станом на кінець 9 місяців 2018 року [5].

Станом на 30.09.2019 обсяг активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів, становив 44 829,0 млн грн (на 6 531,6 млн грн більше, ніж на відповідну дату 2018 року), які в розмірі 29 654,8 млн грн використано з метою представлення коштів страхових резервів [4].

Варто відзначити, що на сьогодні рівень проникнення страхування в Україні перебуває все ще на низькому рівні. Проте, відповідно до Комплексної програми розвитку фінансового сектора України планується поступове підвищення даного показника. Крім того, першочерговими завданнями визнано розвиток ринку агрострахування, а також створення передумов для розвитку ринку накопичувального страхування життя і добровільного медичного страхування.

Проведені дослідження свідчать, що страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись до вимог європейського та світового ринків. З метою покращення ситуації вітчизняним страховикам необхідно переймати зарубіжний страховий досвід та змінювати власні моделі функціонування, зокрема: вдосконалювати механізм державного регулювання діяльності страхових компаній; адаптувати до світових стандартів страхове законодавство; впроваджувати новітні технології зі страхування та новітні стандарти якості обслуговування в цій сфері тощо.

Список використаних джерел:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 2019 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html>
2. Рудь І. Аналіз страхового ринку України / І. Рудь // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018.
3. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/7-2018/UKR/melnyk.pdf>
4. Рейтинг страхових компаній України. URL: <http://forinsurer.com/ratings>
5. СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/23_2_2019ua/18.pdf

Голич М. І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

В історії розвитку митної системи в умовах незалежної України було виокремлено чотири ключові етапи за організаційно структурним принципом. Зокрема, перший етап розвитку національної митної системи в умовах суверенної держави пов'язаний із створенням та функціонуванням Державного митного комітету України (1991—1996 рр.); другий етап можна ототожнити із діяльністю Державної митної служби України (1996—2012 рр.); третій етап в історії розвитку національної митної системи стосується функціонування митних органів у структурі Міністерства доходів і зборів України (2012—2014 рр.); четвертий етап пов'язаний, насамперед, із реорганізацією Міністерства доходів і зборів у Державну фіскальну службу України, до складу якої увійшли митні органи (2014 р. — дотепер).[1]

Було встановлено, що перший етап в історії розвитку митних органів незалежної України характеризувався вагомими проблемами, пов'язаними із виходом України зі складу СРСР, становленням самостійної держави та переходом вітчизняної економіки від адміністративно-командного типу до ринкової моделі. Не зважаючи на складні обставини, цей період відобразив перші позитивні зрушення у розвитку національної митної системи на засадах зміцнення її ключових функцій.

На другому етапі відбулось якісне удосконалення організаційної структури управління митних органів та активний розвиток міжнародного митного співробітництва.

Визначено, що третій етап став критично переломним періодом, що призвів до поступової руйнації національної митної системи в умовах об'єднання податкової та митної сфери.

Четвертий етап став продовженням попереднього етапу та лише поглибив необґрунтовану пріоритизацію фіскальної функції, занедбаня безпекової, захисної, сервісної, контрольної-регулюючої функцій, а також міжнародного митного співробітництва.

Такі тенденції є необґрунтованими в умовах європейської інтеграції та обумовлюють необхідність започаткування нового п'ятого етапу розвитку митної системи України, що репрезентуватиме масштабне структуроване та системне реформування митної сфери та виведення її із стану зтяжної стагнації на якісно новий етап розвитку.

Згідно із Законом України «Про митну справу в Україні» визначено, що митна справа є складовою частиною зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України і вона в свою чергу самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу. Незважаючи на теперішній кризовий стан в Україні, митна справа має значні перспективи подальшого розвитку та удосконалення. В першу чергу, це пов'язано із реформуванням митної служби та прийняттям низки законопроектів, які призначені для її подальшого ефективного розвитку в усіх регіонах України. Вивчення вітчизняної митної служби, свідчить про те що з часів колишнього Радянського Союзу помітне значне зростання кількості, як митних постів так і митниць, які розташовані на території України.[2]

Так, з огляду на розгалужену у сучасних умовах митну структуру на території нашої держави налічується близько 137 митних постів, 10 регіональних митниць, 2 спеціалізовані митні управління та 179 пунктів пропуску. Наведені дані демонструють зростаючу тенденцію розвитку, що в подальшому ефективно вплине на діяльність усієї економічної системи країни.

В процесі подальшого вдосконалення діяльності митних органів в Україні, варто звернути увагу на досвід ведення митної справи розвинутих країн. Одним із яскравих прикладів може слугувати Польська Республіка. Практика цієї держави у створенні ефективної митної політики підтверджена роками. Зокрема, це нормативно-законодавча база країни, яка регулює митну справу, кваліфіковані кадри, модернізоване обладнання, яке допомагає працівникам вдвічі ефективніше виконувати свою роботу, щодо митного оформлення та пропуску громадян через державний кордон. Найважливіший крок у даному співробітництві вже зроблений. У січні 2012 року відбулась зустріч представників України та Польської Республіки, де вони обговорили широке коло питань щодо їх співробітництва у митній справі. Зв'язки такого роду встановлені також із Білорусією, Словаччиною, Угорщиною та Румунією.

Ще однією перспективою подальшого розвитку митної справи в Україні є здійснення спільного контролю, який запроваджено відповідно до Угоди між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща, який значно вдосконалює цю систему. Наразі спільний контроль на українськопольському кордоні здійснюється в пунктах пропуску «Смільниця-Кросценко» та «Устилуг-Зосін», проте пропонується розширити список спільних пунктів пропуску [2].

Для прискорення проходження митного контролю й самого процесу оформлення запроваджуються, так звані вантажні митні комплекси. Такі комплекси значно спрощують процедури оформлення товарів, а також розміщення товарів на складах, зокрема, тих товарів, які не були пропущені через державний кордон України з огляду на деякі обставини. В перспективі передбачається створення схожих комплексів для пунктів пропуску залізничного транспорту [3].

На сучасному етапі усі зусилля апарату Державної митної служби зосереджені на розробленні можливих заходів, щодо актуальної на сьогодні проблеми протидії контрабанді та боротьбі з корупцією митних органів України. Оскільки від стану справ у цьому сегменті залежить ефективність роботи митних

органів та подальші можливості розвитку. Впродовж наступних п'яти років передбачається удосконалення та закупівля нового обладнання для технічних потреб митної служби та покращення облаштування деяких пунктів пропуску через державний кордон. Ці питання є надзвичайно важливими для кожної країни, так як облаштування митних постів своїм зовнішнім виглядом створюють перші враження про країну та водночас демонструє її захищеність від небажаних гостей та товарів. Незважаючи на деякі проблемні моменти, митна служба України має надзвичайно високі перспективи подальшого розвитку. Органами управління продовжується пошук можливих ефективніших методів роботи кожного підрозділу та удосконалення певних технічних моментів функціонування митних постів.

Список використаних джерел:

1. *Історія митної діяльності: Україна в європейському контексті : наукове видання / Авт. кол.: К.М. Колесников (керівник авторського колективу), Д. В. Архирейський, О.О. Дячок, О.В. Морозов, С.В. Шуляк та ін. — О.: Пласко, 2010. — 541 с.*
2. *Постанова НБУ Про засади грошово-кредитної політики 2016-2020 років [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/file/18082015_541.pdf?v=4.*
3. *ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/27682/1/086-135-136.pdf>.*

Горанська Н. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

РЕФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Фінансова стабільність є ключовим аспектом добробуту будь-якої країни. Вагомою складовою у забезпеченні фінансової стабільності держави, в тому числі стабільності державних фінансів, виступає митна політика. Виходячи з цього ефективна робота митниці є одним із головних факторів ефективного функціонування фінансового сектору і відіграє важливу роль для економічного розвитку.

Державна митна політика - це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики.

Відповідно до п. 3 Положення «Про Міністерство фінансів» Міністерство фінансів України забезпечує формування та реалізацію єдиної державної податкової і митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, державної фінансової політики у сфері співробітництва з іноземними державами, банками і міжнародними фінансовими організаціями, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і

дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу та обліку. [1]

Відношення українського експорту до ВВП близько 45%, а імпорту – майже 54%. Велику роль у наповненні бюджету України відіграють надходження від митниці у формі акцизного збору, ПДВ з імпорту та імпортного мита.

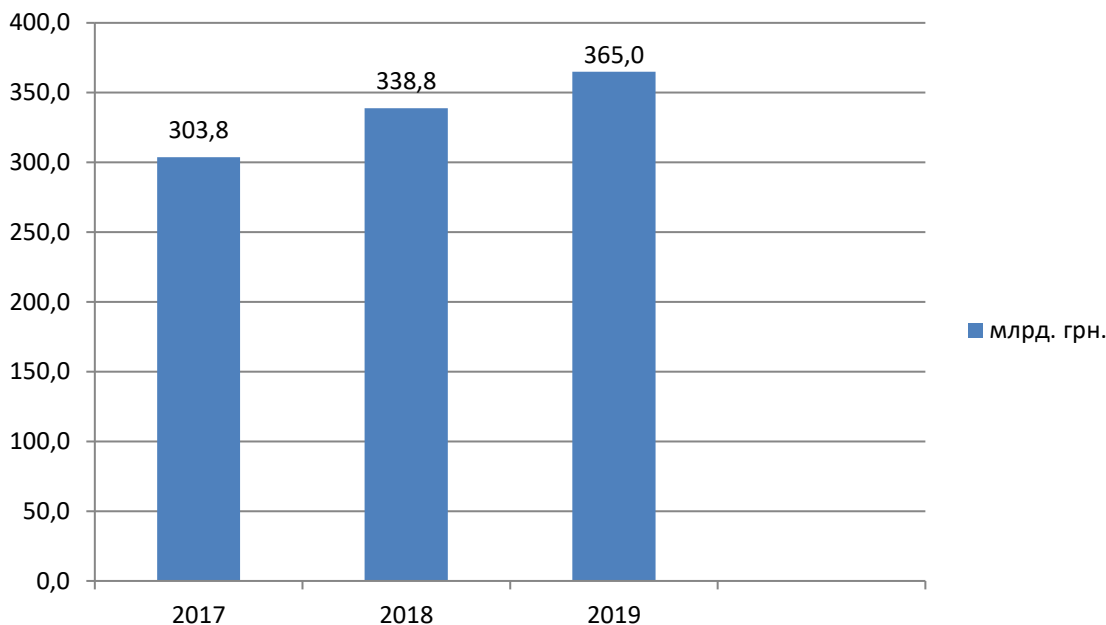

Рис. 1 Динаміка надходжень податків від митниці до держбюджету протягом 2017-2019 років

Джерело: складеноавтором на основі [2]

У 2017 році надходження від митниці до державного бюджету сумарно становили 303,8 млрд.грн. 2018 року до держбюджету надійшло 338,8, що на 11,5% більше ніж у 2017 році.

Відхилення динаміки митних надходжень від динаміки імпорту спостерігалось протягом 2018 року (імпорт збільшився на 14,5% за рік, а надходження від митниці зменшилось на 0,1%). Такий дисонанс відбувся на фоні урядових перевірок митниці, що підлягли публічному оголошенню.

У січні 2019 року спостерігалось суттєве зниження надходжень від митниці без належних макроекономічних причин. Проте, в сумарному підсумку у 2019 році митні надходження до держбюджету за рік збільшились на 1 мільярд доларів. Це найбільше надходження митних платежів після 18,1 млрд. доларів у 2008 році.

Реформування митниці у 2019 році передбачало її виділення зі складу Державної фіскальної служби (ДФС) як окремої установи та реорганізацію центральних та регіональних підрозділів. Тепер нова митна служба підпорядковуватиметься Міністерству фінансів України.

Реформа митниці передбачає реалізацію заходів у таких сферах як:

- 1) Оптимізація організаційної та функціональної структури;
- 2) Удосконалення процедури адміністративного оскарження;
- 3) Управління інформаційними системами та технологіями;
- 4) Розвиток персоналу, реформи для забезпечення доброчесності та антикорупційні заходи;
- 5) Розроблення комплексного плану дій із забезпечення доброчесності;
- 6) Прозорість та контрольованість реформи. [1]

В ході реформування митниці Міністерство фінансів України запровадило концепцію «Єдиного вікна», яка слугує антикорупційною платформою для забезпечення прозорості під час проведення митних процедур.

Зараз «Єдине вікно» уже обов'язково застосовується всіма і поширюється на операції з переміщення товарів у всіх митних режимах. Тепер це основний спосіб спілкування підприємств з органами контролю, яке спрямоване на підтримку бізнесу та сприяє розвитку міжнародної торгівлі.

У січні 2020 року Президентом України підписано закон «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» № 440-ІХ. В документі вказується, що Державна податкова служба та Держмитслужба функціонуватимуть як юридичні особи надасть можливість створити інформаційну базу щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, на основі знеособленої інформації щодо експортно-імпорتنих операцій. [3]

Зміни продовжують реформування Державної податкової служби України й Державної митної служби України задля забезпечення відкритого та прозорого функціонування даних органів.

Перед Державною митною службою постає ряд послідовних завдань, які зададуть напрямок вектору реформування в сторону міжнародного досвіду. Серед них:

1) забезпечення в ДМС відповідності повноважень, структури, фінансування та представницького й кадрового рівня підрозділу, відповідального за міжнародне співробітництво.

2) створення організаційних умов для застосування територіальними митними органами своїх повноважень з метою підтримання оперативного зв'язку між митними органами України та митними органами суміжних іноземних держав.

3) створення у складі дипломатичних місій України інституту постійних митних представників (аташе) в країнах-сусідах та ключових торговельних партнерах.

4) запровадження системи оцінки діяльності підрозділу, відповідального за організацію міжнародного митного співробітництва, відповідно до визначених, зрозумілих ключових показників оцінки ефективності.

5) усунення внутрішніх бюрократичних перешкод для здійснення міжнародної діяльності та дублювання повноважень підрозділів, як це було всередині ДФС.[4]

Реформування митної служби України в умовах інтеграції та глобалізації економічних процесів відбуваються повільно. Для побудови ефективної структури митної служби необхідно сприяти співпраці митних органів з бізнесом, забезпечувати протидію корупції на митниці, сприяти гармонізації митних процедур, а також автоматизації митної справи. Митна служба повинна максимально сприяти та забезпечувати процеси міжнародної торгівлі та залучення інвестицій, а також вести активну і справедливую боротьбу з контрабандою. Також важливим фактором виступає реорганізація та реформування митного законодавства відповідно до міжнародних норм.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/customs-policy>
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html>
3. Аналітичний портал «Слово і діло» URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/11/novyna/polityka/prezydent-pidpysav-zakon-prodovzhuje-reformu-podatkovoyi-ta-mytnyczi>
4. Острікова Т. Г. Двобій з митними проблемами: чотири нищівні удари. Академічний огляд. 2019. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/08/9/650376/>

Даценко Д. А.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О. Ю.
Львівський національний університет імені Івана Франка

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ 2020.

Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів, а водночас - виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення. Останніми роками в Україні спостерігається тенденція зростання питомої ваги малого бізнесу у сфері народного господарства.

Мета даної роботи полягає в дослідженні розвитку малого бізнесу в Україні та можливості його кредитування, як сегменту економіки за допомогою нової програми уряду «Доступні кредити 5-7-9 %».

Цілі дослідження:

- ✓ детально розглянути державну програму «Доступні кредити 5-7-9 %»;
- ✓ проаналізувати, які критерії повинно мати мале підприємство, щоб отримати «дешевий» кредит;
- ✓ виявлення недоліків даної системи та можливість їх усунення.

Насамперед, щоб приступити до розгляду державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», з'ясуємо, що мається на увазі під малим бізнесом саме в Україні. Згідно Господарського кодексу України (стаття 55):

Суб'єктами малого підприємництва є:

фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи - підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [1].

Державна кредитна програма «Доступні кредити 5-7-9%» запроваджена за ініціативи Президента України Володимира Зеленського та экс-Прем'єр-міністра України Олексія Гончарука з метою спрощення доступу малого бізнесу до банківського кредитування.

Завдання програми - посилення конкурентоспроможності українського малого підприємництва, створення нових робочих місць, повернення трудових мігрантів.

У рамках програми діють три відсоткові ставки: 5%, 7% та 9%. Кожна облікова ставка має свої умови кредитування. Детальна інформація подана в таблиці 1.

Таблиця 1. Відсоткові ставки по кредитах для малого бізнесу в рамках програми "Доступні кредити- 5%, 7% та 9%".

Умови кредитування	Відсоткова ставка		
	5%	7%	9%
Дохід	Річний дохід до 25 млн. грн.	Річний дохід до 25 млн. грн.	Річний дохід від 25 млн. грн. до 50 млн. грн.
Робочі місця	За умови найму не менше 2 нових працівників протягом одного кварталу	Створення нових робочих місць не обов'язковою умовою	За кожне нове робоче місце відсоткова ставка зменшується на 0,5% річних, але не менше 5% річних
Термін кредитування	До 5 років	До 5 років	До 5 років
Валюта кредиту	Гривня	Гривня	Гривня

На дану програму уряд виділив 2 млрд. грн., що за прогнозами Міністерства фінансів дозволить видати підприємствам понад 50 тис. позик, а також створить до 90 тис. робочих місць [3]

Що ж до основних параметрів програми, то вони мають такий вигляд:

- ✓ додаткова компенсація відсоткової ставки (0,5 процентних пунктів за кожного нового співробітника (для клієнтів із виручкою від 25 до 50 млн. грн.);
- ✓ максимальна сума кредиту (до 1,5 млн. грн.);
- ✓ максимальний термін кредиту (до 5 років);
- ✓ комісія банку (максимальний розмір-1%);
- ✓ власний внесок учасника (для діючого бізнесу-від 20% від суми проекту; для новоствореного бізнесу- від 30% від суми проекту);
- ✓ мета кредиту (придбання нових та б/в основних засобів (крім нерухомості).

Модернізація та ремонт наявних основних засобів. Будівництво, ремонт або реконструкція приміщень (крім офісних)) [2].

"Люди, які хочуть започаткувати власну справу або відкрити свій бізнес, зможуть отримати кредит під абсолютно низький відсоток в гривні. Це дуже хороші умови, щоб стартувати. Ми розраховуємо на те, що багато підприємливих українців скористаються цією можливістю", — заявляв уже колишній прем'єр Олексій Гончарук[3]. Але чи реалізується це на практиці. Щоб отримати кредит під низький відсоток, як говорить экс-прем'єр мале підприємство повинно відповідати певним критеріям:

1. Державна реєстрація малий бізнес в якості юридичної особи приватного права або фізичної особи – підприємця.
2. Учасники та кінцевий бенефіціарний власник (контролер) є фізичною особою – резидентом України.
3. Середня кількість працівників на момент подачі заявки не перевищує 50 осіб з урахуванням пов'язаних підприємств.
4. Річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує 50 млн. грн. на момент подачі заявки з урахуванням пов'язаних підприємств.
5. Розмір державної підтримки за Програмою не призведе до перевищення еквіваленту 200000 євро з урахуванням пов'язаних підприємств.
6. Кредит спрямовується на інвестиційні цілі (придбання, модернізація основних засобів, ремонт виробничих приміщень).

7. Прибутковість діяльності за останні 4 квартали для діючих підприємств.

8. Наявність реалістичного та обґрунтованого бізнес-плану для новостворених підприємств.

9. Не підпадає під обмеження щодо надання державної підтримки, визначені статтею 13 Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва»[2].

Якщо мале підприємство відповідає всім перерахованим вище критеріям, то як же отримати кредит. Для цього виділимо 3 етапи:

I. Потрібно заповнити заяву на сайті або звернутися до банку-партнера.

II. Підготувати пакет документів, які необхідні для отримання кредиту та надати їх обраному банку-партнеру програми.

III. Банк проаналізує надані документи та дані й приймає рішення щодо надання кредиту.

Із поданого алгоритму стає зрозуміло, що рішення по наданню кредиту приймає банк, тобто відбувається співпраця між суб'єктами господарювання та банком, а держава виступає в ролі спостерігача.

Що ж до банків-партнерів, які видають —дешеві кредити, то поки що цим займаються державні банки, а саме Приватбанк, Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк.

Згідно висловлювання екс-міністрині фінансів Оксани Маркарової — «Опитування показують, що однією з найбільших перепон для розвитку мікро та малих підприємств є відсутність доступного фінансування, ставки для них є вищими, а вимоги до застави більшими. Державна програма — Доступні кредити “5-7-9%” покликана розв'язувати цю проблему. Держава має підтримати українців у їх прагненні ставати власниками бізнесу та виробництва тут в Україні»[3], то деякі банки можуть вимагати від підприємця заставу. На мою думку, саме в поданій неоднозначності можуть виникнути проблеми, тому що новоспечений підприємець може не мати під заставу майна. То чому б державі не створити фонд гарантій кредитів для малого бізнесу, як це було зроблено в Японії, де був створений місцевий фонд, який гарантував 50% розміру кредиту. Ще 25% повинен гарантувати сам підприємець і 25% ризику залишається за банком. Дана практика вже існує в багатьох прогресивних країнах. То чому б нашому уряду не звернути увагу на дане питання?

Отже, проаналізувавши державну програму «Доступні кредити 5-7-9 %» можемо говорити про те, що уряд намагається заохотити українців до підприємницької діяльності, що безумовно повинно прискорити темпи економічного зростання економіки України та покращити рівень життя населення держави. Низькі відсоткові ставки безперечно є хорошим стартом для малого бізнесу, але майже половина малих підприємств банкрутує і не переживає — «долину смерті» своєї еволюції, тобто чотирьох років діяльності. Тож держава мала би попіклуватися про можливість повернення позичальниками своїх кредитів. Для цього потрібно було б створити фонд, який би гарантував повернення кредитів за прикладом процвітаючої Японії.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n380>.
2. Офіційний сайт державної програми —Доступні кредити “5%, 7% та 9%”: <https://5-7-9.gov.ua/>.
3. Урядовий портал: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij-goncharuk-uryad-zapustiv-programu-dostupnih-kreditiv--7-9-pid-rekordno-nizkij-vidsotok>.

Ігнатишина В.М.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОПОДАТКУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В УКРАЇНІ

На даному етапі розвитку, кредитні спілки є невід'ємною складовою небанківського фінансового сектору України. В процесі фінансово-господарської діяльності кредитні спілки отримують дохід, який, може бути розподілений на пайові внески членів спілок у вигляді процентів. Важливим фактором створення кредитних спілок та надання їм статусу неприбуткової організації в цілях звільнення окремих видів доходів від оподаткування податком на прибуток було забезпечення населення дешевими фінансовими ресурсами, тобто пріоритетною була соціально-економічна ефективність. Але на сьогодні, в діяльності кредитних спілок відсутня соціальна складова, а з джерела дешевих позик вони перетворилися на осередки досить рентабельного бізнесу. Крім того, члени кредитних спілок отримують дохід у вигляді процентів, нарахований на депозитні внески. На сьогоднішній день, незважаючи на закріплення в Законі України «Про кредитні спілки» неприбутковий статус спілок, їх доходи підлягають оподаткуванню податком на прибуток підприємств, а доходи членів спілок – податком на доходи фізичних осіб. Оподаткування доходів кредитних спілок та їх членів суттєво впливають на фінансовий стан цих установ [1].

В Україні є актуальним питання про зняття з кредитних спілок статусу неприбуткових організацій, прирівнюючи їх діяльність до банківської. Але слід врахувати, що реалізація такого рішення призведе до позбавлення податкових пільг та закриття невеликих кредитних спілок, а отже і суттєве зменшення їх кількості. Не коректно буде вважати питання оподаткування діяльності кредитних спілок вирішеним, а самі установи виведеними з поля зору податкового нагляду.

На сьогодні активно проводиться реформування податкової системи України, що супроводжується зміною податкового регулювання усіх економічних суб'єктів держави. Винятком не стала й діяльність кредитних спілок, щодо яких теж відбуваються зміни. Кредитна спілка є фінансовою установою, виключним видом діяльності якої є надання фінансових послуг, передбачених Законом України «Про кредитні спілки». Особливістю діяльності такого суб'єкта є задоволення потреб членів спілки, шляхом взаємного кредитування чи надання фінансових послуг через залучення грошових внесків учасників фінансової установи [2].

Щоб зрозуміти важливість віднесення кредитних спілок до прибуткових організацій, розглянемо динаміку їх розвитку та статистику діяльності.

З табл.1 видно, що у період 30.09.2017-30.09.2019 рр. спостерігаємо зменшення кількості кредитних спілок, що в свою чергу свідчить про недосконалість нормативно-правової бази, здатної захистити суб'єктів фінансової діяльності. Зважаючи, що кредитні спілки надають фінансові послуги за рахунок об'єднаних грошових внесків, саме ці кошти є джерелами кредитування спілками своїх членів. Кредитні спілки можна вважати найбільш залежними від грошових надходжень своїх членів, як у вигляді внесків (вкладів) на депозитні рахунки. Варто відмітити вагомий ріст фінансових показників: з кожним роком збільшуються загальні активи, капітал, кредити та внески членів кредитних спілок. Пристальну увагу привертає досить низьке податкове зобов'язання відносно показників діяльності спілок. Тому при внесенні змін до податкового законодавства, потрібно враховувати цей фактор, щоб повна використати кошти, податкові надходження, які можливо отримати від суб'єктів кредитної діяльності.

Таблиця 1 Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 30.09.2017	Станом на 30.09.2018	Станом на 30.09.2019	Темпи приросту 2018/2017 (%)	Темпи приросту 2019/2018 (%)
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (од.)	397	358	348	-9,8	-2,8
Загальні активи (млн. грн.)	2164,6	2352,4	2441,1	+8,7	+3,8
Капітал, (млн. грн.)	1099,5	1100,7	1106,1	+0,1	+0,5
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду), (млн. грн.)	1912,3	2126,3	2267,3	+11,2	+6,7
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду), (млн. грн.)	904,3	1050,6	1149,1	+16,2	+9,4
Сплачено податку на прибуток (тис. грн)	357	376	1118,2	+5,3	+197,4

Джерело: складено на основі [3].

Оподаткування доходів членів спілок податком на доходи фізичних осіб суттєво впливає на рівень фінансового забезпечення кредитних спілок та обумовлює зменшення обсягів залучених внесків (вкладів) на депозитні рахунки та пайові внески. Правила оподаткування доходів кредитних спілок України податком на прибуток підприємств впливають на рівень капіталізації цих установ, зокрема на формування резервного капіталу у повному обсязі. Тому кредитні спілки мають зберегти свій статус неприбуткової організації.

На сучасному етапі розвитку існують певні проблеми, які стосуються функціонування таких установ, зокрема: недостатність фінансових ресурсів через обмеженість доходів учасників спілок; високий рівень відсоткових ставок; відсутність належної взаємодії з іншими фінансовими структурами; недостатній рівень знань, поінформованості та довіри населення до діяльності кредитних спілок, що потребує створення спеціальних центрів інформаційної підтримки та органів захисту споживачів. Поряд з цим, значним недоліком є відсутність необхідної законодавчо-нормативної бази діяльності, у зв'язку з чим виникають випадки шахрайства як з боку споживачів, так і з боку кредитних спілок. Тому постає необхідність розроблення нормативних вимог до діяльності, докладних правил функціонування кредитних спілок та встановлення їх на законодавчому рівні. У зв'язку з цим, з боку держави повинні здійснюватися цілеспрямовані процеси нагляду, регулювання та контролю. Досить важливо розробити перелік показників та створити обов'язкову вимогу дотримання кредитними спілками нормативних значень. На сьогодні розроблені коефіцієнти щодо капіталу, платоспроможності, рівня прибутковості, якості активів і ліквідності, однак необхідно створити жорсткіші умови та покращити нагляд за їх дотриманням з метою покращення стабільності діяльності кредитних спілок. Особливо це стосується рівня капіталізації, адже даний показник суттєво впливає на інші показники, такі як прибутковість, рентабельність, ліквідність тощо. З метою покращення довіри населення та забезпечення фінансової надійності даних установ, доцільно встановити вимогу щодо обов'язкового резервування певної суми коштів на рахунках у банках зі стабільним інвестиційним рейтингом. Дана вимога забезпечуватиме захищеність певної частини активів у випадку здійснення незаконних дій учасниками кредитної спілки. Особливої уваги заслуговує вдосконалення внутрішніх процесів кредитної спілки. Необхідно здійснювати

постійний аналіз діяльності даних установ, поточне та стратегічне планування з метою швидкого реагування на проблемні ситуації. Фінансова звітність щодо результатів їх діяльності повинна бути у відкритому доступі з метою можливості ознайомлення з нею державного регулятора, потенційних та наявних клієнтів [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що протягом останніх декількох років років спостерігаються негативні тенденції щодо кількості кредитних установ та обсягів їх діяльності. Тому першочерговим завданням є подолання існуючих проблем та удосконалення діяльності кредитних спілок. Вони мають можливість посісти важливе місце у наданні населенню кредитів у невеликих розмірах, хоч це і вимагає від кредитних спілок певних змін. Крім того, з огляду на тенденції розвитку кредитних спілок, необхідно запровадити моніторинг їхньої діяльності для того, щоб зменшити впровадження тіньових схем ухилення від оподаткування, що призводять до відповідних втрат бюджету. У перспективі кредитні установи можуть стати рівноцінною альтернативою банків у сфері надання споживчих кредитів.

Список використаних джерел:

1. Волкова О. Г. Оподаткування кредитних спілок України / О. Г. Волкова // *ScienceRise*. - 2015. - № 10(1). - С. 6-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/text_2015_10%281%29_2
2. Закон України «Про кредитні спілки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг). URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/KS/k_s2012-1.pdf&ved=2ahUKEwjP8fC07OnoAhXYwcQBHcRbD88QFjABeqQIBRAC&usq=AOvVaw142Bx2Scs8kakVgiMPiesA
4. Роєнко В.В. Боженко А.С. Іванова А.С. Сучасний стан та проблеми функціонування кредитних спілок в Україні. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Галузь Економіка*. 2016. Вип. 10. С. 874-876. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/220.pdf>

Іщенко В. А.

Науковий керівник: к. е. н., доц., Петик Л.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ

Консалтинг – це процес, через який індивіди або фірми допомагають клієнту досягти встановлених результатів. Допомога може мати форму інформації, рекомендацій або навіть безпосереднього виконання певної роботи. Консалтинг є відносно новим видом діяльності на пострадянському просторі, що виник після розпаду СРСР і був зумовлений потребою у знаннях сучасних методів управління підприємствами в нових умовах.

На сьогоднішній день економіка України знаходиться на етапі усвідомлення доцільності залучення підприємствами консалтингових компаній як партнерів по бізнесу. Споживачі консалтингових послуг розуміються в консалтингових продуктах, знають та розуміють їхню важливість для зростання конкурентних позицій на ринку та розвитку бізнесу. Вони оцінюють консультантів як генераторів інноваційних процесів, джерел новацій, що гарантують фінансове зростання фірми. Вітчизняний ринок консалтингових послуг уже подолав кризовий період і знаходиться на етапі формування системності. Переважно більшість компаній України, які є успішними у

своїй сфері діяльності, користуються консалтинговими послугами лише з метою підвищення конкурентного статусу. Їхня кількість невпинно зростає [2].

Ринок фінансового консалтингу внаслідок впливу багатьох факторів важко назвати ринком у класичному розумінні. Його складно розділити на сегменти за цінovими та якісними характеристиками і ще важче визначити для кожного сегмента мінімальний набір аксіом та правил, за якими відбувається коливання попиту та пропозиції, а в остаточному підсумку формування ціни (або хоча б коридору цін).

Сьогодні ринок фінансового консалтингу в Україні розвивається і росте. Щорічно консалтингові компанії, що мають на ринку статус надійних і стабільних, збільшують свої портфелі замовлень і регулярно рапортують про вдало реалізовані проекти. Розширюється список наданих послуг: аудит і податковий консалтинг, консалтинг побудови систем фінансового управління, консалтинг оцінки активів, консалтинг залучення позикових коштів, IPO, консалтинг з управління структурою капіталу – і це далеко не повний перелік. З'являються нові компанії, у тому числі представництва фірм із країн ближнього і далекого зарубіжжя, що декларують цілі для завоювання провідних позицій у фінансовому консалтингу.

В Україні, згідно з останньою статистикою, послуги аутсорсингу бізнес-процесів у фінансовій та юридичній сферах надають 45 компаній. А обсяг ринку юридичних та бухгалтерських послуг в 2019 р. оцінювався в 15 млрд грн. Левова частка «аутсорсингового пирога» (75% ринку) припадає на так звану «четвірку», яка представлена великими міжнародними гравцями: Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG. Решта 25% ринку ділять між собою так звані консалтингові компанії «другого ешелону». В Україні працює понад 300 вітчизняних консалтингових фірм, з яких 42% займаються виключно наданням послуг з питань управлінського консультування, відкриті представництва провідних консалтингових фірм, що є лідерами консультаційного бізнесу, в тому числі «великої п'ятірки». Серед українських організацій, котрі вважаються консалтинговими, 42% займаються тільки консультуванням, 30% – присвячують консультуванню лише 80% загального обсягу продажу [1].

Активізація бізнес-процесів, безпосередньо пов'язаних із залученням консалтингових фірм, прослідковується і на прикладі угод злиття та поглинання. Відповідно до звіту компанії КПМГ в Україні, з 2014 по 2017 роки кількість M&A-угод збільшилася майже у два рази – з 36 до 67 щорічно (рис.1). При цьому спад загальної вартості даного виду операцій завершився лише у 2016 році у мінімальному за останні п'ять років обсязі у \$758 млн. Варто відмітити, що у 2017 році відбулося зростання як за показником значущості угод (вартістю більше \$100 млн) – з \$323 млн у 2016 році до \$391 млн у 2017, так і за загальною кількістю – ріст становив +37% у доларовому еквіваленті відповідно до показників попереднього року і знову перевищив позначку у \$1 млрд [3].

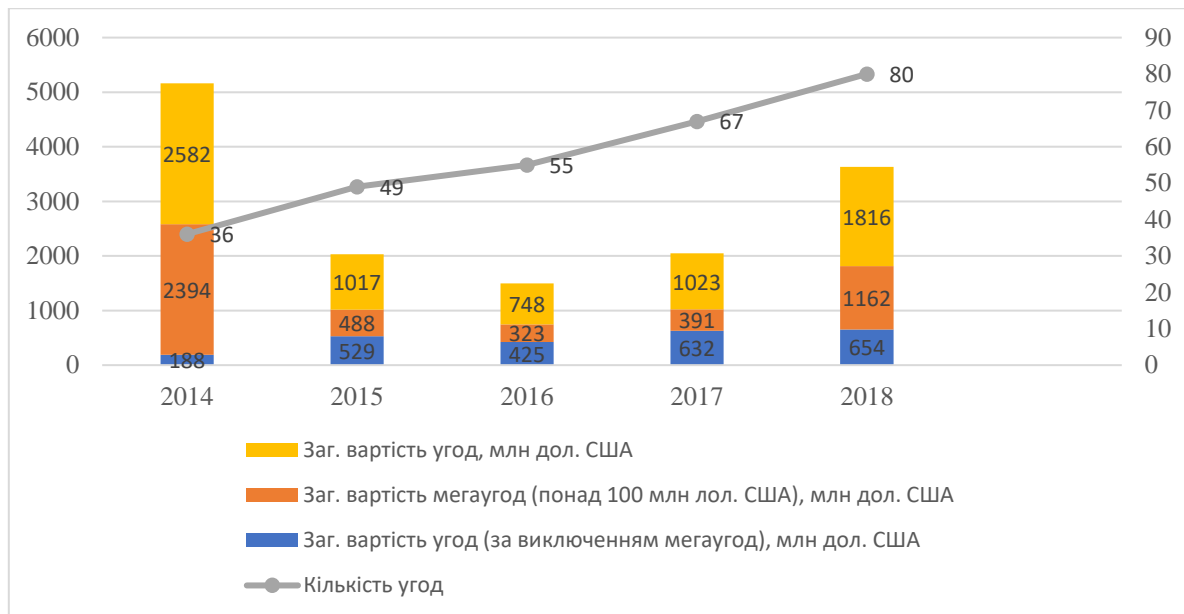

Рис. 1. Український ринок M&A (2014-2018 рр.)
Джерело: розроблено автором за даними [4]

За 2018 рік M&A активність зросла на 19% та було оголошено про укладання 80 угод. Утім, незважаючи як на цю динаміку, так і на вражаюче зростання вартості угод M&A в Україні (вона зросла на 78% до 1,8 млрд дол. США), загальна вартість та кількість угод були все ж нижчими за пікові показники 2013 року. Ця динаміка відображає як зменшення прозорості на ринку злиття та поглинань в Україні за останні три роки (у 2018 році були оприлюднені вартості лише для 46% угод M&A у порівнянні з 59% у 2013 році, що значно нижче за традиційний для розвинених ринків показник), так і скорочення середньої вартості угод, індивідуально менших за 100 млн дол. США[4].

Поступове збільшення попиту на консалтингові продукти відбувається в результаті:

- покращення якості послуг, що надаються, оскільки неодмінно зростатиме професіоналізм вітчизняних консультантів, їх досвід, удосконалюватимуться навички роботи і методи виконання замовлення;
- переходу на постійне консультаційне обслуговування, що є більш економічним для клієнта;
- усвідомлення вигоди від залучення консультантів для вирішення існуючих проблем і отримання нової інформації, ідей, пропозицій.

Отже, фінансовий консалтинг – це рішення у сфері стратегічного планування, інвестиційного розвитку, прогресивних методів фінансування бізнесу. Чим більше буде попит на такі послуги, тим більше уваги консалтерів приділятиметься зазначеним напрямкам роботи. З розвитком економіки України буде розвиватися і фінансове консультування. «Дорослішатимуть» клієнти, «дорослішатиме» і консалтинг. Встановлюючи одне одному нові планки стандартів роботи, плавно еволюціонуючи, замовники і постачальники фінансових послуг поступово сформують ринок, об'єктом якого буде продукт, що відповідає основній місії консалтингу – сприяти прибутковому веденню і розвитку бізнесу клієнта шляхом розробки і впровадження ефективних інструментів і механізмів. Подальший розвиток ринку консалтингових послуг має забезпечувати нагальні потреби конкурентоспроможного виробництва та відповідність українського бізнесу світовим стандартам.

Список використаних джерел:

- 1.Верба В. А. Консалтингова підтримка розвитку українських підприємств / В. А. Верба // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 2. – с. 56
- 2.Віннікова, І. І. Особливості розвитку ринку консалтингових послуг в Україні / І. І. Віннікова, С. В. Марчук. // Економічні науки «Молодий вчений». – 2016. – №7 (34). – с. 16
- 3.Кузнєцов Е. А. Управлінський консалтинг в системі інноваційного розвитку економіки і менеджменту // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: збірник наукових праць. – Одеса, 2016. – Т. 15, вип. 1 (32). – с. 28
- KPMG. Огляд M&A угод в Україні у 2018 році.
- 4.URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ua/pdf/2019/02/Ukrainian-MA-Review-report-2018-UA.pdf>

Козарь С.-В. О.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Шушкова Ю.В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Малий бізнес є важливим сектором вітчизняної економіки, що призводить до насичення ринків товарів та послуг, створення робочих місць, зменшення рівня безробіття тощо. Сьогодні, поряд із розвитком малого бізнесу, держава поєднує в собі здійснення структурних змін, забезпечення впровадження реформ в економіці та вирішення соціальних проблем суспільства. Успішне функціонування малого бізнесу належним чином впливає на формування конкурентного середовища, визначаючи його роль як потужного двигуна економічного розвитку. Тому податкове регулювання розвитку малих підприємств є особливо важливим, і його головне призначення – збалансувати інтереси країни та інтереси малих підприємств.

Історія виникнення та розповсюдження спрощеної системи оподаткування в Україні налічує вже понад два десятиріччя. Першим етапом було створення в 1993 році спеціальних умов оподаткування для працівників ринків та подальше розширення їх дії на підприємства сільського господарства. В подальшому в 1999 році виникло саме поняття «єдиного податку», який розповсюдив свою дію на велику кількість суб'єктів підприємницької діяльності. В подальшому система «єдиного податку» також мала декілька етапів розвитку, які головним чином стосувалися виокремлення певних груп підприємців відповідно до специфіки їх діяльності та обрання відповідної їм ставки оподаткування за спрощеною системою. В сучасному вигляді з розподілом підприємців на чотири групи система існує з 2018 року [1].

Спрощена система оподаткування з кожним днем стає все більш популярною серед підприємців (вона проста та зрозуміла). Застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності надає багато переваг суб'єктам малого бізнесу:

- 1) спрощення процедури реєстрації платників податків. Суб'єкти малого підприємництва можуть перейти на єдиний податок з початку року та з початку будь-якого кварталу;
- 2) спрощення розрахунків, пов'язаних з визначенням суми податку;
- 3) надання права вибору сплати ПДВ;
- 4) спрощення поточного обліку та фінансової звітності, які передбачені стандартами бухгалтерського обліку;
- 5) розрахунок єдиного податку суб'єкта малого підприємництва – юридичної особи, що подається до податкового органу раз на квартал.

Проте, поряд із перевагами спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, науковці відзначають певні недоліки, зокрема:

- обмеження обсягів виручки суб'єктів малого бізнесу, які дають право використовувати спрощену систему оподаткування [2];
- відсутність звільнення новостворених суб'єктів від оподаткування на кілька перших років діяльності, а також відсутність для них пільгових умов кредитування [3];
- необхідність сплати фіксованої суми податку незалежно від результатів діяльності в першій та другій групі, особливо для низькорентабельних підприємців;
- постійний контроль розміру доходу задля недопущення перевищення встановлених обсягів для обраної групи спрощеної системи, а також дозволеного відповідно до необхідності використання РРО;
- значні обмеження для розширення обсягів діяльності;
- обмеження стосовно обрання виду діяльності;
- обмеження при використанні найманих працівників;
- обмеження при роботі з юридичними особами та підприємствами на загальній системі оподаткування;
- забезпечення соціального захисту для самого підприємця та його найманих працівників лише в мінімальному розмірі [4].

Отже, існування спрощеної системи оподаткування є важливою умовою функціонування економіки України. Проте така система оподаткування не лише дозволяє розвиватися малому бізнесу, але й стала інструментом маніпуляцій при сплаті податків. Тому на сьогодні необхідним є формування системи заходів з метою недопущення зловживань у її використанні через значні негативні наслідки для економіки.

Список використаних джерел:

1. *Онiсiфорова В. Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недолiки та перспективи / В. Ю. Онiсiфорова, В. К. Сiдельникова // Проблеми i перспективи розвитку пiдприємництва. – 2019. – № 2. – С. 158-166.*
2. *Сидоренко Р. Напрями вдосконалення спрощеної системи оподаткування, облiку i звітностi в Україні / Р. Сидоренко, С. Зеленко // Актуальнi проблеми економiки. – 2015. – No 2(164). – С. 366–372.*
3. *Логвіновська С.І. Концептуальнi пiдходи до спрощеної системи оподаткування в Україні. Економiчний форум. – 2013. – No 3. – С. 180–188.*
4. *Онiсiфорова В.Ю. Спрощена система оподаткування:сучасний стан, переваги, недолiки та перспективи / В.Ю. Онiсiфорова, В.К. Сiдельникова // Проблеми i перспективи розвитку пiдприємництва. – 2019. – №23. – С. 158-163.*

Козій О. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О. Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Дослідження виникнення та розвитку Державної митної служби України завжди були і є надзвичайно актуальними. Це зумовлено тим, що протягом усього її існування відбувається пошук ефективної моделі виконавчого органу митної справи. Історія перетворень митної служби з метою знайдення шляхів її можливого вдосконалення є важливим напрямом наукового аналізу державного управління.

Метою даної роботи є уважне вивчення та аналіз історії виникнення та становлення національної митної системи з моменту проголошення державного

суверенітету України для того, щоб мати змогу визначити головні проблеми та досягнення, які визначають сучасний етап розвитку митної справи.

Історія української митниці розпочинається з процесу реорганізації Управління державного митного контролю при Раді Міністрів УРСР та утворення на його основі Державного комітету митного контролю України відповідно до постанови Кабінету Міністрів Української РСР № 12 від 24 травня 1991 р.[1] Згодом Указом Президента України № 1 від 11 грудня 1991 р. було створено Державний митний комітет України, який став першим центральним органом державної виконавчої влади незалежної України у митній сфері, підпорядковуючись Кабінету Міністрів України.

З прийняттям Декларації про державний суверенітет України та проголошенням незалежності України важливою проблемою стало забезпечення її економічної самостійності та розвиток зовнішньоекономічної співпраці. Однак, відразу після розпаду СРСР кордони між колишніми радянськими республіками залишалися умовними. До того ж, варто взяти до уваги недостатнє технічне забезпечення митниць на той час, відсутність досвідчених фахівців. Зважаючи на всі ці фактори, стає очевидно, що Україна опинилась фактично відкритою для контрабанди товарів, безконтрольного переміщення людей, а також для ввезення в Україну екологічно небезпечних відходів.

Першим кроком у подоланні вищезазначених проблем стало прийняття 25 червня 1991 р. Верховною Радою України закону «Про митну справу в Україні» та першого Митного кодексу України 12 грудня 1991 р., який набув чинності 1 січня 1992 року. Відповідно до положень Кодексу національна митна політика була спрямована на формування ринкової економіки та активізацію зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.[2] 8 липня 1994 р. постановою Кабінету Міністрів України створено 8 територіальних митних управлінь, в підпорядкуванні кожного з яких було від 5 до 15 митниць.

Діяльність Державного митного комітету України можна виокремити в перший етап розвитку національної митної системи в умовах функціонування суверенної держави (1991—1996 рр.). Цей етап відображає формування та функціонування незалежного органу влади, який самостійно ухвалює рішення щодо побудови та розвитку митної системи. Не зважаючи на існування різноманітних проблем, пов'язаних, насамперед, із переходом вітчизняної економіки від адміністративно-командного типу до ринкової моделі, митна система поступово розвивалась, та набувала нових якісних рис, характерних для європейських митних органів.

Другий етап еволюції митної служби розпочався у 1996 р. з виходом 29 листопада 1996 р. Указу Президента України про створення Державної митної служби України на базі Державного митного комітету України та його органів (1996-2012 рр.). Основним завданням Держмитслужби було визначено захист економічних інтересів України, сприяння розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Варто зазначити, що цей період характеризувався удосконаленням організаційної структури управління митних органів на засадах реорганізації із територіального на регіональний принцип, запровадженням елементів управління митними ризиками, технічним переоснащенням, посиленням митного контролю та боротьби із контрабандою, наближенням митного законодавства України до європейських стандартів.

Відповідно до Указу Президента України № 726/2012 від 24 грудня 2012 р. шляхом реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України було створено Міністерство доходів і зборів. При цьому майже вдвічі було зменшено чисельність митного персоналу, внаслідок цього серйозно зросло навантаження на працівників митної сфери. До того ж, через об'єднання податкової та митної сфер, недостатньо уваги приділялося особливостям та специфіці митної

діяльності, це спричинило появу загрози національній безпеці держави та послаблення боротьби з контрабандою.

Отже, третій етап в історії розвитку митної системи України можна ототожнити із функціонуванням митних органів у складі Міністерства доходів і зборів (2012—2014 рр.). Цей період поклав початок занепаду митної сфери за різними напрямками, жодного позитивного ефекту від об'єднання податкової та митної служб в один орган не було. Значною мірою це сталося через нерозуміння специфіки кожного з них.

21 травня 2014 року Уряд приймає постанову № 160, якою утворює Державну фіскальну службу як центральний орган виконавчої влади, який підпорядковується Кабінетові Міністрів України. Структурних змін як таких не відбулося, однак статус органу понизився з Міністерства на Службу. Дана реформа тільки погіршила і без того не дуже виграшне становище митної сфери України.

П'ятий етап становлення митної системи України розпочався у 2018 році і триває нині. Рішення про поділ ДФС на податкову і митну служби було прийнято в кінці 2018 року. Кабмін у липні 2019 р. призначив головою новоствореної митної служби України Максима Нефьодова, 8 грудня вона офіційно запрацювала. 14 січня 2020 року Верховна Рада ухвалила закон, який забезпечує функціонування ДПС та Держмитслужби у форматі єдиних юридичних осіб і дасть змогу створити інформаційну базу щодо митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України.

Отже, проаналізувавши історію виникнення та розвитку Державної митної служби, можна зробити висновок, що протягом всієї своєї історії митна справа в Україні пройшла складний строкатий шлях. Неодноразово відбувалися реорганізація та реформування митних органів. Ці зміни мали як позитивні, так і негативні наслідки. Але сучасний етап реформи дає надію на послідовний та успішний розвиток митної політики України.

Список використаних джерел:

1. *Постанова Кабінету Міністрів Української РСР "Про порядок реалізації Закону УРСР "Про перелік міністерств та інші центральні органи державного управління Української РСР" № 12 від 24 травня 1991 р.* – URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP910012?an=2>
2. Мельник О. Г. *ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ЗДОБУТКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ* URL / О. Г. Мельник, М. Є. Адамів, А. В. Тодошук // *Економіка та держава.* – 2018. – URL: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2018/3.pdf
3. *ДОРОФЕЄВА Л. М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ* [Електронний ресурс] / Лілія Максимівна ДОРОФЕЄВА. – 2019. – URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/20883>
4. *ЧЕНЦОВ В. ОСОБЛИВОСТІ ЕВОЛЮЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ* [Електронний ресурс] / Віктор ЧЕНЦОВ. – 2009. – URL [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Chentsov.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Chentsov.pdf)
5. *Саварець А. УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ МИТНИХ ОРГАНІВ: рекомендації для сучасної України* [Електронний ресурс] / Андрій Саварець. – 2017. – URL http://www.ier.com.ua/files/Projects/Projects_2014/Trade_Facilitation_dialogue/Ukrainian_customs_service_Savarets_2017.pdf

Козій Х. В.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О. Ю.
Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В період трансформаційних процесів Україні надзвичайно актуальними є питання митної безпеки, адже для держави є головним – захист її економічних інтересів та безпеки, забезпечення яких покладається на митні органи. Головною ціллю митної безпеки є захист економічних інтересів країни, цінностей людей, держави та регіонів від зовнішніх та внутрішніх загроз. В Україні митна безпека, як складова економічної безпеки, залишається під загрозою. Це відбувається через нестабільність фінансової ситуації в країні, зміни у митному законодавстві та через значний відсоток тіньової економіки.

Метою даної роботи є визначення сутності поняття «митна безпека», її аналіз та складові, визначення ролі митної безпеки як важливої складової економічної безпеки держави.

В умовах глобалізації розвиток економіки залежить не тільки від внутрішньої економічної політики держави, а й від чинників глобального характеру. Важливою проблемою, яка поки що не вирішена в Україні є усвідомлення необхідності проведення ефективної зовнішньоекономічної політики, забезпечення дієвого захисту внутрішнього ринку, на засадах, що відповідають загальноприйнятим у світі принципам та підходам. Одним із головних аспектів цієї проблеми є забезпечення митної безпеки держави.

Економічна безпека держави – це стан економічного забезпечення національної безпеки держави, дії, спрямовані на стабільний розвиток економічної системи держави, забезпечення самодостатності, яка дозволяє протистояти зовнішнім загрозам.

Митна безпека є складовою економічної безпеки держави, вона є комплексом дієвих політичних, економічних і правових заходів для захисту інтересів народу та держави в зовнішньоекономічній сфері. Митне оподаткування прямо впливає на фінансову складову економічної безпеки держави. Воно забезпечує надходження митних платежів до дохідної частини Державного бюджету, що прямо впливає на стан бюджетної, грошово-кредитної та валютної систем держави. Зовнішньоекономічна безпека прямо пов'язана з митним оподаткуванням. Через різницю ставок митного тарифу, система митного оподаткування, з одного боку, слугує запобіжником контрабанди товарів, нераціональної структури імпорту й експорту, від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, а з іншого – сприяє вільному руху товарів, робочої сили та капіталу, що створює сприятливі умови для розвитку національної економіки завдяки її інтеграції у світовий розподіл праці. Можна стверджувати, що митна безпека прямо або опосередковано впливає майже на кожну складову економічної безпеки держави.[1]

Водночас зростає вплив митної системи на стан національної економіки. Перш за все йдеться про контроль за експортом та імпортом, спрямований на підтримку важливих для України пріоритетів та захист вітчизняного виробника, про боротьбу з незаконною тіньовою економічною діяльністю, протидію неконтрольованому впливу національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів. Всі ці завдання повинні вирішуватись насамперед засобами митного контролю, тарифного та нетарифного митного регулювання.

Митна безпека в процесі захисту національних інтересів держави та суспільства повинна забезпечити:

- переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів;
- здійснення митного регулювання, пов'язаного з установленням розмірів податків і зборів;
- застосування митних процедур, заходів митно-тарифного й нетарифного регулювання;
- проведення робіт, направлених на боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил;
- виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи.

Під час аналізу митної безпеки варто розглянути таке поняття, як загроза безпеці. У широкому розумінні загрозами є ті деструктивні чинники, що створюють небезпеку як окремим суб'єктам, так і суспільству загалом. Митна небезпека – об'єктивно існуюча можливість негативного впливу на стан митної безпеки, а її джерело – це сукупність реальних або потенційних економічних, політичних, техногенних та природних умов і явищ, їх властивостей та протиріч, дій і напрямів певних суб'єктів митних економічних відносин, яка містить у собі та створює (у різному поєднанні) ризикові ситуації.[3]

Загрозами митній безпеці держави можуть бути: надзвичайні ситуації, стихійні лиха; світові економічні кризи, які здійснюють негативний вплив на національну економіку; високий ступінь залежності від стану міжнародних ринків певних ресурсів або від домінуючого торговельного партнера.

Відтак під забезпеченням митної безпеки слід розуміти упровадження в митній справі сукупності заходів, здатних протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та викликам у сфері зовнішньоекономічних відносин. У цьому контексті поняття “забезпечення митної безпеки” слід розглядати як здатність управлінських рішень в рамках створеної системи митного захисту економічних інтересів держави, протидіяти можливим небезпекам у зовнішньоекономічній діяльності.[2]

Щоб вчасно виявити загрози зовнішньоекономічній безпеці держави, доцільно використовувати індикатори, які показують ступінь захищеності національних виробників та перепони, що стоять на шляху здійснення експортної діяльності.

Захист вітчизняних виробників відбувається за рахунок тарифних та нетарифних інструментів. Індикатори оцінки рівня ефективності тарифного та нетарифного захисту національних виробників вводяться як показники-стимулятори: їх зниження призводить до погіршення стану національних виробників, зменшуючи рівень зовнішньоекономічної безпеки і, відповідно, інтегральний показник економічної безпеки. У такому разі держава може впливати на рівень захисту українського експорту не прямо (як у випадку з обмеженням імпорту), а опосередковано (через укладання міждержавних угод про вільну торгівлю або полегшення доступу українських товарів на іноземні ринки, через покращення економічного іміджу держави, шляхом отримання статусу країни з ринковою економікою, вступу до СОТ та ін.).[1] Вказані дії уряду можуть знизити торгівельні бар'єри для українського експорту, що позитивно вплине на економіку держави.

Отже, можна зробити висновок, що митна безпека є невід'ємною складовою економічної безпеки. Вона спрямована на захист національних економічних інтересів та захист національного виробника. На даному етапі потрібне вдосконалення митного законодавства, що сприятиме виявленню та ліквідації митних правопорушень, наявність яких неминуче ослаблює митну безпеку держави.

Список використаних джерел:

1. Недобега О. О. МИТНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ / О. О. Недобега, М. І. Кулешина – URL

- [https://www.researchgate.net/publication/301494496 Mitna bezpeka ak skladova ekonomichnoi bezpeki Ukraini Customs Security as a Component of Economic Security of Ukraine](https://www.researchgate.net/publication/301494496_Mitna_bezpeka_ak_skladova_ekonomichnoi_bezpeki_Ukraini_Customs_Security_as_a_Component_of_Economic_Security_of_Ukraine)
2. Новосад І. МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ [Електронний ресурс] / Ірина Новосад // АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ. – 2015. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/884-1742-1-SM.pdf>
3. Комаров О. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ НА ОСНОВІ АДМІНІСТРУВАННЯ РИЗИКІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ГАРАНТУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ / О. В. Комаров // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=496>
4. Даценко В. В. МИТНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ / В. В. Даценко // Ефективна економіка. – 2017. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6209>
5. Пашко П. МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ / П. Пашко, Ю. Наумич – URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_46/fail/ch2/3.pdf

Кольба Р.М.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Шушкова Ю.В.
Львівський національний університет імені Івана Франка

АНАЛІЗ РІВНЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Соціально-економічне зростання будь-якої держави неможливе без досягнення оптимального розподілу податкового навантаження. Непомірне податкове навантаження слугує негативним явищем для економіки держави, а саме перешкоджає зростанню ВВП, стримує ділову активність суб'єктів господарювання, сприяє збільшенню «тіньової» економіки та зменшенню державних доходів [1].

Податкове навантаження – це ефекти впливу податків на економіку та на окремих платників, пов'язані з економічними обмеженнями щодо сплати податків і відволікання коштів від інших можливих напрямів їх використання. Оптимальний рівень податкового навантаження передбачає, що платники податків, відносно до своєї платоспроможності, згодні платити встановлені державою податкові платежі, одержуючи від держави якісні суспільні блага [2].

Сутність поняття "податкове навантаження" в науковій літературі формулюють на мікро- та на макрорівні. На макрорівні податкове навантаження дає змогу оцінити ефективність податкової політики на державному рівні, тобто вимірює сукупний вплив податків на джерела їх сплати. На мікрорівні показник податкового навантаження відображає рівень довіри між органами податкових служб та бізнесом, у державних документах фіскальної служби України такий процес має назву «податкова віддача».

Методика обчислення податкового навантаження до сих пір є дискусійним питанням. Різні науковці пропонують свої методи обчислення даного показника. Загальноприйнятими вважаються такі підходи, як:

1. відношення частки податкових надходжень до внутрішнього валового продукту;
2. відношення суми податкових надходжень до бюджету з величиною сукупного доходу приватного сектору;
3. різниця між загальною сумою податкових надходжень, видатків і трансфертів з бюджету на утримання приватного сектору економіки [3].

Розрахувавши рівень податкового навантаження в Україні протягом 2015-2019 років (шляхом ділення податкових надходжень Зведеного бюджету до ВВП), спостерігається тенденція до зростання рівня податкового навантаження протягом

2015-2017 рр. (табл. 1). Це свідчить про поступове зростання загальних витрат суб'єктів господарювання, а також така тенденція стимулює існування тіньового сектору економіки. Проте якщо порівнювати номінальний рівень податкового навантаження в Україні з різними країнами світу, то він нижчий ніж в США, Канаді, Великобританії та Німеччині.

Таблиця 1. Розрахунок податкового навантаження в Україні у 2015-2019 роки

[6]

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження до Зведеного бюджету, млн грн.	507636	650782	828159	986349	1070322
Валовий внутрішній продукт (в фактичних цінах), млн грн.	1979458	2383182	2982920	3558706	3974564
Рівень податкового навантаження, %	25,65	27,31	27,76	27,72	26,93

Щорічно в рамках рейтингу DoingBusiness, аудиторська компанія PwC і Група Світового Банку проводять спільне дослідження податкових систем «Paying Taxes» в 190 країнах світу.

У цьому рейтингу враховується кількість податкових платежів, загальна ставка оподаткування, час, необхідний на підготовку та подачу податкової звітності, індекс постподачі (оцінює відносну ефективність роботи податкових органів після подачі податкової звітності за двома напрямками: виправлення помилки у звітності по податку на прибуток та декларування бюджетного відшкодування ПДВ). Звіт на кожен наступний рік оприлюднюється восени поточного року за даними минулого року.

За результатами дослідження «Paying Taxes 2020» («Оподаткування 2020»), Україна опустилася з 54-го на 65-те місце (рис. 1) [5]. Україна втратила колишню позицію, оскільки інші країни активніше, ніж вона, автоматизують і скорочують час адміністрування податків. Крім того, збільшилося фіскальне навантаження на бізнес в Україні.

Місце України в рейтингу Paying Taxes

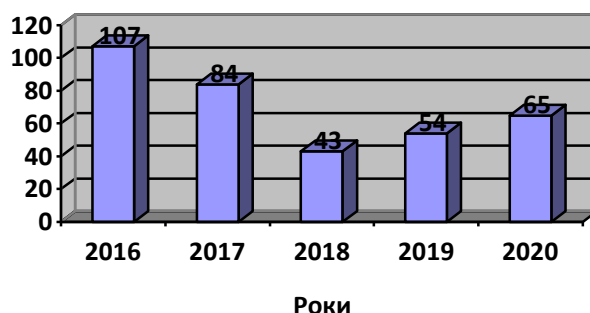

Рис.1. Місце України в рейтингу Paying Taxes 2016-2020 роки [5]

Спрощення процедури сплати податків – світовий тренд. Дотримуючись його, наприклад, Туреччина піднялася з 80-ї на 20-ту сходинку в свіжому рейтингу. Вона скасувала ПДВ на капітальні інвестиції й тим самим звільнила бізнес необхідності витратити час на його відшкодування. Угорщина змінила торішню 86-у на 56-ту позицію: там істотно скоротилася тривалість перевірки коригувань звітності з податку на прибуток.

Водночас Україна поки лише готує план діджиталізації податкової системи. У середньому українці витрачають на облік 328 годин на рік, що вдвічі більше, ніж у розвинених країнах. За тривалістю обліку ПДВ Україна займає 176-те місце з 190 [5].

Отже, для зменшення рівня реального податкового навантаження в Україні, слід вжити таких заходів: створення удосконаленої форми електронного кабінету по всіх податках для платників; трансформація на електронний документообіг; удосконалення системи електронного адміністрування ПДВ; спрощення форм податкової звітності; зменшення загальної ставки оподаткування прибутку підприємства та заробітної плати.

Саме такі дії зможуть зменшити рівень податкового навантаження на підприємства, скоротити сектор тіньової економіки в Україні, збільшити податкові надходження до бюджету, а також покращити показник для України щодо часу на адміністрування та сплату податків в рейтингу «Paying Taxes».

Список використаних джерел:

1. Податкове навантаження як основа ефективності системи оподаткування [Електронний ресурс] // Мудра поезія – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/8bc923b7d098d9f6e1ca4f1a70ff3ec7.pdf>
2. Оптимізація податкового навантаження в Україні. Т. М. Орищин [Електронний ресурс] // Економічна наука. 2019 – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2019/12.pdf
3. Податкове навантаження як критерій ефективності податкової політики / А.А. Бойко // Збірник студентських наукових праць.– 2013. – № 2. – С. 334–341.
4. Вплив оподаткування на економічну діяльність підприємств. [Електронний ресурс] // Фінанси. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15950210/finansiv/vpliv_opodatkuvannya_ekonomichnu_diyalnist_pidpriyemstv
5. Paying Taxes 2020 [Електронний ресурс] // GMK centre. – Режим доступу: <https://gmk.center/ua/news/ukraina-vtrabila-11-pozicij-u-rejtingu-paying-taxes-2020/>
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/>

Корень Д.О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ясіновська І.Ф.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ДАВАЛЬНИЦЬКОЮ СИРОВИНОЮ НЕРЕЗИДЕНТА

Аналізуючи динаміку експорту послуг з переробки матеріальної сировини, які Україна здійснювала з 2016 по 2019 роки, можемо спостерігати позитивну тенденцію, це стосується як країн світу, так і Європейського Союзу, зокрема. Дешевша електроенергія та робоча сила, а також низка інших чинників створюють сприятливі умови для здійснення вітчизняними підприємствами переробки імпоротної сировини з подальшим експортом уже готової продукції. В таких країнах як Угорщина, Румунія, Австрія відсоток експортованих Україною послуг з переробки давальницької сировини в загальному обсязі наданих послуг складає понад 60 %, у Польщі цей показник наближається до 50 %. В першу чергу, це зумовлено географічною близькістю, тому важливою складовою забезпечення подальшої успішної співпраці держав, є налагодження ефективного механізму митного оформлення таких операцій [3].

В Податковому Кодексі України (пп.14.1.134, ст.14 ПКУ) «операції з давальницькою сировиною» передбачають переробку давальницької сировини, задля отримання готової продукції. До операцій з давальницькою сировиною належать операції, в яких сировина замовника на конкретному етапі її переробки становить не менш як 20 відсотків загальної вартості готової продукції. [2] Процес здійснення операцій з давальницької сировини складається з таких етапів:

- спочатку, замовник передає виконавцеві сировину (в т.ч. матеріали, напівфабрикати, енергоносії і т.д.);
- після процесу переробки, виконавець постачає замовнику готову продукцію;
- отримавши готову продукцію замовник оплачує роботу виконавця.

Митне оформлення операцій з давальницькою сировиною нерезидента детально прописане в гл.23 Митного кодексу України. Першим, що повинен зробити власник сировини це отримати письмовий дозвіл митного органу щодо розміщення його товарів на митній території України. Для цього подаються такі документи: заява; контракти з відомостями про обов'язковий обсяг виходу продуктів переробки, конкретний обсяг робіт і строк їх виконання, технологічні схеми переробки. Дозвіл видається безоплатно та протягом 5 днів від дати реєстрації заяви, однак в разі виявлення порушень, його можуть відкликати. У разі реекспорту переробленої продукції митний режим переробки на митній території, який вступає в дію одразу після надання дозволу, здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами. Далі відбувається процес переробки сировини, який супроводжується контролем митних органів. Виконавець повинен виконати роботу у строк визначений дозволом, важливо, що загальний строк переробки не може перевищувати 365 днів, для суднобудівної промисловості-730. Після виконання необхідних робіт з переробки, готова продукція або експортується назад за межі України або поміщується в інший митний режим. При реекспорті необхідно зазначити українські товари, які використовувались при переробці імпортової сировини, експортувати готову продукцію можна кількома партіями обираючи митницю на власний розсуд. Іншим митним режимом може стати режим імпорту, який застосовують в разі, якщо частина товарів (сировини) буде використана як розрахунок з виконавцем. Такі продукти підлягають митному оформленню відповідно до митного режиму імпорту з оподаткуванням митними платежами та застосуванням заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, передбачених законом. Можливий також сценарій реалізації готової продукція, що пройшла стадію переробки, на території України через зареєстроване представництво нерезидента-замовника, яке в свою чергу здійснює декларування цієї продукції (ст.155, МКУ) [1].

Проаналізувавши правовий механізм митного оформлення операцій з давальницькою сировиною нерезидента та їх митного навантаження на основі Митного Кодексу України можна зробити наступні висновки:

- правовий алгоритм митного оформлення є цілком чітким і зрозумілим;
- дещо обтяжливим моментом для оформлення операцій з переробки є велика кількість необхідних документів, яка однак є виправданою з точки зору звільнення від мита;
- стосовно режиму митної переробки на території України, то суворий контроль митних органів за процесом переробки давальницької сировини може дещо сповільнювати зовнішньоекономічну діяльність. Саме тому контроль за виходом готової продукції після етапу переробки можна було б здійснювати в період митного пост-аудиту.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13.03. 2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/http://www.ukrstat.gov.ua/>

Корпан А.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Важливим елементом діяльності держави практично на всіх етапах свого розвитку є митна політика, її формування та реалізація. Активізація державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності взагалі та митного регулювання зокрема на сучасному етапі становлення торгівельних відносин набувають все більшого значення в умовах глобальної конкуренції та захисту національних економічних інтересів. В сучасних умовах Україна знаходиться на етапі активного пошуку свого місця у системі міжнародних економічних відносин, тому вивчення та використання економічних механізмів та інструментів впливу, зокрема митно-тарифного регулювання, є першочерговим завданням.

Згідно зі ст. 11 Кодексу безпосереднє здійснення митної справи покладається на Митну службу України. Митна служба України — це єдина загальнодержавна система, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ і організацій. Митними органами є спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи, регіональні митниці, митниці. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі митної справи утворюється, реорганізовується та ліквідується Президентом України за поданням прем'єр-міністра України.

Аналіз сучасних підходів, а також публікацій та видань дозволяє дати наступне узагальнене визначення митної політики як системи принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі. Цілі митної політики – забезпечення національних митних інтересів держави та їх безпеки. Митна політика базується на базових національних інтересах та відповідних аспектах державної політики національної безпеки і здійснюється шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій і програм у різних сферах державної діяльності (як внутрішніх, так і зовнішніх) відповідно до чинного законодавства та міжнародно-правових актів та звичаїв. [1]

На сьогодні митна політика в цілому належить до числа найважливіших проявів суверенітету держави, що зумовлює особливу увагу до неї з боку законодавчої та виконавчої влади при формуванні міжнародно-правової позиції та вирішенні внутрішніх проблем держави.

На сучасному етапі розвитку держави можна виділити наступні головні напрямки митної політики України:

- структура системи органів державного регулювання митної справи;
- розміри мит та умов митного обкладання;
- вільні митні зони та митні режими на території України;
- перелік товарів, експорт, імпорт та транзит яких через територію України забороняється.

Україна активно співпрацює з митними адміністраціями багатьох країн світу (є членом Ради митного співробітництва, Всесвітньої митної організації) та продовжує процес приєднання міжнародних конвенцій з питань митної справи у напрямі гармонізації із загальноприйнятими в міжнародній практиці нормами та стандартами.

Але на сьогоднішній день сучасна митна політика України є недосконалою, свідченням чому можуть бути такі факти:

- значна частка у загальному обсязі товарообігу товарів переміщуються з приховуванням інформації від митних органів або шляхом контрабанди;
- велика кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- невідповідність існуючої системи митного контролю сучасним стандартам пропускнуої спроможності;
- корупція в митних органах;
- великий обсяг тінізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств.

В зв'язку з такою ситуацією, а також кризовими явищами в економіці України, необхідно здійснити розробку додаткових заходів щодо вдосконалення митної політики України, серед яких, на наш погляд, слід виділити наступні:

- зниження абсолютного розміру ставки ввізного мита на велику частину номенклатури технологічного обладнання при одночасному збереженні високої ставки мита по тим товарам, де необхідний захист;
- розширення практики застосування диференційованих за рівнем абсолютних значень ставок митних зборів у залежності від рівня заявленої вартості за одиницю товару;
- збільшення в Митному тарифі України частки специфічних і комбінованих ставок ввізного мита та зміщення в подальшому специфічних складових комбінованих ставок на «плюсові». [2]

Митний контроль та митне оподаткування на території спеціальних економічних зон регулюються спеціальними законами України та міжнародними договорами, які встановлюють спеціальний правовий режим цих зон у кожному окремому випадку. До суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (іноземних суб'єктів господарської діяльності), які провадять демпінг, а також тих держав, які застосовують щодо України дискримінаційні дії, можуть вживатися митні заходи, передбачені статтями 29, 31 та 37 цього Закону. [3]

Слід зазначити, що одним із чинників, який негативно впливає на ефективність митно-тарифної політики, є неузгодженість у діях і протистояння різних гілок влади, що призводить до дестабілізації та не досить ефективного виконання прийнятих рішень. Як правило, прийняття конкретних економічних програм і законів переростає в політичне протистояння між законодавчою і виконавчою владою. У свою чергу, неузгодженість у діях різних гілок влади призводить до необґрунтованого використання митно-тарифних регуляторів, які не враховують загальноекономічних інтересів держави, а реалізують інтереси певних фінансово-політичних груп. Особливо часто це відбувається при наданні окремим суб'єктам 22 господарювання митних пільг з одночасною ескалацією митного тарифу для інших. [4]

Отже, забезпечення економічної безпеки України є одним з найважливіших національних пріоритетів і вимагає посиленої уваги представників державної митної справи. Тому формування та реалізація напрямів сучасної митної політики вимагає врахування усіх аспектів та складових економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс] — <http://sfs.gov.ua/diyalnist-rezalt/91662.html>

2. В. Ю. Єдинак. ВПЛИВ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ [Електронний ресурс] / В. Ю. Єдинак // Ефективна економіка № 11. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: 2. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3581>
3. Митне регулювання: Навч. посіб. для студ. спец. 7.050206 "Менедж. зовнішньоекон. діяльн." всіх форм навчання / В. М. Голомовзий, Л. А. Панкова, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак, Н. Л. Калиновська; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л., 2004. - 240 с. - Бібліогр.: с. 199-201.
4. ВЕЛИЧКО К.Ю. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] / ВЕЛИЧКО К.Ю.. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: 4. <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/2371/3/%D0%9C%D0%A0%D0%97%D0%95%D0%94.pdf>

Костів М.Б., Кунинець Я.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІСКАЛЬНА НЕОБХІДНІСТЬ ЄДИНОГО ПОДАТКУ

Задля становлення ринкової економіки в Україні, необхідно оптимальне співвідношення в ній малих, середніх та великих підприємств. Це допомагатиме розширенню самозайнятості, створенню нових робочих місць, легальному економічному обороту коштів, що перебувають поза ним та формуванню конкурентного середовища. Одним із основних напрямів державної підтримки саме малого підприємництва в Україні є створення сприятливого податкового середовища через застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

Незважаючи на багато розробок в напрямку удосконалення податкової політики малих підприємств, завдяки постійній нестачі коштів у бюджету та недолікам діючої регуляторної системи господарювання, податкове стимулювання малих підприємств України не сприяє розвитку їх ділової активності. Однак, чи доцільно функціонування єдиного податку в сучасних економічних реаліях?

Однозначно спрощена система оподаткування розширює розвиток малого та середнього підприємництва в Україні, адже стабілізує податкове навантаження. У зв'язку з метою реалізації державної політики з питань розвитку та підтримки малого підприємництва, ефективного використання його можливостей у розвитку національної економіки було прийнято Указ Президента України від 3 липня 1998 р. "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва", яким запроваджено справляння єдиного податку суб'єктами малого підприємництва [1].

Між дослідниками точаться дискусії щодо справляння єдиного податку та доцільності використання спрощеної системи оподаткування. Однак спрощена система оподаткування має важливе соціальне значення. Лише офіційно кількість Станом на початок 2019 року, за даними офіційних реєстрів [2], на обліку в Україні перебували 1778 тис. фізичних осіб – підприємців (ФОП), з них 1252 тис. – платники єдиного податку. На завершення цього ж року загальна кількість ФОП зросла ще на 130 тисяч.

Запровадивши спрощену систему оподаткування були створені сприятливі умови для легалізації доходів, створення прозорих умов для ведення бізнесу в Україні, підвищення рівня довіри до державних органів, вдосконалення податкової системи. Однозначно, це зменшує відсоток тіньової економіки. Варто відмітити, що багато видів діяльності, що здійснюються цим сегментом бізнесу, можуть бути рентабельними лише за наявності спрощеної системи оподаткування. Держава зможе захистити інтереси та задовольнити потреби тих суб'єктів малого бізнесу, які дійсно цього потребують.

Сучасна спрощена система в Україні викликає велику зацікавленість у суб'єктів господарювання. Її застосування надає суб'єктам малого бізнесу ряд переваг. Але є і суттєві недоліки, що, у свою чергу, знижують ефективність єдиного податку, деформують цілі та завдання його впровадження.

Таблиця 1

Основні переваги та недоліки застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні

Переваги спрощеної системи оподаткування	Недоліки спрощеної системи оподаткування
1) спрощення процедури порядку реєстрації платника податку; 2) спрощення розрахунків, пов'язаних з визначенням суми податку; 3) єдина форма звітності – розрахунок сплати єдиного податку суб'єктом малого бізнесу; 4) спрощене ведення поточного бухгалтерського обліку; 5) надання права вибору сплати ПДВ; 6) звільнення від сплати ряду податків та інші.	1) низька фіскальна ефективність; 2) прив'язка суми єдиного податку до розміру мінімальної заробітної плати створює ряд ризиків для суб'єктів господарювання; 3) з метою оптимізації податкових зобов'язань представники великого бізнесу доволі часто використовують спрощену систему оподаткування та інші.

*Джерело: побудовано на основі [3]

Крім того, єдиний податок є закріпленим податком дохідної частини бюджетів місцевого самоврядування. Єдиний податок можна вважати одним із успішних заходів легалізації підприємництва в Україні, що допомогло створити тисячі робочих місць та значно збільшити доходи місцевих бюджетів.

За результатами дослідження єдиний податок у 2019 році сплачували 48,1% підприємств, тоді як 51,9% оподатковувалися на загальних умовах. Ці показники були такими ж і у 2018 році. Суб'єктами спрощеної системи оподаткування є, насамперед, фізичні особи – підприємці (у групі ФОПів 83,3% спрощенців, тоді як серед юридичних осіб – 34,2%). Серед опитаних МСП майже половина (47,3%) є платниками III групи, 29,2% – II групи та 6,3% – I групи. Ще 17,2% опитаних належать до IV групи платників єдиного податку [4].

На нашу думку, дешеві кредити, спрощення ведення обліку і звітності, усунення негативного впливу зовнішніх чинників та сприятливі умови ведення бізнесу значно більше посприяли б розвитку малого підприємництва.

Завдяки реформі децентралізації, єдиний податок у 100% сплачується до місцевих бюджетів, що тим самим надає більше фінансової свободи органам місцевого самоврядування. Своєю легкістю і простотою сплати, даний податок дає підприємцям самостійно обирати суму податку до сплати. Але з кожною новою зміною влади з'являються нові поправки до цього виду податку. До прикладу, ФОПи 1-3 груп – це малі підприємці, які зароблять на продажі власно виробленого товару або від перепродажу товарів, це всім відомо. Також популярним стало використовування спрощеної системи працівниками ІТ-сфери та юристами, зокрема нотаріусами та адвокатами. Зважаючи на те, що в Україні дешева робоча ІТ-сила та низькі податки (відносно світових), все дедалі частіше на українські ринки заходять аутсорсингові з Європи та Америки. Через це Міністерство цифрового розвитку запропонувало створення 5 групи спрощеної системи для ІТ. Це ще раз показує те, що єдиний податок є важливим бюджетоформуючим інструментом.

Підсумовуючи вищезазначене, слід зауважити, що проведене дослідження дає підстави стверджувати, що рівень податкових надходжень від єдиного податку, сплаченого суб'єктами малого та середнього підприємництва, має тенденцію до

зростання. Збільшення обсягів і частки надходжень єдиного податку, з одного боку, свідчить про нарощування суб'єктами підприємницької діяльності обсягів виробництва, кількості реалізованої продукції, наданням послуг, збільшенням позитивних результатів діяльності, а з іншого – про дію податкового навантаження в країні.

Список використаних джерел:

1. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 3 липня 1998 року № 727/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 27. – ст. 975
2. Сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні: проблеми, потреби, перспективи. – К.: Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 44 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: donetskcci.com/images/files/SME_Needs.pdf
4. Аналітичний звіт: національний та регіональний виміри. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні: 2019 рік [Електронний ресурс] // Програма USAID «Лідерство в економічному врядуванні» (USAID ЛЕВ). – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ier.com.ua/files/publications/Newsletter/SME_Barriers/SME_monitoring_newsletter_No_9_2019.pdf

Котелюк І. В.

Науковий керівник: д.е.н., доц. Петик Л. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ

Однією з головних функцій держави є забезпечення належних умов і стандартів життя та досягнення гідного добробуту громадян. Воєнні дії на сході країни, падіння виробництва, зростання безробіття зумовили масове зубожіння населення та загострили потребу в проведенні активної політики соціального захисту населення. Обсяги фінансування соціальної сфери визначаються поєднанням елементів соціальної та бюджетної політики держави. Таке фінансування здійснюється шляхом поєднання коштів державного і місцевих бюджетів, а також державних цільових фондів. Удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту населення сприятиме розвитку економіки та піднесенню рівня життя.

Протягом 2016-2020 рр. обсяги видатків на соціальне забезпечення збільшувалися. Згідно з даними Державної казначейської служби України, обсяг видатків на соціальне забезпечення у 2018 р. збільшився на 7,4%, а у 2019 р. приріст становив 3,9%. Найбільшою за обсягом видатків є категорія пенсіонерів внаслідок зростання частки людей пенсійного віку в загальній структурі населення України [2].

Таблиця 1

Видатки зведеного бюджету на соціальне забезпечення за 2016-2019 рр.

Показники	Роки			
	2016	2017	2018	2019
Зведений бюджет України (млрд грн)	835,8	1056,9	1250,2	1372,4
Видатки на соціальне забезпечення (млрд грн)	253,1	208,05	300,7	312,3
Питома вага у Зведеному	30,3	19,7	24,1	22,8

бюджеті України, %				
--------------------	--	--	--	--

*Джерело: складено на основі [2]

Проаналізувавши питому вагу видатків у таблиці 1 на соціальне забезпечення у Зведеному бюджеті України за 2016-2019 рр., доходимо висновку, що сталої тенденції немає. Питома вага видатків на соціальне забезпечення щороку коливається то до збільшення, то до зменшення. Такі коливання зумовлені нестабільною соціально-економічною та політичною ситуацією в країні, трансформаційними процесами у сфері економіки соціального забезпечення. Питома вага видатків на соціальне забезпечення у Зведеному бюджеті України становить від 22,8% до 30,3% і має тенденцію до зменшення, що пов'язано зі скасуванням низки соціальних гарантій та виплат з метою стабілізації економічної ситуації в країні [2].

Проте обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, що відображається у зведеному бюджеті, не розкриває реального обсягу всього бюджетного фінансування. Це пояснюється тим, що, відповідно до чинної системи бухгалтерського обліку, деякі складники видатків на фінансування соціальних послуг та виплат включаються до інших видаткових статей бюджету, а саме: видатків на житлово-комунальне господарство, освіту, охорону здоров'я, оборону тощо.

Видатки на соціальне забезпечення можуть здійснюватися за рахунок бюджетних джерел(державний бюджет, місцеві бюджети) та позабюджетних джерел(цільові позабюджетні фонди, кошти суб'єктів, некомерційні організації).

Основні проблеми у сфері соціального захисту населення, які потребують вирішення:

- високий рівень участі держави у сфері соціального захисту, проте слабка участь в її функціонуванні населення;
- дефіцит фінансових ресурсів, що виникає внаслідок скорочення чисельності активного населення, що працює;
- недосконалість нормативно-правової бази соціального захисту;
- повільний розвиток системи соціального захисту;
- неефективність бюджетного управління наявними фінансовими ресурсами головними розпорядниками та соціальними установами;
- відсутність системності у встановленні соціальних гарантій. Доходи багатьох категорій населення встановлюються на рівні прожиткового мінімуму, який методологічно є недосконалим і не відповідає необхідним вимогам [1, 3].

Для розв'язання розглянутих проблем пропонуємо такий комплекс заходів:

- модернізація системи соціального обслуговування;
- контроль за процесом виконання Державного бюджету України на всіх рівнях;
- організація соціального моніторингу діяльності державних та органів місцевого самоврядування;
- встановлення економічно обґрунтованих розмірів соціальних виплат відповідно до рівня заробітку, стажу трудової діяльності і розмірів перерахованих страхових внесків;
- адресність розподілу видатків на соціальний захист;
- удосконалення нормативно – правової бази соціального захисту населення;
- активне залучення недержавного сектору надання соціальних послуг населенню;
- удосконалення ведення обліку та моніторингу виявлення вразливих верств населення, що потребують надання соціальних послуг;
- прискорення процесу впровадження пенсійної реформи з формуванням механізмів інвестиційного використання коштів пенсійних фондів [1, 4].

Висновки. Проблема фінансування соціального захисту населення є актуальним питанням для кожної держави. Дефіцит державного бюджету, високий темп інфляції, нестабільна економічна та політична ситуації в Україні мають значний вплив на розвиток соціальної сфери економіки. Впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення фінансування видатків на соціальний захист дозволить ефективно використовувати бюджетні кошти, а також залучати нові джерела фінансування. Соціальне забезпечення – це основа стабільного розвитку економіки будь-якої держави.

Список використаних джерел:

1. Кропивницький О. М. Про поняття джерел фінансування соціального забезпечення [Електронний ресурс] / О. М. Кропивницький // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://vlp.com.ua/node/16548>.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
3. Роледерс В. В. Проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні та шляхи їх подолання [Електронний ресурс] / В. В. Роледерс, Г. С. Кукель // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: 10.32702/2306-6814.2019.10.49.
4. Шевчук Ю. В. Сучасний стан і структура джерел фінансового забезпечення соціального захисту населення України [Електронний ресурс] / Ю. В. Шевчук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnudps_2016_2_21.

Любинська Г.В.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ПРЯМИМИ ПОДАТКАМИ В УКРАЇНІ

Система оподаткування є важливим інструментом формування дохідної частини Державного та місцевих бюджетів, а також ефективним регулятором соціально- економічного розвитку України. Важливе значення у формуванні ефективної системи прямого оподаткування має вивчення зарубіжного досвіду з метою визначення найбільш сприятливих для України методів та інструментів податкового регулювання.

Іноземні системи прямого оподаткування спрямовані на формування кінцевого доходу домогосподарств таким чином, аби кожна фізична особа мала в користуванні після оподаткування дохід, достатній для фінансування всіх необхідних витрат на задоволення власних потреб. У більшості країн світу до системи прямого оподаткування належать такі податки, як: індивідуальний (особистий) прибутковий податок, податок на прибуток корпорацій та податок на майно (власність).

Економічно розвинені країни характеризуються не тільки високим рівнем доходів населення, а й високими ставками індивідуального прибуткового податку. При цьому в більшості країн застосовується так звана прогресивна шкала – що більший дохід, то вища ставка податку. На відміну від України, де порядок, ставки, правила оподаткування ПДФО устанавлюються винятково на загальнодержавному рівні, в іноземних державах органам місцевого самоврядування надано досить широке право у сфері податкової юрисдикції такого податку. У таких країнах Європи, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія та Румунія, особистий прибутковий податок належить до місцевих податків, а в Бельгії, Данії, Фінляндії,

Швеції та Швейцарії органи місцевого самоврядування самостійно визначають ставки, за якими оподатковуватимуться доходи громадян.

Необхідно зазначити, що ставка ПДФО у країнах світу є значно вищою, ніж в Україні. Серед держав-членів ЄС найвищі прогресивні ставки податку мають Данія – 38,9 %, Бельгія – 42,8 %, Австрія – 34 %, Німеччина – 39,9 %. Найнижчі ж обсяги зафіксовано у Ізраїлі – 15,5 %, Чехії та Литві – 15 %, Мексиці – 9,5 %.

Одна з найбільш розвинених систем індивідуального прибуткового податку із широкою системою податкових відрахувань діє в Нідерландах. У цій країні існує п'ять видів податкових відрахувань, що залежать від віку, кількості дітей, доходу батьків і відрізняються сумою, на яку дозволено зменшувати оподатковуваний дохід (в євро на одну дитину). Тому з метою нівелювання певних негативних наслідків, посилення соціальної складової системи та стимулювання демографічної ситуації в нашій країні, дієвим буде прив'язати розмір і право на надання податкової соціальної пільги до сімейного складу одружених платників із урахуванням кількості неповнолітніх дітей [1].

Податкова система Швеції містить безліч прямих податків. Найбільш важливий вид національного податку в Швеції – прибутковий, що розподіляється на три категорії: податок на трудові доходи фізичних осіб, майновий та корпоративний. Якщо скупний прибуток фізичної особи не перевищує 170 тис. крон, податок складає 31 %, при перевищенні вказаної суми ставка податку може зростати до 50 % [1].

Податкова система Японії характеризується множинністю податків. Усього в країні нараховується близько тридцяти державних і стільки ж місцевих податків. Вони поділяються на три основні групи: I – прямі прибуткові податки з юридичних та з фізичних осіб; II – прямі податки на майно (земельний податок, податок на спадщину та дарування, податок на нерухомість та ін.); III – прямі споживчі податки (гербовий збір та ін.) [1].

Головне місце у федеральній податковій системі США також посідають три податки: індивідуальний прибутковий; на прибуток корпорацій; на майно. Федеральний індивідуальний прибутковий податок стягується з усього працездатного населення США. Ним оподатковуються практично всі види доходів, які можуть бути одержані населенням. Другим за значенням із федеральних податків є податок на соціальне страхування, що стягується лише з доходів від заробітної плати і дарування (тому його іноді називають податком на заробітну плату). Третім великим федеральним податком є податок на прибуток корпорації. Ним оподатковується валовий перерозподільний прибуток корпоративного бізнесу [1].

Аналіз розвитку податкових систем європейських країн свідчить про зростаючу роль прямого оподаткування, насамперед прибуткового оподаткування доходів громадян. Зростаюча податкова культура і свідомість платників прямих податків дає змогу забезпечити сталі надходження до бюджету і використовувати податки, як інструменти, що стимулюють прискорення науково - технічного прогресу, збільшення зайнятості, рівномірний розвиток територій та інше. Порівняння існуючих систем оподаткування громадян в ЄС і Україні виявляє багато суперечностей, які повинні бути вирішені найближчим часом.

Загалом, досліджуючи особливості справляння прямих податків в Україні можна виокремити наступне:

- фінансовий потенціал прямого оподаткування в Україні є досить потужним, проте, незважаючи на зростання обсягів справляння прямих податків, у структурі податкових надходжень прямі податки мають тенденцію до зменшення своєї частки;
- негативний вплив на фінансову ефективність прямого оподаткування справляє наявність значних обсягів пільг;
- обсяги надходжень податку на прибуток протягом останніх років зменшуються, що зумовлено основним чином зменшенням ставки податку;

- стримуючими факторами до підвищення фіскальної ефективності прямих податків справляють такі фактори як невідповідність існуючого розподілу податкового навантаження рівню платоспроможності фізичних осіб, нерівномірний розподіл податкового навантаження між різними джерелами доходів та висока тінізація економіки [3].

Для підвищення ефективності прямого оподаткування доцільним буде вжиття таких заходів:

- перенесення тягаря податкового навантаження на населення з високим рівнем доходу;
- оптимізації системи податкових пільг, особливо з податку на прибуток підприємств;
- запровадження оподаткування багатства та предметів розкоші [2].

Отже, проаналізувавши податкові системи різних країн, їхні принципи функціонування та реформи, можемо констатувати, що у системі прямого оподаткування кожної окремої країни є свої особливості, які можна і треба переймати, використовуючи накопичений світовий досвід. Формувати ефективну систему оподаткування самостійно дуже важко, саме тому варто переймати передовий досвід інших країн та детально вивчити їхні реформи та концепції їх проведення.

Список використаних джерел:

1. Світовий досвід оподаткування: Офіційний сайт Державної фіскальної служби України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/arkhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/usa>
2. Недосуґа А. Г., Гарбар Ж.В. Теоретичні аспекти до визначення ефективності податків [Електронний ресурс] /А.Г. Недосуґа, Ж. В. Гарбар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/nedosuga-ai-garbar-zhv-teoretichni-aspekti-do-viznachennya-efektivnosti-podatkov>
3. Хлібок Ю.А. Основні напрямки реформування сучасної податкової системи України / Ю.А. Хлібок// Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. –№ 2 (6). – С. 114–118.

Любинська Г.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Голинський Ю.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Для забезпечення розвитку фінансового ринку як визначального сектору економіки і захисту його учасників важливим є створення ефективного механізму державного регулювання фінансового ринку. Особливого значення набуває побудова системи взаємозв'язків між фінансовими інститутами в процесі реалізації їх функцій, що визначає ефективність функціонування фінансового ринку.

Значну роль у регулюванні й нормативному забезпеченні розвитку фінансового ринку відіграють держава і саморегулювні організації, здійснюючи оцінку насамперед законодавчого забезпечення діяльності його учасників.

В цілому під державним регулюванням фінансового ринку та його складових розуміють систему певних методів і прийомів, що дозволяють упорядкувати діяльність усіх його учасників і операцій між ними шляхом встановлення державою певних вимог та правил задля підтримки рівноваги взаємних інтересів усіх учасників .

Його метою є проведення єдиної та ефективної державної політики у сфері фінансових послуг; захист інтересів споживачів фінансових послуг; створення сприятливих умов для розвитку та функціонування ринків фінансових послуг; створення умов для ефективної мобілізації і розміщення фінансових ресурсів учасниками ринків фінансових послуг з урахуванням інтересів суспільства; запобігання монополізації та створення умов розвитку добросовісної конкуренції на ринках фінансових послуг.

Державне регулювання ринку фінансових послуг здійснюється відповідно до встановлених зобов'язань і вимог діяльності споживачів та учасників даного ринку з врахуванням його стандартів, державної реєстрації фінансових установ, ліцензування та нагляду за їх професійною діяльністю, захисту інтересів споживачів фінансових послуг [3].

Історія сучасного фінансового ринку України почалася від дня прийняття у 1991 р. Закону України "Про цінні папери та фондову біржу". За цей період вітчизняна система регулювання ринку фінансових послуг пройшла три етапи, на протязі яких удосконалюється законодавча база регулювання, визначаються, форми, принципи, напрями та інші складові регулювання.

I етап регулювання припадає на 1991-1995 рр. Відзначається він тим, що головним регулюючим органом із боку держави було Міністерство фінансів, яке працювало з метою створення фінансового ринку, займалося його нормативно-методичним забезпеченням, реєстрацією та обліком випусків цінних паперів підприємств, наданням дозволу на здійснення посередницької діяльності з цінними паперами тощо.

II етап у часових межах з 1995 по 2000 рр. Почався він з прийняття Указу Президента України в 1995 році "Концепція функціонування і розвитку фондового ринку України" та законів, які були прийняті Верховною Радою України після 1995 року, спрямовані на створення депозитарної діяльності та втілення міжнародних стандартів на вітчизняному ринку, спроможних забезпечити розвиток всіх сегментів фінансового ринку і вийти нашим інвесторам на міжнародні ринки фінансових послуг.

III етап, який розпочався з 2000р. і триває дотепер, характеризується удосконаленням законодавчої бази фінансового ринку, створенням на правовому рівні нового його сегмента - ринку фінансових послуг. Також приймається Закон "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" (2001 рік), який дає тлумачення фінансовим активам, фінансовій та кредитній установі, надається перелік послуг, які відносять до фінансових. У 2002 році з метою подальшого вдосконалення державного регулювання ринку фінансових послуг, визначення ефективного механізму реалізації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі НКЦПФР) своїх повноважень Президентом України було видано Указ "Про додаткові заходи щодо вдосконалення діяльності НКЦПФР".

Метою діяльності комісії є сприяння розвитку інвестиційно-привабливого середовища, реструктуризація економіки, обмеження інфляції, інтеграція у міжнародні фінансові ринки, досягнення соціальної стабільності у суспільстві. На сьогоднішній день комісія співпрацює з органами регулювання ринку капіталів інших країн та іноземними інвесторами, з міжнародними організаціями, такими як Міжнародна організація Комісій з цінних паперів (IOSCO), Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD), Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC), Світовим банком та іншими в рамках чинного законодавства відповідно до загальнодержавної політики у сфері зовнішніх відносин. Ця співпраця направлена на запровадження в Україні світових стандартів регулювання економіки і конкретно фінансового ринку [2].

Наступним кроком щодо розвитку фінансових установ було прийняттям у 2003 році Положення про національну комісію з регулювання ринків фінансових послуг в якому визначені основні завдання Комісії щодо діяльності на ринку фінансових інститутів: ведення Державного реєстру фінансових установ, реєстру саморегульованих організацій, кредитних спілок, аудиторів, страхових компаній, затвердження ліцензійних умов їх діяльності, проведення аналізу стану та тенденцій розвитку ринків фінансових послуг тощо.

Згодом у 2006 році було прийнято закон "Про цінні папери та фондовий ринок", що регулює відносини, які виникають під час розміщення, обігу цінних паперів, дає визначення таким категоріям, як лістинг і делістинг, емісія, випуск цінних паперів, котирування, фінансові інструменти тощо, характеризує професійну діяльність на фондовому ринку, визначає основні положення його регулювання, надає класифікацію цінним паперам, та ін. [2]. У грудні того ж року НКЦПФР затвердила Положення про функціонування фондових бірж, що визначає основні засади та вимоги до функціонування фондових бірж в Україні. Це Положення було розроблено відповідно до Цивільного та Господарського кодексів України і цілої низки Законів, які мають пряме відношення до регулювання та розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг [3].

На даний час механізм державного регулювання фінансового ринку України побудований на основі секторної моделі, тобто система регулювання є трьохрівневою: регулювання банківської діяльності здійснює Національний банк України; регулятором на ринку цінних паперів виступає Національна комісія з ЦП та фондового ринку (НКЦПФР); діяльність інших фінансових посередників і фінансових компаній регулюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. НБУ як регулятор є незалежним від уряду та економічно самостійним, діяльність двох інших контролюється Кабінетом Міністрів України.

Для України, як і для більшості країн, характерною є система регулювання фінансового посередництва, що включає безпосередньо органи регулювання та саморегульовані організації, які мають захищати інтереси фінансових посередників та споживачів фінансових послуг [1]. Такий підхід, зазвичай, характерний для регулювання такого основного сектору фінансового ринку як ринок цінних паперів.

Беручи до уваги сучасні тенденції на вітчизняному ринку фінансових послуг та глобалізаційні процеси в економіці в гадаємо, що з метою подальшого розвитку і підвищення ефективності функціонування фінансового ринку механізм його державного регулювання потрібно вдосконалювати. У науковій економічній літературі розглядають такі варіанти подальшого реформування державного регулювання: подальша розбудова існуючих регуляторів; запровадження діяльності двох окремих органів регулювання; створення окремого мегарегулятора; створення мегарегулятора на основі НБУ [2].

Більшість економістів вважає, що найоптимальнішим варіантом розвитку механізму державного регулювання фінансової сфери є створення окремого мегарегулятора. До переваг такої моделі відносять: закріплення відповідальності за регуляторну діяльність за одним державним органом, спрощення та зменшення обсягів їх звітності, однаковий (уніфікований) підхід в нагляді та регулюванні всіх учасників ринку, єдина інформаційна база даних фінансових установ тощо.

В Україні моделі створення мегарегулятора із підпорядкуванням виконавчій гілці влади (або КМУ, або Міністерству фінансів) та виокремлення банківського законодавчого нагляду із сфери контролю НБУ з наступною його передачею новоствореному органу — мегарегулятору ринку фінансових послуг, активно обговорюються як в економічній літературі, так і в урядових колах [3]. Проте заходи зі створення мегарегулятора залишилися нереалізованими. У нас перші спроби

створення мегарегулятора фінансових ринків були закладені в програму КМУ під назвою «На зустріч людям» на 2005–2010 р.р., одним із її пунктів було об'єднання двох комісій: Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [1].

Створення мегарегулятора може створити в Україні потужний центр регулювання фінансових ринків, уникнути конфлікту інтересів всередині Національного банку України та вивести країну на новий рівень державного регулювання ринків [2]. Крім того, створення мегарегулятора відповідатиме євроінтеграційним прагненням України.

Отже, регулювання фінансового ринку є обов'язковим елементом системи державного регулювання економіки і на даний час іншої альтернативи не існує.

Основним завданням державного регулювання фінансового ринку є узгодження інтересів усіх суб'єктів даного ринку через встановлення необхідних обмежень і заборон у їхніх взаємовідносинах через непряме втручання у їхню діяльність. Головною причиною, яка спонукає до створення мегарегуляторів на ринках фінансових послуг, є глобалізація та швидкий міжнародний перелив капіталу, що своїми масштабами може порушувати рівновагу на ринку та призводити до розбалансування економіки окремо взятої країни. А об'єднання секторальних регуляторів зможе усунути дублювальні функції органів регулювання, економії державних ресурсів на їх утримання тощо. Водночас, сьогодні в Україні важливим є збереження функціональних органів, які відповідають за конкретні сегменти і галузі фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Сьомченков, О. А. *Необхідність та шляхи реформування механізму державного регулювання фінансового ринку [Електронний ресурс] / О. А. Сьомченков, А. В. Кузьменко. — Режим доступу: [www/URL: http://intkonf.org/ken-somchenkov-oakuzmenko-av-neobhidnist-ta-shlyahi-reformuvannya-mehanizmuderzhavnogo-regulyuvannya-finansovogo-rinku/](http://intkonf.org/ken-somchenkov-oakuzmenko-av-neobhidnist-ta-shlyahi-reformuvannya-mehanizmuderzhavnogo-regulyuvannya-finansovogo-rinku/)*
2. Канцір, І. А. *Державне регулювання фінансової системи України [Текст] / І. А. Канцір // Технологічний аудит та резерви виробництва. — 2014. — № 2/2(16). — С. 58–64. doi:10.15587/2312-8372.2014.23422*
3. Бондаренко, Є. П. *Механізми державного регулювання ринку фінансових послуг [Електронний ресурс] / Є. П. Бондаренко. — Режим доступу: [www/URL:http://lib.uabs.edu.ua/library/Visnik/Numbers/2_29_2010/29_02_04.pdf](http://lib.uabs.edu.ua/library/Visnik/Numbers/2_29_2010/29_02_04.pdf)*

Онисько Е.М.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

РЕФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТІВ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В Україні розпочата радикальна економічна реформа, мета якої — впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Досягнення цього завдання потребує мобілізації усіх факторів економічного зростання, удосконалення системи державного регулювання національної економіки. В системі державного регулювання і стимулювання розвитку економіки одно із основних місць належить державним фінансам. Це свідчить про те,

що державні фінанси, що знаходяться в стані гострої кризи, здійснюють на всі сторони господарської життя все більш зростаюче негативне вплив.

В сучасних умовах тільки через державний бюджет перерозподіляється від 30% до 40% національного доходу. Значне збільшення фінансових ресурсів держави обумовлено об'єктивними процесами розвитку економіки, загостренням зовнішніх та внутрішніх суперечностей. Реформування системи державних фінансів поряд із інституційними реформами за своїм впливом на базові тенденції соціально-економічного розвитку набуває вирішального значення в системі економічних реформ, які здійснюються в Україні. Її специфіка в Україні полягає в тому, що реформа державних фінансів здійснюється в умовах, коли економіка страдає глибокими деформаціями, низькою конкурентоспроможністю більшості видів виробництва, високим рівнем монополізації.

Реформування системи державних фінансів під впливом глобалізаційних процесів повинна бути в кінцевому рахунку спрямована на укріплення фінансової стабільності та економічної безпеки національної економіки, тобто на здатність держави проводити самостійно фінансово-економічну політику відповідно до своїх національних інтересів, забезпечувати усунення та нейтралізацію загроз та ризиків.

В умовах наростання ризиків посилення внутрішніх та зовнішніх загроз, що підривають стійкість української економіки, бюджетна політика в середньостроковій перспективі має стати одним із головних інструментів активізації інноваційного розвитку.

Розв'язання завдань відновлення економічного потенціалу, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності та технологічної модернізації економіки, прискорення переходу на інноваційний шлях розвитку України відбувається в умовах впливу ряду зовнішніх і внутрішніх загроз, що ускладнюють досягнення поставлених цілей. Загрози розглядаються як потенційно можливі фактори, які здатні спричинити збитки економічній безпеці та національній економіці в цілому. Це потребує реформування системи державних фінансів у напрямі вирішення накопичених у суспільстві системних проблем. Кризи 1990-х і 2000-х років (особливо глобальна фінансово-економічна криза 2007–2009 рр.) виявили очевидні недоліки чинної системи регулювання економіки і довели неможливість її надалі залишатися в економічній парадигмі попередніх десятиліть [1].

Важливим фактором удосконалення бюджетної політики є розробка системи пріоритетів, орієнтованих на забезпечення економічної безпеки економіки України.

Ключовою загрозою стабільності державним фінансам, що у значній мірі визначає стійкість фінансової системи, є незбалансованість ресурсів та зобов'язань держави. Вона характерна для усіх рівнів бюджетної системи.[2]

Наступна загроза економічній безпеці, усунення якої має вирішальне значення для активізації економічного розвитку, лежить у царині боргової політики. Зростання державного боргу не повинно нести високі ризики для державних фінансів і не створювати загроз для стійких темпів економічного зростання. Якщо ж реалістичні коригування первинного балансу бюджету (ті, які є досяжними з економічної і політичної точок зору) не можуть забезпечити зменшення розміру державного боргу до вказаного рівня, тоді державний борг не може вважатися стійким[3].

Загроза стабільності державним фінансам — висока залежність національної економіки від зовнішньоекономічних зв'язків. За останні роки внаслідок інтеграції економіки України до світового господарства була досягнута значна відкритість української економіки. Зовнішньоторговельний оборот перевищує 100 % ВВП, що є одним із найбільш високих показників для країн з ринковою економікою. Як наслідок, забезпеченість фінансовими ресурсами органів державного управління внаслідок високого рівня відкритості національної економіки у значній мірі формується під

впливом експортно-імпортних операцій. Це стосується, перш за все, основних бюджетоутворюючих податків.[4]

Отже, трансформація державних фінансів повинна базуватися з урахуванням ряду зовнішніх, глобальних факторів. З урахуванням глобальних та внутрішньо-економічних загроз набуває особливу актуальність питання вибору економічних механізмів, які підтримують стійке економічне зростання та одночасно мінімізують зовнішні ризики. Тут важливі внутрішні «точки опору» економічного зростання, які забезпечували зростання споживчого та інвестиційного попиту, адекватний масштаб та структуру виробництва.

Одна із головних серед них міцна фінансова база, в якій зовнішні джерела фінансування поступово витіснялися б внутрішніми. Таким чином, в умовах незрілого інституційного середовища та структурних диспропорцій національна економіка залишається уразливою до впливу внутрішніх та зовнішніх шоків, механізми усунення та нейтралізації яких поки що недостатньо розвинені.

При розробці стратегічних напрямів реформування державних фінансів, при здійсненні економічних та інституційних перетворень необхідно враховувати фактор глобалізації та забезпечувати ефективне державне управління для досягнення фінансової стабільності. Цей напрям повинен визначати інституційно-інструментальний каркас реформування державних фінансів, перспективи економічної інтеграції економіки України у світове співтовариство на основі визнання та прийняття міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. *Світогосподарська диспропорційність: особливості, тенденції, вплив на економіку України: наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Л. В.Шинкарук; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – Київ, 2016. – С. 17.*
2. *Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] : офіційне інтернетпредставництво. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.*
3. *Лондар Л. П. Докапіталізація банків як чинник зростання державного боргу України / Л. П. Лондар // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 4. – С. 77.*
4. *Звіт про виконання зведеного бюджету України за відповідні роки / Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.*

Панова А.Т.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМА ТЕРИТОРІАЛЬНО НЕРІВНОМІРНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У 2014 році Україна взяла курс на децентралізацію і делегування фінансових і кадрових повноважень на місця. В теорії децентралізація розглядається як процес перерозподілу, розсіювання функцій, сил, влади, людей або речей від центрального розташування або керуючого органу.

Децентралізація в Україні базується на основі положень Європейської хартії місцевого самоврядування та на основі Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Головним завданням реформи є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-

територіального устрою за принципом субсидіарності та децентралізації. Втім, історія з всесильними префектами фактично зупинила реалізацію цієї частини реформи з децентралізації.

Першим же кроком на шляху реалізації реформи з децентралізації стала завдання з фінансової децентралізації, яка почалася з прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Фіскальна децентралізація – це процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральним і локальним рівнями управління. Предметом фіскальної децентралізації виступає єдина система державних фінансів та єдині правила оподаткування, розробки і виконання бюджету.

В європейській правовій літературі зміст фіскальної децентралізації розкривають через такі три аспекти:

1) децентралізація видатків – тобто надання місцевому самоврядуванню фінансових ресурсів на виконання завдань і функцій;

2) децентралізація доходів – закріплення за місцевим самоврядуванням переліку власних доходів, достатніх для належного і якісного виконання встановлених для відповідного рівня місцевого самоврядування завдань і функцій, та право самостійно встановлювати їх розміри;

3) процесуальна і організаційна самостійність – право самостійно, під відповідальність органів, посадових осіб місцевого самоврядування формувати, затверджувати, виконувати фінансові плани, кошториси, бюджети, забезпечувати звітність і контроль тощо [1].

У результаті децентралізації державного управління в Україні органи місцевого самоврядування набувають більшої фінансової автономії, значно розширюється і сфера їх повноважень, а разом з цим – і суми державних коштів, що надходять та/або лишаються у їх розпорядження. Місцеві органи влади приймають все більше рішень щодо здійснення державних інвестицій, експлуатації й обслуговування найбільших і найважливіших об'єктів інфраструктури, в частині фінансування робіт з експлуатації, технічного обслуговування та оновлення основних засобів виробництва зокрема. Означені повноваження потребують відповідного фінансового забезпечення як у формі власних доходів нових адміністративно-територіальних утворень так і у вигляді спеціалізованих субвенцій та субсидій із Державного бюджету України.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування.

Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Збільшення та об'єднання громад здійснюється шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки громадян. Обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей громади для економічного та соціального розвитку і можливості забезпечити надання якісних послуг жителям.

Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання.

Тому із внесенням змін до Податкового та Бюджетного кодексів, від 1 січня 2015 року місцевим самоврядуванням отримано більше фінансів для підвищення економічної спроможності.

Однак, саме в цьому моменті виникає, на мою думку, одна з визначальних проблем територіальної нерівномірності ефективності функціонування ОТГ. Оскільки визначальним критерієм оцінки ефективності діяльності ОТГ є показники фінансової спроможності, зокрема видатки і надходження до місцевих бюджетів, можна

спостерігати визначні відмінності в економічній успішності різних територіальних громад в Україні. Для розуміння: найбагатша громада 2018 року мала майже 18 000 грн власних доходів на одного мешканця, хоча середній показник на всіх ОТГ становить 2700 грн. Лише в 12-ох ОТГ (це менше 2%) дохід на одну особу перевищував 10 000 грн [2], [3].

За даними порталу <https://decentralization.gov.ua/> та <https://openbudget.gov.ua/> до рейтингу топ-10 лідерів ОТГ за власними доходами на одного мешканця станом на кінець 2018 року увійшли наступні ОТГ:

ОТГ	Область	Чисельність населення, тис.осіб	Власні доходи на 1 мешканця, тис.осіб
Троїцька	Дніпровська	2,7	17,9
Сенчанська	Полтавська	3	16,7
Слобожанська	Дніпровська	14,6	15,7
Боратинська	Волинська	7,5	12,1
Вербківська	Дніпровська	7,5	11,2
Оліївська	Житомирська	5,3	11
Богданівська	Дніпровська	6,8	10,9
Шахівська	Донецька	2,9	10,7
Степанецька	Черкаська	5,3	10,5
Гречаноподівська	Дніпровська	3,6	10,4

Чим зумовлений саме такий розподіл місць у рейтингу?

- Наявністю на території ОТГ бізнесових структур (особливо великих підприємств) і бюджетних установ. Це вихідний пункт наповнення бюджету ОТГ, оскільки податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) забезпечує більш як 50% усіх доходів ОТГ). Що більше людей у громаді працюють та отримують порівняно великі зарплати, то більше громада отримує доходу у вигляді відрахувань ПДФО. Однак наявність великих підприємств – це зазвичай спадок кількох попередніх десятиліть, сформований на території колись потужних районів, який перейшов до ОТГ, аніж заслуга місцевого керівництва цих ОТГ. Так, Вербківська і Богданівська ОТГ Дніпропетровської області «успадкували» видобувні та сільськогосподарські підприємства, Глобинська ОТГ Полтавської – підприємства з переробки сільгосппродукції, Галицинівська ОТГ Миколаївської – глиноземний завод.

- Близькістю до обласних центрів і великих міст. Для ОТГ-сателітів великих міст останні є не лише ринком збуту, а й – за певних умов – і місцем проживання населення, яке працює в цих містах (Слобожанська ОТГ – «сателіт» Дніпра, Троїцька, Вербківська та Богданівська ОТГ – Павлограда). Це створює передумови до розвитку інфраструктури ОТГ, функціонування малого та середнього бізнесу і як наслідок – наповнення місцевого бюджету;

- Об'єднанням сильної громади з однією-двома слабкими громадами. Місто, село, чи селище, на території якого розміщено великі підприємства – тобто сильні громади, – об'єднуються з невеликими слабшими громадами й отримують у своє розпорядження кошти (надходження від того ж ПДФО), які до об'єднання надходили

в бюджет району (Слобожанська ОТГ Дніпропетровської, Сенчанська і Пришибська ОТГ Полтавської областей та ін.) [4].

Отже, аналіз провідних громад рейтингу фінансової спроможності ОТГ – тобто рейтингу здатності ОТГ заробляти достатньо коштів і раціонально їх використовувати для забезпечення свого розвитку, дав змогу розкрити «секрети своєї кухні» або як сьогодні кажуть, - інсайти свого успіху. І, як виявилось, вони далеко не завжди пов'язані з величиною громади (за кількістю мешканців і площею) та ефективним господарюванням місцевого керівництва. З-поміж усіх чинників «успіху» ОТГ визначальним є наявність підприємницького сектора та державних установ із великою чисельністю працюючих, які є фактичними наповнювачами місцевих бюджетів доходами від ПДФО. Тому доки ПДФО надходитиме до бюджетів громад за місцем праці, а не проживання працівника, диференціація між ОТГ зберігатиметься (оскільки на підприємствах в «успішних» ОТГ часто працюють мешканці із сусідніх, куди «менш успішних» громад). Проте варто додати, що метою досягнення основних стратегічних цілей розвитку бюджетної та податкової системи України в умовах децентралізації державного управління, увагу також доцільно зосередити на виконанні таких завдань як вдосконалення системи міжбюджетних трансфертів та оцінки податкового потенціалу з урахуванням впровадження прозорих стимулів з нарощування ОТГ власної доходної бази; надання підтримки ОТГ щодо реалізації принципів бюджетування, орієнтованого на результат, і середньострокового фінансового планування.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12055>
2. Фінанси – інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/finance/gallery>
3. Державний веб-портал бюджету для громадян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openbudget.gov.ua/>
4. Бюджетно-податкова політика України в умовах децентралізації: доходи місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/byudzhetno-podatкова-politika-ukrayini-v-umovah-detsentralizatsiyi-dohodi-mistsevih-byudzhetiv>

Педченко І.І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Клепанчук О.Ю.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТАРТАПІВ: МІЖНАРОДНІ РЕАЛІЇ

Інноваційне підприємництво є рушієм розвитку та зростання економіки країни. Завдяки креативним підходам до створення нових конкурентноспроможних товарів і послуг широкого поширення у засобах масової інформації та громадськості набуло поняття «стартапи». Ці невеликі, не завжди юридично зареєстровані організації, створені винахідниками, інженерами-інноваторами у наш час асоціюються із радикально новими трендовими продуктами та технологіями.

У сучасних ринкових умовах традиційні уявлення про ведення бізнесу, шляхи отримання прибутку та завоювання ринку загалом відходять на другий план,

поступаючись місцем інтелектуально-інноваційній складовій економіки, а саме – стартапам. Зважаючи на статистичні дані та досвід підприємницької діяльності, можна зауважити, що стартап-проекти формують основу конкурентоспроможності на рівні підприємств та країни в цілому.

Прийнято вважати, що стартап-проекти – це розвиток бізнесу в сфері ІТ чи в інтернеті. Насправді, стартапи існують в усіх сферах економіки, що є сприятливою умовою для пошуку потенційних інвесторів.

У 1976 р. журнал Forbes вперше почав використовувати термін «стартап», та сформулював його наступним чином «...не популярний бізнес – інвестиції в стартапи в електронній області обробки даних» [1]. Але широкого розповсюдження поняття набуло лише в 1990-х рр. та являло собою наступне визначення: стартап – компанія з короткою історією операційної діяльності .

Ми вважаємо, що сьогодні актуальним є, запропоноване Стівом Бланком, визначенням: стартап – це тимчасова структура, яка займається пошуками масштабної, відтворювальної, рентабельної бізнес-моделі [2].

Проблема полягає в тому, що стартап є не великою організацією, бізнес одиницею у мініатюрі. Сформовані організації реалізують бізнесмоделі, в яких споживачі, їх проблеми та бажані характеристики продукту відомі заздалегідь. Умови функціонування стартапу діаметрально протилежні – він працює в режимі пошуку, намагаючись знайти відтворену, прибуткову бізнес-модель. Для цього потрібні спеціальні правила, стратегії, інструменти, вміння і навички, які дозволять мінімізувати ризик і підвищити ймовірність успіху [3].

Податки є чи не одним з найбільш резонансних та обговорюваних питань у суспільстві. Чутки про зміни податкових ставок, звинувачення індустрій в ухилянні від виплат або ж держави у надмірній підтримці певного сектору економіки — далеко не вичерпний перелік питань, які лунають в інформаційному просторі. Водночас, стабільне і передбачуване податкове середовище є важливою складовою розвитку держави.

Реалізація ідей на рівні стартапів здатна сформувати новий підхід до вирішення економічних проблем, забезпечити економічне зростання через впровадження інновацій, вирішити певні соціальні проблеми та питання забезпечення певними продуктами та послугами, попит на які є вибіркоким. Саме тому особливого значення набуває державна політика стимулювання розвитку стартапів, одним із основних інструментів чого є провадження певної фіскальної політики.

У Європі, зокрема, до молодого бізнесу ставляться з повагою. Влада країн ЄС всіляко заохочує підприємців, які готові запускати і розвивати свою справу. Причому це стосується як резидентів, так і закордонних інвесторів. Нижче наведено таблицю щодо особливостей оподаткування стартапів у певних країнах (Табл. 1).

Табл. 1

Особливості оподаткування стартапів

Країна	Характеристика
Польща	<ul style="list-style-type: none"> Звільнення стартапів від сплати податку на прибуток у ВЕЗ Спеціальні ставки податку на додану вартість: 5-8% замість стандартних 23%
Об'єднані Арабські Емірати	<ul style="list-style-type: none"> ВЕЗ передбачають 0% податку на прибуток стартап-проектів
Сінгапур	<ul style="list-style-type: none"> Для стартапів віком від трьох років діє звільнення від сплати податку на прибуток 17%, якщо сума доходу не перевищує 100000 сінгапурських доларів і за умови, що компанії

	засновані саме в цій країні <ul style="list-style-type: none"> • Пільгова ставка податку на прибуток проектів з інших країн починається від 4,5%
Нідерланди	<ul style="list-style-type: none"> • Існує цілий перелік напрямів реалізації стартап-проектів, коли оподаткування їхньої діяльності взагалі відсутнє
Словаччина	<ul style="list-style-type: none"> • Податкові пільги • Податкове стимулювання створення робочих місць
Франція	<ul style="list-style-type: none"> • Надається дослідницький податковий кредит зі ставкою 50% у році здійснення інноваційного проекту і 40% - у другому році • В кінці першого року діяльності повертають витрати на інноваційні проекти готівкою, якщо не отримано прибутку
Латвія	<ul style="list-style-type: none"> • Податкові платежі та податкові збори для співробітників з науковим ступенем або стажем більше 5 років комплексує держава • Передбачено пільговий податковий план для співробітників стартапів незалежно від рівня кваліфікації

Україна також може стимулювати за допомогою такого суттєвого важелю як особливі умови оподаткування виникнення та діяльності стартапів в інформаційній сфері з метою подальшого розвитку нових технологій та переростання означених вітчизняних малих інноваційних утворень у великі ІТ-компанії. Сьогодні в Україні для ІТ-стартапів діють загальні умови оподаткування, що законодавчо передбачають лише певні преференції для ІТ-спеціалістів – приватних підприємців. Проте країна має стимулювати нові креативні напрямки розвитку, адже не можна досягти значних успіхів, спираючись лише на аграрний сектор і сировинну економіку. Так, наприклад, впровадження низької податкової ставки для інноваційних стартапів на строк до 10 років забезпечить зростання відповідної індустрії в 2-3 рази. Такий податковий клімат дозволить конкурувати Україні з іншими країнами в інноваційній сфері, забезпечуючи країні стійкі показники економічного росту [4].

Підсумовуючи досвід багатьох країн світу щодо лібералізації податкової політики для стартап-компаній, слід зазначити, що урядом має використовуватися селективний підхід до кожного окремого напрямку інноваційної діяльності таких компаній з використанням достатньо широкого арсеналу фіскальних інструментів (податкові преференції, субсидії та ін.). Податкове стимулювання інноваційних стартап-проектів сприяє розвитку компаній нового типу, технологій та секторів через непряме регулювання. Однак, розроблення цих схем вимагає виваженого прийняття рішень щодо підстав для зниження податків. Також при імплементації зарубіжного досвіду важливо враховувати національні особливості. Адже, в умовах різних типів економік застосування одних і тих самих методів податкового стимулювання може призвести до абсолютно різних результатів. Для України це означає доцільність вивчення аналогічного досвіду країн, які близькі до неї за типом економіки та рівнем розвитку, в сфері стимулювання розвитку інноваційних стартап-проектів через податковий механізм. За будь-яких умов, державна підтримка, безумовно, відіграє важливу роль у формуванні інноваційної діяльності стартап-компаній. Розвиток стартап-проектів, в свою чергу, стимулює розвиток науково-технічного прогресу та сприяє прискоренню впровадження новітніх досягнень науки і техніки у виробництво.

Список використаних джерел:

1. *The 2017 Global Startup Ecosystem Ranking. Compass Report.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://d1i53wesras4r4.cloudfront.net/reports/GlobalStartupEcosystemReport2017.pdf>

2. Корнух О. В. Стартап як прогресивна форма інноваційного підприємництва / О. В. Корнух, Л. В. Маханько // Журнал "Інвестиції: практика та досвід" № 23. - 2014. - С. 26 – 30.
3. Blank S. The Startup Owner's Manual: The Step-by-Step Guide for Building a Great Company / S. Blank, B. Dorf.. – (ISBN-13: 9780989200547).
4. Ковальова А.Ю. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://confcontact.com/node/633>

Педченко І.І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОЦІНКА НАДХОДЖЕННЯ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНУ АКТИВНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У ринкових умовах важливого значення набувають непрямі методи втручання держави в економіку. Серед основних інструментів державного регулювання ринкової економіки чільне місце посідають податки. За допомогою податкової політики держава може впливати на процеси як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях, визначати темпи економічного розвитку на майбутнє. Існує низка основних податків, які отримали загальносвітове визнання, хоча механізм їх сплати може істотно відрізнятись в конкретних країнах [1].

Щодо України, то протягом останніх років простежується така динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України (Рис. 1.1).

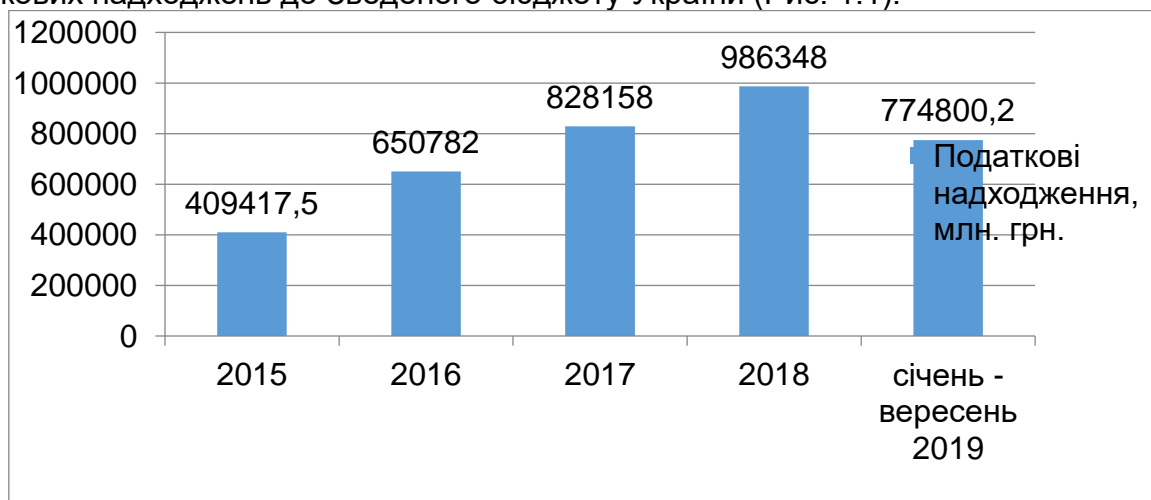

Рис. 1.1 Динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України, млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

Так, з Рис.1.1 видно, що протягом 2015 – 2018 рр. спостерігалось збільшення податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Так, у 2015р. до Зведеного бюджету держави надійшло 409417,5 млн. грн. податкових надходжень, тоді як у 2018 р. – майже у 2,5 разів більше. Щодо 2019 р., то на сайті Державної казначейської служби України не опубліковані річні надходження до Зведеного бюджету, а згідно найактуальніших даних за III квартал 2019 року до Зведеного бюджету України надійшло 774800,2 млн. грн. податкових надходжень.

Вагоме місце у податковій системі кожної країни посідають непрямі податки. Саме непрямі податки відіграють важливу роль у державі формуючи найбільшу частку доходів Зведеного бюджету України. Непряме оподаткування в Україні

представлене трьома податками: податком на додану вартість, акцизним податком та митом. Розглянемо динаміку даних податкових надходжень до Зведеного бюджету України (Рис.1. 2).

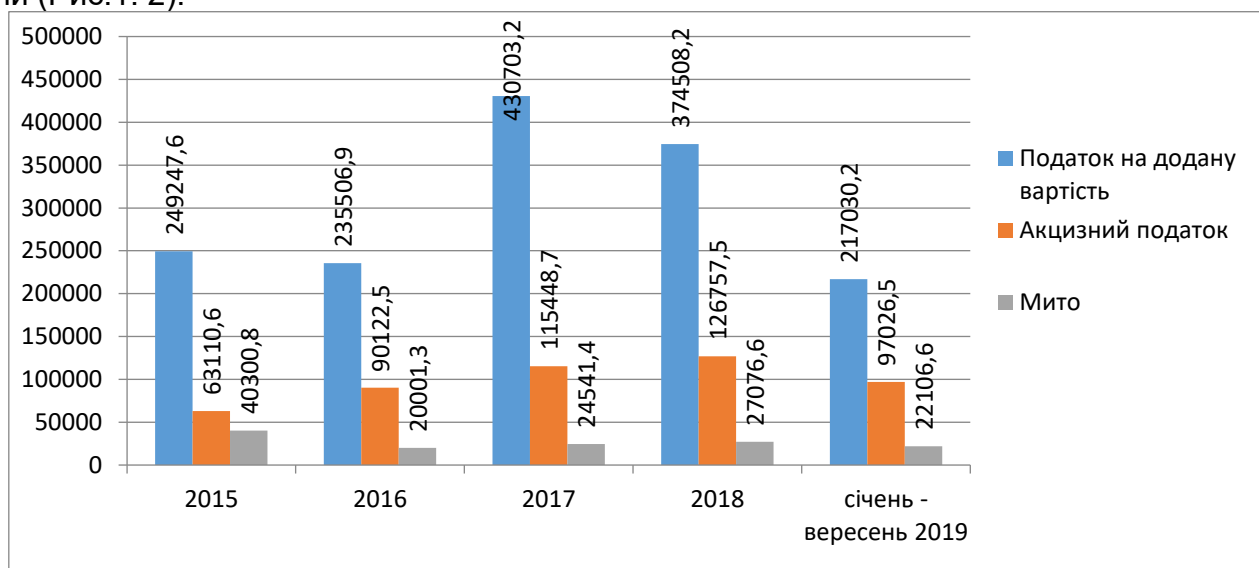

Рис. 1.2 Динаміка податкових надходжень непрямих податків до Зведеного бюджету України, млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

Проаналізувавши звітність Державної казначейської служби України протягом останніх років щодо непрямих податків, варто відмітити, що лівову частку серед непрямих податків становить податок на додану вартість. Щодо акцизного податку, то його частка у Зведеному бюджеті України є дещо меншою, а щодо мита, то його частка є найменшою серед всіх непрямих податків. Розглянемо яку частку становлять непрямі податки у податкових надходженнях Зведеного бюджету.

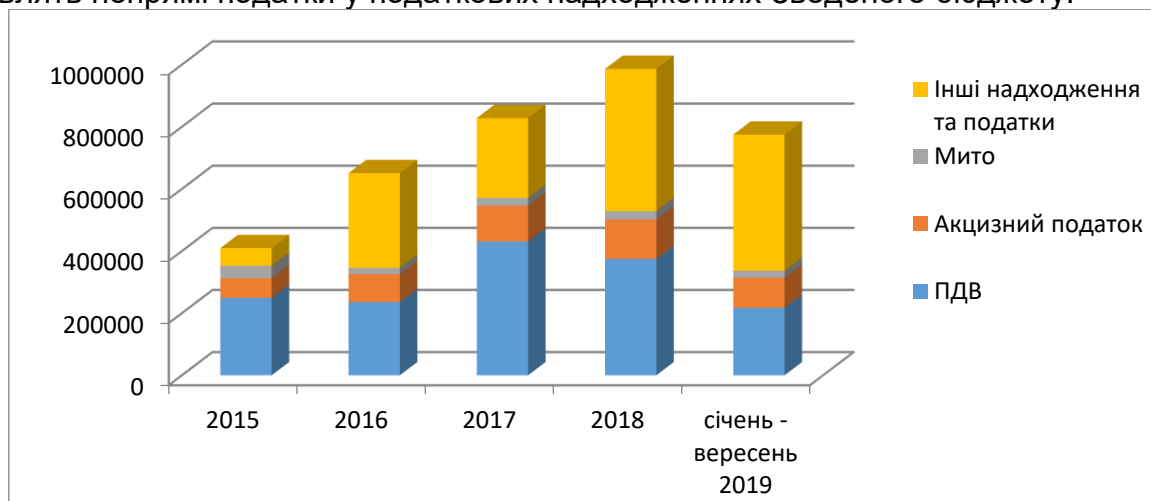

Рис. 1.3 Динаміка часток податкових надходжень непрямих податків до Зведеного бюджету України, млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

При оцінці непрямих податків важливо дослідити яку частку вони займають у надходженнях до Зведеного бюджету. Так, з Рис. 1.3 видно, що саме податок на додану вартість формує основну частину надходжень до Зведеного бюджету. Так, у 2015 році частка ПДВ у доходах бюджету становила 60,9%. У 2016 році частка ПДВ дещо зменшилася – до 36,2%, у 2017р. – 52%, у 2018 р. -37,9%. Згідно найактуальніших даних ДКСУ частка надходжень від ПДВ до Зведеного бюджету України станом на III квартал 2019 року становила 28%.

Щодо акцизного податку, то варто відмітити, що надходження від нього становлять значно меншу частку, проте теж є доволі значними. Так, у 2015 році частка акцизного податку у доходах Зведеного бюджету становила 15,4%, у 2016р. – 13,8%, у 2017р. – 13,9%, у 2018р. – 12,9%. Станом на III квартал 2019 р. до Зведеного бюджету України надійшло 12,5% акцизного податку від всіх надходжень до Зведеного бюджету.

Надходження від мита до Зведеного бюджету становлять найменшу частку серед непрямих податків. Так, у 2015 р. надходження від мита становили 9,8% від всі надходжень до Зведеного бюджету, у 2016р. – 3,1%, у 2017р. – 2,9%, у 2018р. – 2,7%, а станом на III квартали 2019р. – 2,9%.

Непрямі податки впливають на платоспроможність та фінансову стійкість підприємства, формування його фінансових ресурсів та інвестиційну діяльність, конкурентоспроможність продукції та загалом на поведінку підприємців, щодо будь-якої діяльності: операційної, інвестиційної чи фінансової. Останнім часом в Україні склалася ситуація за якої практично всі підприємства намагаються максимізувати прибуток саме за рахунок мінімізації оподаткування [3].

Так, сьогодні одним із найбільш суперечливих питань у системі оподаткування, що гальмує прибутковість вітчизняних підприємств та створює сприятливе середовище для фінансових зловживань і навіть відвертого шахрайства, є законодавчі суперечності щодо ПДВ.

По – друге, негативний вплив на суб'єкти господарювання чинить недосконалість діючого механізму відшкодування ПДВ із бюджету. Попри впровадження системи електронного відшкодування сьогодні чинним законодавством не передбачено механізм відшкодування сум ПДВ, включених до Тимчасового реєстру, та структуру такого реєстру [4].

Крім того, негативний вплив на фінансовий стан суб'єктів господарювання справляє сплата акцизного збору на імпортовані товари. Суб'єкти господарювання зобов'язані сплатити акцизний збір під час митного очищення товару, а за алкогольні та тютюнові вироби під час придбання марок акцизного збору. Відшкодування цих коштів відбувається тільки після реалізації товарів споживачам.

Отже, вплив непрямих податків на фінансово-господарську діяльність підприємств є досить суттєвим, та водночас складним та недостатньо визначеним.

Для вирішення проблем та вдосконалення регулюючого впливу податкової політики на економічну активність суб'єктів господарювання рекомендується:

- застосовувати пільгове оподаткування для стимулювання стимулюванні інвестицій у капітальні активи, що дозволить підвищити економічний потенціал капіталоемних галузей;
- запровадити податкові пільги для посилення стимулюючого ефекту інвестицій, які спрямовуються на реалізацію стартапів інноваційного характеру.
- здійснювати постійний контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, які використовують систему пільгового оподаткування;
- розробити заходи щодо моніторингу податкових пільг для забезпечення швидкого регулювання, якщо останні спричиняють значні втрати бюджету.

Список використаних джерел:

1. Шевчук Д.О. *“Ціноутворення (2008)”*// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/154/10124.html>
2. *Фінансова звітність Державної казначейської служби України 2015 – 2019рр. Управління Державної казначейської служби України. Офіційний сайт.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

3. Особливості непрямих податків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mark5.ru/189/26930/index1.1.html>

4. Михайлик А. М. Податки та їх вплив на діяльність господарюючих суб'єктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/38724/1/Myhajlyk.pdf>

Себестянович І.С.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ

Податкова політика тісно взаємодіє з іншими сегментами економічної політики держави – бюджетною, митною, валютною, та ін. Сутність податкової політики проявляється у формах та методах мобілізації фінансових ресурсів та їх використання відповідно до завдань та потреб держави [1].

Податкова політика покликана забезпечувати формування фінансових ресурсів, необхідних державі для виконання взятих на себе функцій (захист країни, охорона правопорядку, національна безпека); здійснювати регулюючий вплив на процеси соціально-економічного розвитку країни.

Сучасна податкова система України знаходиться в стані невизначеності. Оскільки не зрозуміло, чи стан системи буде хаотичним чи зміниться на новий, більш впорядкований високий рівень. Тому процеси оподаткування в Україні потрібно обов'язково удосконалювати.

Невтішну ситуацію в податковій сфері можна спостерігати, аналізуючи дані міжнародних рейтингів, а саме показники, які стосуються системи оподаткування. Так, за рівнем оподаткування (відповідно до Індексу глобальної конкурентоспроможності) Україна посідає 23 місце, станом на 2018 рік (тобто входить в ТОП-25 країн з найвищими податками), - 51,9% прибутку йде на сплату податків (з огляду на розмір податків, які платять приватні особи та представники бізнесу) [2].

Відповідно до міжнародного рейтингу Doing Business, який розроблений Світовим Банком, загальне місце України – 64, а по показнику «Оподаткування» - 65 [3].

Важливим чинником забезпечення економічної стабільності країни виступає здійснення ефективної податкової політики, яку, перш за все, повинна бути спрямована на стимулювання соціального розвитку та економічного зростання. Складність оподаткування підприємництва в Україні організаційного характеру криється в необхідності витрачання значного часу на здійснення обліку, проходження перевірок, нарахування та сплату податків, відвідування податкових органів, здавання звітів. Вітчизняні підприємці стикаються зі складністю і неоднозначністю трактування податкового законодавства [4].

Не зважаючи те, що до Податкового кодексу України були внесені суттєві зміни, сучасна вітчизняна податкова система не забезпечує збалансування між реальними можливостями економіки та податковим навантаженням суб'єктів господарювання. Необхідно стабілізувати фінансову ситуацію, стимулювати процеси економічного зростання та підвищити інвестиційну привабливість України на міжнародній арені.

Найбільшою проблемою податкової системи України є система адміністрування податків, а саме низька якість консультаційної та роз'яснювальної роботи; проблема повернення платникам коштів, сплачених надміру; відсутність

необхідної кількості електронних сервісів для платників податків, недосконале програмне забезпечення; складність адміністрування та декларування податків.

Основними пріоритетами Міністерства фінансів України у забезпеченні формування та реалізації державної податкової політики є:

- підвищення стабільності, ефективності, прогнозованості податкової системи;
- відсутність негативного впливу для ведення бізнесу;
- підвищення якості податкового адміністрування та його ефективності;
- ефективне акумулювання ресурсів, які є необхідними для виконання державою покладених на неї функцій;
- сприяння розвитку економіки;
- забезпечення рівності та справедливості податкової системи, а також адаптацію до норм та правил Європейського Союзу;
- розширення бази оподаткування [5].

Список використаних джерел:

1. Петрович Й. Проблеми розвитку та шляхи вдосконалення податкової політики України / Й. Петрович // Банківська справа: зб. наук. праць. — 2008. — № 6. — С. 43—49.
2. Global Competitiveness Index 2017-2018. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=CORPTAXRATE> .
3. Doing Business. URL: <https://www.doingbusiness.org/> .
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо проведення податкової реформи та підвищення інвестиційної привабливості України". URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH4S900A.html .
5. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>

Рабченюк А.П.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка,

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

Необхідність та системність дослідження інструментарію державного регулювання механізмів забезпечення митних інтересів взаємопов'язана з низкою обставин, серед яких: забезпечення повноцінних надходжень до державного бюджету, боротьба з несумлінною конкуренцією, розвиток зовнішньо-торгівельних відносин, активізація розвитку внутрішнього товаровиробника, сприяння добробуту населення тощо. Проте основним фактором, що впливає, все ж залишається, на нашу думку, відсутність одностайної, вираженої позиції щодо спрямування та глибини застосування механізмів державного регулювання в процесі забезпечення митних інтересів. Механізми регулювання змінюються з еволюційним поступом людства, що у залежності від історичної епохи та тенденцій розвитку суспільства видозмінюють ці механізми та їх відображення у ключових постулатах наукових шкіл, як меркантилізм, монетаризм, кейнсіанство, інституціоналізм, теорії регуляції, школа "економіки пропозиції" тощо.

Світовий досвід економічної практики доводить, що не може бути ефективною соціально-орієнтованою економікою, яка ґрунтується на сучасних науково-технічних досягненнях, без активної регулювальної ролі держави. Реальна ринкова економіка, навіть на перших етапах її становлення, не обходилася без втручання держави.

Змінювалися лише завдання, форми, інструментарій такого втручання та його масштаби [1, с. 27].

На сьогодні державне регулювання є важливим елементом ринку, що необхідне самому бізнесу, особливо в умовах реформування української економіки, яка характеризується:

- високим ступенем зносу основних фондів, слабким розвитком машинобудування, підвищеною трудомісткістю;
- малоефективним механізмом перерозподілу ресурсів, що обмежує розвиток конкуренції;
- нестабільною грошовою одиницею;
- недостатньою інвестиційною активністю ;
- монополізмом, корупцією, тіньовою економікою, високою бюрократизацією системи управління, відсутністю чіткої та зрозумілої соціально-економічної перспективи [2, с. 632].

Не є виключенням, у даному контексті, і митна сфера, де важливими індикатором репрезентативності та ефективності її функціонування залишаються митні інтереси держави, забезпечення яких прямо залежить від виваженої та продуктивної роботи державного управлінського механізму.

Саме останній на сьогодні потребує перегляду засад функціонування та підвищення рівня його ефективності, з огляду на наявний стан, що характеризується:

- недосконалістю митних правил та системи інформаційного забезпечення оперативно-службової діяльності;
- низьким рівнем процесів управління та малопотужністю матеріально-технічної бази;
- недостатньою уніфікацією митних технологій, процедур та браком системи роботи із суб'єктами ЗЕД [3, с. 447];
- відсутністю стратегії та концепції реалізації митної політики з врахуванням глобальних викликів та внутрішніх суспільно-економічних дисбалансів тощо.

Під державним регулюванням системи забезпечення митних інтересів, ми пропонуємо розуміти, управлінську діяльність, що передбачає впорядкування, систематизацію, улаштування певного об'єкта управління, якими виступають як самі митні інтереси та митна безпека, так і регулятивний потенціал держави стану їх функціонування та забезпечення, з метою досягнення позитивного соціального та економічного результату. На сьогодні, у державі відсутнє як системне бачення, так і цілісний підхід до забезпечення митних інтересів держави з врахуванням їх специфічних особливостей. Основна частина проблеми, на нашу думку, полягає саме в інституційній площині, яка в свою чергу обумовлена недосконалою політичною та економічною кон'юктурою в державі. Так, систематична реорганізація центрального державного органу, що відповідає за реалізацію державної митної політики; стратегічна невизначеність його місця в інституційному середовищі держави; постійні політичні звинувачення в корумпованості; колізії законодавства формують негативний імідж усієї митної системи в суспільстві, дискредитують працівників митних органів та не сприяють вирішенню поставлених завдань та повноцінному захисту митних інтересів, а також обумовлюють постійні спроби звузати права митних органів. Але, незважаючи на це, митні органи продовжують забезпечувати митними платежами значну частку бюджету, яка з кожним роком зростає. Проте, не врахування системних протиріч, що існують у митній сфері та подальша політична реформація інституції без концептуальної основи є прямим чинником загрози митної та національної безпеки України.

У кінцевому випадку запропонована система державного регулювання митних інтересів країни має забезпечувати:

- відповідний спектр національної безпеки та національних інтересів;

— стабільність, конкурентоспроможність, функціональність та незалежність національної економіки; — попередження різнорівневого комплексу загроз у площині екзо-, ендо- мезо- та мікрорівнів, що виникають у зв'язку з глобалізаційним, цивілізаційним поступом та несумлінною конкуренцією;

— координацію та взаємодію митних органів з іншими державними органами по захисту митних кордонів країни, проведення митних процедур, боротьбі з контрабандою, митними правопорушеннями, тінізацією економіки, підтримці вітчизняного товаровиробника на зовнішніх ринках тощо;

— удосконалення митної інфраструктури у частині оптимального розташування, технічного оснащення, функціонально-технологічної експлуатації та структурно-організаційного функціонування; — відповідність розвитку митної системи стратегічним орієнтирам та цілям розвитку держави та її національним інтересам;

— комунікаційну складову та повноцінний, ефективний інформаційний супровід управлінських дій держави щодо функціонування митної системи;

— зміцнення позицій держави у міжнародних рейтингах та формування інвестиційно-привабливого середовища для зовнішніх інвесторів;

— ефективну діяльність митних органів у площині забезпечення комплексом організаційно-економічних, матеріально-технічних, інноваційно-технологічних, інституційно-правових, кадрово-мотиваційних ресурсів.

Підсумовуючи зазначене вище, варто констатувати, що світові тенденції, глобалізаційні процеси та постійне збільшення об'ємів міжнародної торгівлі видозмінюють не тільки загально встановлені економічні порядки, але й сприяють переоцінці ролі діяльності митної системи в загальній структурі державної політики щодо забезпечення національних інтересів. Запропонований в рамках державного регулювання інституційний механізм забезпечення митних інтересів сприятиме оптимізації ефективності контролю за переміщенням капіталу, людей, товарів через національний кордон та дозволить підвищити захист митних інтересів держави. Зокрема у таких важливих напрямках забезпечення митних інтересів, як повнота та своєчасність наповнення бюджету, формування політики торгових стосунків, соціальний захист населення, активізація розвитку промисловості тощо.

Список використаних джерел:

1. Брайловський І.А. Коршунова Г. С. Державне регулювання зовнішньоекономічних процесів: інвестиційний аспект. Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: праці Сьомої Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених. — Донецьк: ДНУ, 2006. — Ч. 4. — С. 27—29.

2. Шевчук С.В. Державне регулювання як важливий фактор активізації інноваційних процесів в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2011. — № 1. — С. 632—642.

3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. — 543 с.

Капітанчук М.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕЛЕКТРОННА МИТНИЦЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Тенденції світового розвитку встановлюють все нові завдання із спрощення митних процедур шляхом створення електронних інформаційних систем. Вони

повинні містити в собі функціональність та сумісність з аналогічними системами різних країн світу, мають бути доступними, безпечними, об'єднаними, а головне, такими, що піддаються контролю. Поняття електронна митниця для України вже не здається таким далеким, як ще кілька років тому, адже багато його елементів уже впроваджено. Проте автоматизація митних процедур і електронний обмін даними залишається однією з найбільш важливих областей реформування митниці.

Що таке електронна митниця в ідеалі? Це оформлення всіх митних декларацій в автоматичному режимі, без прямого контакту з інспектором митниці. Жодної людини в процесі.

Основними складовими елементами системи «Електронна митниця» є:

- декларування документів в електронному вигляді;
- електронний документообіг;
- визначення, керування та аналіз можливих ризиків;
- система збору повинна бути єдина та автоматизована для полегшення збереження та обробки інформації;
- всі види державного контролю повинні здійснюватися автоматизовано;
- наявність уніфікованої бази нормативних і довідкових документів, які використовувалися б у митних цілях [1].

Основу електронного митного врядування в Україні сьогодні становить Єдина автоматизована інформаційна система служби (EAIC), яка об'єднує в собі всі програмно-технічні складові, необхідні для автоматизації процесів митного оформлення та контролю.

Наразі митниця тестує софт для Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS) - системи, в якій обробка декларацій та контроль транзитного руху проводиться в онлайн-режимі. Запуск NCTS в Україні позбавить бізнес потреби оформлювати окремі декларації при транзиті між 35 країнами. Обмін даними, наприклад, щодо результатів митного контролю між українською митницею та митними органами країн ЄС відбуватиметься напряму. Це призведе до того, що будуть зменшуватись шахрайські дії з товаросупровідними документами (коли в Україні подається одна вартість товару, а в Польщі — інша). Також планується відкрити знеособлену інформацію з усіх митних баз [2].

Процес автоматизації митних процедур і застосування сучасних інформаційних технологій на митниці значно покращує бізнес-клімат країни: дозволяє спростити та пришвидшити контроль при митному оформленні, знизити роль «людського фактора», зменшити можливості для корупції і бюрократичних процедур, адже масштаби контрабанди в Україні оцінюються в десятки мільярдів гривень.

Електронна митниця контролює безперервний потік інформації від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, основними цілями якої, насамперед, є усунення паперових документів, боротьба з шахрайством, організованою злочинністю, тероризмом, стандартизація функціонування митниці, покращення якості товарів, безпеки торгівлі.

Митний контроль займає важливе місце у системі державного фінансового контролю, адже саме через систему контрольних заходів у межах митного контролю держава має забезпечувати економічну й фінансову безпеку, захищати національні інтереси. Певні недопрацювання митного контролю в Україні дає можливість значному зростанню тіньових операцій. Проте із введенням все нових електронних інформаційних систем митна система в Україні з кожним роком стає прозорішою, а митний контроль – швидшим та ефективнішим.

Список використаних джерел:

1. Воробець В.Є. Електронне декларування товарів при перетині митного кордону. *Економіка та митно-правові відносини*. 2017. Випуск 1, жовтень 2017 р. URL: http://sciencehub.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/ilovepdf_com-57-63.pdf
2. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/>

Євтушок В.А.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Фінансовий сектор України є драйвером сталого та інклюзивного розвитку економіки України та сприяє підвищенню добробуту громадян через забезпечення ефективного акумулювання, розподілу та обігу фінансових ресурсів в економіці.

Реалізація Стратегії 2025 створить умови для сталого зростання та розвитку фінансового ринку України. Дасть можливість країні бути конкурентноспроможною в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір і забезпечить:

1. задоволення потреб споживачів у якісних та доступних фінансових послугах;
2. зменшення вартості та подовження строковості фінансового ресурсу для держави та підприємств;
3. підвищення конкурентоспроможності економіки України в цілому.

Стратегія розвитку фінансового сектору поділяється на п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність, макроекономічний розвиток, фінансова інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток. Кожен напрям має свої стратегічні цілі та індикатори виконання.

За допомогою податків можна здійснювати стимулювання та розвиток діяльності певних галузей економіки або ж проводити обмеження щодо ділової чи підприємницької активності. Фінансові установи відзначаються своєю специфікою і тому до них застосовуються імпліцитні способи оподаткування. Тобто для фінансових установ є, наприклад, обов'язковість резервування та проведення відрахувань для гарантування внесків фізичних осіб. Тому, необхідність впливу на здійснення діяльності фінансових установ за рахунок податків є дуже актуальною проблемою.

Для досягнення мети відповідальні установи у зазначені строки реалізуватимуть заходи та дії, включені до дорожньої карти реалізації Стратегії 2025. Моніторинг індикаторів має на меті отримання даних, які свідчатимуть про наближення до цільових значень або досягнення цільових значень по кожній із задекларованих цілей Стратегії 2025. У таблиці 1, наведено заходи та дії для розвитку фінансового ринку за допомогою податкового стимулювання.

Таблиця 1

Дорожня карта реалізації Стратегії 2025

	Заходи	Дії
Стратегічний напрям: IV. Розвиток фінансових ринків		
Стратегічна ціль 1: Сприяння розвитку ринків небанківських фінансових послуг		
.1.6	Забезпечення податкового стимулювання та гармонізація системи	Забезпечити гармонізацію систем оподаткування інструментів фінансового сектору, в т.ч. операцій з іноземними цінними паперами

оподаткування інструментів фінансового сектору	Розробити механізми податкового стимулювання довгострокових інвестицій
	Удосконалити законодавство щодо оподаткування небанківських фінансових установ та споживачів їхніх послуг, зокрема удосконалити законодавство з питань діяльності податкових агентів під час оподаткування операцій з цінними паперами
	Створити сприятливу систему оподаткування ринку деривативних контрактів
	Передбачити оподаткування трансакцій Центрального контрагента та транзакцій, які здійснюються на організованих ринках, на нетто-основі (після неттінгу/клірингу)
	Забезпечити податкове стимулювання здійснення публічної пропозиції емітентами цінних паперів на вітчизняному організованому ринку

**Джерело: «Дорожня карта реалізація Стратегії 2025»*

Мета оподаткування діяльності фінансових установ полягає у ефективному управлінському рішенні щодо здійснення оподаткування установ, які відносяться в економіці до фінансового сектора.

Оподаткування фінансових установ здійснюється для виконання таких завдань, як:

- держава повинна бути забезпечена фінансовими ресурсами;
- повинен бути стимул щодо вкладення коштів в реальний сектор економіки;
- повинні бути створені умови для здійснення регулювання фінансових установ в країні;
 - інвестиційний та кредитний потенціал фінансових посередників повинен бути збільшений;
 - здійснення розробки справедливої та раціональної системи щодо оподаткування.

Дані завдання можуть бути виконані тільки при використанні одночасно таких двох напрямків податкового впливу на діяльність фінансових установ, як прямого, тобто здійснення оподаткування самих фінансових установ, так і непрямого, тобто проведення оподаткування підприємств по тих операціях, які пов'язані з послугами, наданими фінансовими установами [4]. Від того, які будуть методи і форми щодо здійснення податкового регулювання залежить і діяльність фінансових установ. Тому, для фінансових установ можна виділити такі форми: – законодавча форма, тобто нові закони приймаються або до чинних законодавчих актів вносяться доповнення та зміни; – проводиться податкове адміністрування; – проводяться по діяльності фінансових установ перевірки органами податкової служби; – здійснюється аналіз щодо доцільності та ефективності певних податків; – аудиторські перевірки повинні бути обов'язковими. Податковим кодексом України закріплені основні підходи щодо здійснення регулювання правовідносин по податковому законодавству [1]. На діяльність фінансових установ регулюючий вплив податків проводиться шляхом використання спеціальних інструментів, які закріплені вбудованих як за окремим податком, так і в цілому за податковою системою.

Дотримання принципів ефективного оподаткування в цілому для фінансових установ є надзвичайно важливим. Дуже велику увагу в податковому законодавстві в наданні фінансових послуг заслуговує принцип економічної нейтральності [3]. Інша специфіка оподаткування фінансових установ пов'язана з тим, що в них є технічні особливості, і тому застосовування для фінансових установ звичайними підходами не дозволяється при здійсненні прямого оподаткування прибутку.

Дані технічні особливості полягають у тому, що у них інша система обліку надання фінансових послуг та вони не тільки у правилах по веденню бухгалтерського обліку, але і при проведенні розрахунку податкових зобов'язань [4].

Отже, низка запроваджених заходів, які затвердженні для реалізації Стратегії розвитку в Україні вкрай важливі. Адже вони дадуть можливість фінансовому ринку щоразу вдосконалюватися та задовольняти потреби споживачів. В той час оподаткування забезпечить ефективність роботи фінансового сектору для дотримання інтересів держави щодо забезпечення доходами бюджету державних витрат, і дотримання інтересів платника податків.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
2. Проскура К.П. Особливості оподаткування банківських установ у 2015 році / К.П. Проскура // Економічний аналіз: зб. наук. праць. — 2015. — Том 20. — С 176–186.
3. Світовий досвід оподаткування (досвід розвитку та модернізації податкових служб країн світу) [Електронний ресурс]. — офіційний сайт Державної фіскальної служби України. — Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/modernizatsiyadpsukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/>
4. Національний банк України / Проєкт станом на 05.12.2019р. / Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy2025.pdf?v=4

Баїк А.І.

Науковий керівник к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН НА АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА В УМОВАХ БЮДЖЕТНО–ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ

Сьогоднішній етап економічного розвитку характеризується постійними змінами у законодавстві, шляхом проведення реформ. Однією з таких є бюджетно-податкова реформа, яка має суттєвий вплив на усі суб'єкти фінансової діяльності. Винятком не стали й акціонерні товариства. Акціонерним товариством є один з різновидів господарських товариств, тобто комерційна організація, статутний капітал якої розділений на визначене число акцій, що засвідчують права та обов'язки учасників товариства (акціонерів), відповідно до їх грошових вкладів в організацію [1].

Зміни у законодавстві покликані звести до мінімуму тіньову діяльність акціонерних товариств, змушувати сповна висвітлювати інформації про діяльність, сплачуючи податки без можливості ухилення чи зменшення їх, тим самим наповнюючи бюджет країни. А прозора діяльність позитивно вплине на акціонерів, які прагнуть інвестувати у підприємства такого виду.

Тож розберемо зміни, що відбуваються у ході бюджетно-податкової ,а також можливий їх вплив на діяльність організацій.

Відтепер приватні акціонерні товариства стають інвестиційно привабливішими, адже їхні акції зможуть купуватися та продаватися на фондовій біржі. Раніше, акції

приватного акціонерного товариства не могли бути об'єктом купівлі-продажу на фондовій біржі, особливістю їх був лише продаж шляхом проведення на біржі аукціону. Попри це, публічну пропозицію продажу акцій може здійснювати виключно публічне акціонерне товариство. Якщо ж приватне публічне товариство має намір здійснити публічну пропозицію власних акцій, загальні збори такого товариства повинні прийняти відповідне рішення про зміну типу товариства з приватного на публічне.

Також орієнтуючись на європейські стандарти, вступив в силу дозвіл про необов'язкове типу акціонерного товариства. В країнах Європейського Союзу критерієм віднесення товариства до публічного чи приватного є лише відкрита пропозиція своїх цінних паперів. Цей пункт частково вирішує проблему «незаконної публічності» більшості акціонерних товариств, які отримали статус не рішенням зборів акціонерів, а залишили назву від колишніх підприємств різних видів діяльності.

Зміни відбулись і на обсягах та висвітленні інформації діяльності підприємства. Обсяг обов'язкової інформації, що повинна бути оприлюднена акціонерним товариством, що не заявило про пропозиції продажу власних цінних паперів, зменшився з 10% до 5%. Водночас, для товариств, які здійснили пропозицію, вимоги зросли. Перелік обов'язкових документів для висвітлення збільшився, до нього відносять: звіт керівництва, більш глибокий звіт фінансової діяльності, інформацій щодо діяльності на біржі та її обсягах, структуру капіталу, кількість філій організації та інші.

Підвищені вимоги щодо прозорості та незалежності наглядової ради. Так, загальні збори акціонерів на сьогодні не можуть вирішувати питання, що віднесені до виключної компетенції наглядової ради законом або статутом. Наглядова рада зобов'язана створювати комітети з питань аудиту, комітет з питань визначення винагороди посадовим особам товариства і комітет з питань призначень. Звітування наглядової ради повинно проводитись не менше одного разу на рік. Збільшення цих повноважень для наглядової ради дає можливість проводити кращий контроль за діяльністю товариства [2].

Щоб краще зрозуміти вплив бюджетно-податкової реформи на акціонерні товариства, розглянемо статистику їх кількості (Рис.1.).

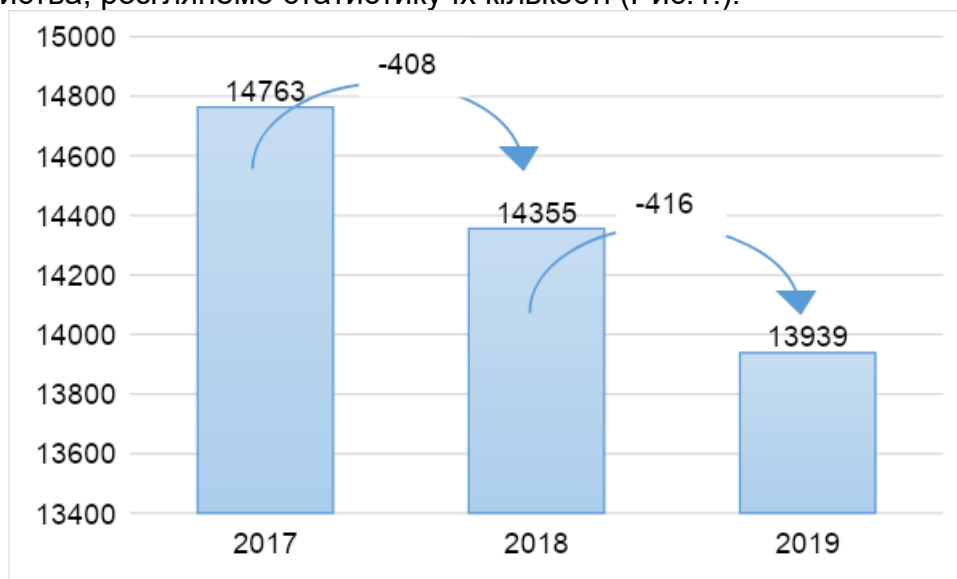

Рис. 1 Кількість акціонерних товариств за 2017-2019 рр.

Джерело: сформовано на основі даних [3].

З рис. 1 спостерігаємо негативну динаміку зменшення кількості акціонерних товариства у період 2017-2019 рр.. Так за підсумками 2018 р. порівняно з 2017 р. їхня кількість зменшилась на 408 од., у 2019 р. порівняно з 2018 р. – ще на 416 од.

Даний етап реформування складний для акціонерних товариств, попри це, посилення уваги до їх діяльності, вище податкове навантаження, яке підкріплено звітністю організацій та злиття чи приєднання нестійких підприємств до більш фінансово спроможних у майбутньому дасть свої результати. Одним з позитивних факторів є поступове приведення національних акціонерних товариств до стандартів ЄС, що повинно збільшити попит на акційні вклади у такі організації з боку потенційних акціонерів.

Список використаних джерел:

1. Українське господарське право та господарське процесуальне право [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/83875/pravo/vidi_gospodarskih_tovaristv.
2. АКЦІОНЕРНІ ТОВАРИСТВА: нові законодавчі зміни [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://protocol.ua/ua/aktsionerni_tovaristva_novi_zakonodavchi_zmini/.
3. Сайт державної служби статистики України: звіт про кількість фінансових суб'єктів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Мандрик А. І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Розвиток України як незалежної держави з європейськими цінностями потребує підвищення якості державного управління у різних сферах економіки, формування ефективного місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади та бюджетної системи. Вирішення проблеми децентралізації є частиною проблеми забезпечення ефективного функціонування багаторівневої бюджетної системи, головне призначення якої полягає у створенні умов для належного виконання органами місцевої влади своїх функціональних повноважень. Бюджетна децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, адже децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку власної території, сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами шляхом ретельнішого узгодження видатків органів влади з найнеобхіднішими місцевими потребами. У цьому контексті процес бюджетної децентралізації набуває особливого значення, оскільки реформи у фінансовій сфері покликані створити економічні стимули для органів місцевого самоврядування щодо розвитку своїх територій, розширення власної податкової бази та ефективного використання бюджетних коштів.

Передусім для більшого розуміння проаналізую підходи щодо визначення поняття «бюджетна децентралізація», які існують в економічній літературі, адже не існує єдиного трактування цього поняття. Так, Г.В. Возняк [1] вважає, що бюджетна децентралізація – це система відносин, що виникають між різними рівнями влади у процесі розподілу повноважень щодо прийняття управлінських рішень із формування та використання бюджетних ресурсів. О.Д. Василик [2] під бюджетною децентралізацією розуміє процес передачі повноважень (функцій, компетентності, відповідальності) від центральних органів влади до місцевих. Іншими словами, це є перерозподіл функцій і повноважень єдиної державної влади між відповідними органами державної влади, з одного боку, й органами регіонального (місцевого)

самоврядування – з іншого. Основна мета бюджетної децентралізації полягає у поліпшенні параметрів надання послуг жителям громад різних рівнів та країни загалом. Децентралізація передбачає перерозподіл повноважень між органами влади. Види децентралізації включають політичну, адміністративну, фінансову і ринкову децентралізацію. Кожен з них може проявлятися в різних формах і комбінаціях у різних країнах.

На сучасному етапі Україна неухильно спрямовує свої зусилля на реалізацію євроінтеграційного курсу, виконання міжнародно-правових зобов'язань, зокрема з питань розвитку місцевої і регіональної демократії. Саме тому подальша демократизація суспільства та одночасна децентралізація влади на засадах субсидіарності були і залишаються пріоритетами України. Бюджетною децентралізацією також є передача повноважень від вищих органів управління до нижчих, наприклад, від регіональних до муніципальних або місцевих. Зазвичай бюджетна децентралізація зумовлена прагненням центрального уряду поліпшити систему управління державою через реалізацію стратегічних та операційних цілей, кінцевою метою яких є створення безпечного середовища для життя людини. Відповідно центральний уряд намагається "розвантажитися" від функцій, суть яких полягає в наданні послуг населенню і які потребують урахування особливостей потреб у цих послугах громадян залежно від місця їх проживання, етнічної належності, традицій та ін. Такі функції передаються регіонам, муніципалітетам або їхнім об'єднанням із закріпленням частини фінансових ресурсів держави та певних прав щодо встановлення і стягнення податків, здійснення запозичень. Держава бере на себе функцію фінансового вирівнювання або забезпечення приблизно однакового рівня надання одних і тих самих послуг на території всієї країни. Для цього вона надає трансферти, а також здійснює контроль чи моніторинг стану надання таких послуг місцевими органами влади. Тож ми узагальнили ключові переваги та недоліки бюджетної децентралізації в Україні за останні роки.

По-перше, це формування ОТГ. Основною перевагою бюджетної децентралізації є її головна мета: раціоналізація формування та використання фінансових ресурсів на місцевому рівні шляхом стимулювання створення ОТГ, а також прирівнювання їх по статусу до міст обласного значення. Активно процес створення нових адміністративних утворень відбувався вже у 2015 р. Так, влітку 2015 р. в Україні налічувалося 159 ОТГ. Отже, за два з половиною роки створено додатково 506 ОТГ. Їхня кількість збільшувалася щороку, починаючи з 2015 р., коли загалом було створено 159 ОТГ, у 2016 р. – 366, у 2017 р. – 665. Тобто впродовж трьох років спостерігаємо щорічний приріст +30 %. На грудень 2018 р. їх вже нараховується 865, загалом заплановано сформувати близько 1200 громад [3]. Лідерами серед областей з кількості утворених ОТГ є Дніпропетровська (56), Житомирська (45), Тернопільська й Волинська – по 40 ОТГ. Найменше створено ОТГ у Закарпатській, Луганській, Київській та Донецькій областях – відповідно по 6, 8 і 9 ОТГ. По-друге, це розмежування податків та зборів. Щоби стимулювати створення об'єднаних громад, до Закону про децентралізацію та Податкового кодексу включено норми про проведення бюджетної децентралізації, яка дала змогу ОТГ отримати додатковий ресурс для виконання переданих повноважень. Зокрема, ОТГ отримали повноваження та ресурси, які раніше надавалися тільки містам обласного значення, а саме – зарахування до місцевого бюджету 60 % податку на доходи фізичних осіб. Окрім цього, територіальні громади отримують 100 % з єдиного податку, податку на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт). З іншого боку, ОТГ отримали право на державні трансферти для виконання повноважень: дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо. Зростання номінальних доходів місцевих бюджетів пов'язане з кількісними змінами бази

нарахування податків, зборів та обов'язкових платежів. Зокрема, у 2018 р. доходи місцевих бюджетів становили 502 млрд грн, що більш ніж удвічі перевищує показник 2014 р. та на 136 млрд грн більше від рівня надходжень 2017 р. За 9 місяців 2018 року сума надходжень до місцевих бюджетів становила 413,7 млрд грн. Однак динаміка реальних доходів порівняно з цінами 2007 р. (доходи в цінах, що порівнюються, визначали шляхом ділення номінальної суми надходжень на кумулятивний індекс цін виробників) не демонструє стійкого висхідного тренду і становить 69 млрд грн. Навпаки реальні доходи місцевих бюджетів у 2017 р. (99 млрд грн) та за 9 місяців 2018 р. (69 млрд грн) майже удвічі менші від рівня 2013 р. (114 млрд грн) 2014 рр. дійсно відбулось значне збільшення цієї складової доходів місцевих бюджетів. Якщо у 2013 р. сума надходжень місцевих податків становила 7,3 млрд грн, то у 2017 р. – 52,6 млрд грн, за 9 місяців 2018 р. – 43,8 млрд грн. Хоча в цінах, що порівнюються, зростання на декілька порядків не спостерігається. Наявне збільшення суми номінальних надходжень місцевих податків зумовлене переведенням з 2015 р. плати за землю з категорії "збори за спеціальне використання природних ресурсів" у категорію "місцеві податки". По-третє, це зміни в частині неподаткових надходжень та офіційних трансфертів. Щодо неподаткових надходжень, то їх зміни істотно не впливають на балансування бюджетів. Цікавішими є зміни в розділі офіційних трансфертів. Більшість місцевих бюджетів є більш ніж на половину залежною від офіційних трансфертів. Частка офіційних трансфертів у доходах місцевих бюджетів, починаючи з 2011 р. і завершуючи 9 місяцями 2018 р. перевищує 50 %. Зокрема, якщо у 2007-2010 рр. питома вага офіційних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів становила 42,1-49,1 %, то у 2017 р. – 54,3 %, за 9 місяців 2018 р. – 54,6 %. Зростання частки державних трансфертів у доходах місцевих бюджетів свідчить про значну залежність місцевих бюджетів від Державного та недостатність обсягу власних і закріплених доходів для виконання самоврядних та делегованих повноважень. Тобто міжбюджетні трансферти залишаються гарантантами фінансової спроможності бюджетів місцевих органів влади, які їх отримують. На нашу думку, така тенденція є наслідком недосконалого розподілу доходно-видаткових повноважень між рівнями управління, а також слабкої мобілізації доходної частини місцевих бюджетів через низький розвиток економічного простору держави. По-четверте, громади отримали додаткові повноваження – здійснення зовнішніх запозичень, самостійне обрання установ з обслуговування коштів місцевих бюджетів відносно розвитку та власних надходжень бюджетних установ. Також громади отримали повноваження у сфері архітектурно-будівельного контролю та вдосконалення містобудівного законодавства. Відтепер органи місцевого самоврядування можуть самостійно визначати містобудівну політику. Міністерство фінансів встановлює нормативний показник: сума відсотків, які місто сплачує за позиками, має бути не більшою за 10 % від видатків загального фонду бюджету.

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можемо зазначити, що децентралізація бюджетної системи є незавершеною, але питання подальшого реформування є важливим для підвищення якості надання послуг громадянам та зростання ефективності використання бюджетних коштів. Підвищити ефективність проведення реформи бюджетної децентралізації в Україні допоможе насамперед чітке розділення функцій і відповідальності між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також забезпечення місцевих бюджетів тією кількістю коштів, які потрібні для покращення надання послуг населенню.

Список використаних джерел:

1. Возняк Г.В. Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти / Г.В. Возняк // Проблеми економіки. – 2015. – № 2. – С. 253–257.

2. Василик О.Д. Бюджетна система України / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
3. Фінанси. (2019). Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. Отримано з: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Форкун, І. В., Футорний, П. В. (2016). Фінансова та бюджетна децентралізація - європейський вибір України. Отримано з: [http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21471/1/Dubai_Vol 8, No 8\(2016\)](http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21471/1/Dubai_Vol 8, No 8(2016))
5. Клімова, С.М. (2016). Управління державними фінансами як складова реформи державного управління в Україні. Отримано з: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2016/17.
6. Молдов, А. О., Постула, М. (2014). Модернізація системи державних фінансів та впровадження нової моделі управління. Стратегічні пріоритети, 2 (31), 35–42
7. Онищенко, С. В. (2016). Децентралізація бюджету: особливостіПроблема, проблеми та перспективи. Фінанси, бухгалтерський облік, банки, 1 (21), 145–153.

Нечитайло О. О.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

У суспільстві з розвинутими ринковими відносинами важливу роль на фінансовому ринку відіграють фінансові посередники, які є ключовою фігурою на всіх сегментах ринку.

Діяльність фінансових посередників на практиці пов'язана зі створенням нових фінансових інструментів. Фінансові інститути, які виконують посередницькі функції, мають можливість одержати прибуток за рахунок економії, що обумовлена зростанням масштабу операцій, здійснюючи аналіз кредитоспроможності потенційних кредиторів, розробку порядку надання позик і розрахунків за них, рівномірно розподіляючи ризики, їх діяльність таким чином направлена на допомогу приватним особам, що мають заощадження, перетворити їх на капітал і вкласти у різні підприємства, диверсифікуючи при цьому ризик.

Державне регулювання є необхідною умовою існування і розвитку будь-якої країни на сучасному етапі. Одним з найбільш дієвих механізмів державного регулювання економіки країни є податки. Ефективність податкової системи знаходиться в прямій залежності від відповідності порядку оподаткування фактичним реаліями економічної ситуації в країні. Система оподаткування в Україні за останні роки пройшла дуже довгий шлях, багато що було зроблено для її розвитку і вдосконалення. Однак діюча система оподаткування ще далека від досконалості і потребує подальших коригувань. Це відноситься і до оподаткування такого типу фінансових установ, як фінансові посередники [1].

Мета податкового регулювання діяльності фінансових посередників полягає у виробленні та прийнятті ефективних управлінських рішень у сфері оподаткування організацій фінансового сектора економіки.

Податкове регулювання діяльності фінансових посередників направлено на виконання наступних завдань:

- забезпечення держави фінансовими ресурсами;
- стимулювання вкладення коштів в реальний сектор економіки;
- створення умов для регулювання фінансового сектора економіки країни;
- збільшення кредитного та інвестиційного потенціалу фінансових посередників;

- нейтралізація економічних нерівностей, що виникають в процесі ринкових відносин;
- обмеження можливості використання різних схем оптимізації фінансових потоків як самих фінансових посередників, так і підприємств-клієнтів;
- розробка раціональної та справедливої системи оподаткування [2].

Виконання зазначених завдань можливе лише при одночасному використанні двох напрямків податкового впливу на діяльність фінансових посередників: прямого (оподаткування самих фінансових посередників) і непрямого (оподаткування підприємств по операціях, пов'язаних з фінансовим посередництвом).

Дотримання загальних принципів ефективного оподаткування у галузі фінансового посередництва є задачею, важливість якої постійно зростає. Найретельнішої уваги при розробці податкового законодавства в сфері фінансових послуг потребує збереження принципу економічної нейтральності. Специфіка полягає в тому що, на відміну від інших секторів економіки, основні види фінансових послуг історично розвивались відокремлено один від одного – як правило, під наглядом різних регулюючих органів та з застосуванням відмінних систем бухгалтерського обліку. Однак цей розділ між видами фінансових послуг стрімко зникає протягом останніх років.

Інша специфіка оподаткування фінансового посередництва пов'язана з його технічними особливостями, які не дозволяють застосовувати для фінансових посередників звичні підходи прямого оподаткування прибутку. Технічні особливості полягають у відмінних системах обліку фінансового посередництва, які повинні відбиватися не лише у правилах бухгалтерського обліку, але і у розрахунку податкових зобов'язань [3].

Отже, податкове регулювання є складним механізмом податкової політики держави, оскільки його мета – не тільки дотримання інтересів держави в бюджетно-податковій сфері, тобто забезпечення покриття державних витрат доходами бюджету, а й інтересів платника податків, а також забезпечення необхідних умов для зростання добробуту всієї країни в цілому. Прийняття Податкового кодексу України не вирішило повною мірою ключових питань у сфері податкового регулювання діяльності фінансових посередників. Все ще залишається необхідність у вдосконаленні та розгляді головних норм оподаткування фінансового сектору. Фінансові посередники відіграють важливу роль у розвитку економіки, наповненні державного бюджету, активізації господарської діяльності, оновленні матеріально-технічної бази та активізації інноваційно-інвестиційних процесів в Україні [4].

Список використаних джерел:

1. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки // Вісник КНТЕУ. 2018. № 5. С. 5–18.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Поляченко, В. Законодавчі шляхи удосконалення податкового режиму діяльності фінансових установ / В.Поляченко // Фінансовий ринок України. – 2017. – № 7-8. – С. 22-23.
4. Паєнтко Т. В. Інтегральні та кількісні підходи в аналізі податкового потенціалу фінансового ринку / Т.В. Паєнтко // Інформаційні технології в освіті. — 2017. — № 13. — С. 144—149.

Очковська Ю. М.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРОБЛЕМНІ СТОРОНИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Вартує зауважити, що протягом останніх чотирьох років в Україні вже відбулися фундаментальні зміни системи місцевого самоврядування, особливо в частині формування місцевих бюджетів та утворення нового потужного суб'єкта місцевого самоврядування – об'єднаних територіальних громад (ОТГ). За умови нового перерозподілу публічних фінансів між рівнями влади в результаті реформи бюджетної децентралізації для забезпечення потреб територіальних громад, зокрема ОТГ, можуть бути використані фінансові ресурси різних економічних агентів, зокрема, місцевих та центральних органів влади, приватних суб'єктів господарювання, фінансових установ та неурядових організацій, а також іноземних держав та міжнародних фінансових організацій.

Експерти наголошують, що підвищення ролі місцевих податків і зборів, досягнення їх максимально можливої мобілізації повинно бути одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад. Формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів — у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт із запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів. За оцінками експертів (див. табл. 9), при більшій фінансовій спроможності бюджету частка витрат на утримання апарату управління буде меншою, оскільки такі витрати (без урахування витрат капітального характеру, пов'язаних із утриманням органів управління) мають відносно усталену величину. Тому, у бюджетах із більшим ресурсом витрати на апарат управління у відсотковому вираженні є меншими. Внаслідок цього, такі громади мають можливість спрямувати більше коштів на розвиток своїх територій. Як і за результатами попередніх аналізів показників виконання окремих показників ОТГ, невеликі за територією та чисельністю населення ОТГ здебільшого мають низьку фінансову спроможність. Також такі громади не мають достатнього трудового потенціалу для свого розвитку та якісного управління. Виняток становлять окремі громади, на територіях яких розміщені бюджетоутворюючі підприємства та потужні підприємства реального сектору економіки.

В результаті дослідження перспектив забезпечення фінансової спроможності територіальних громад в умовах реформи децентралізації на основі фінансового потенціалу запропонована інструментальна модель забезпечення фінансової спроможності та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, складовими якої є: бюджетна, інвестиційна, грантова, кредитна, земельні ресурси ОТГ, співробітництво громад. Кожна складова має набір інструментів, кожен з яких прямо чи опосередковано впливає на фінансову спроможність громад. Перед вибором інструментарію важливо звертати увагу на його недоліки та вміло їх ліквідували, мінімізувати. Ця модель може бути використана для абсолютно будь-якої ОТГ, проте лише після адаптації відповідно до її розмірів та можливостей управлінців.

Попри запровадження реформи державних фінансів (2014 рік), існуючому механізму витрат місцевих бюджетів й надалі притаманна низка недоліків, які потребують усунення. Насамперед, найважливішою вадю є неможливість достовірно оцінити ефективність витратків. Нецільове витрачання коштів з місцевих

бюджетів продовжує мати місце, а недосконалий механізм фінансування делегованих повноважень й надалі зберігається.

Причина цього – недосконалість чинного законодавства, яке, на думку багатьох фахівців і політиків, допускає нераціональний розподіл повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування: сучасна модель взаємовідносин «регіон – центр» не досить вдало узгоджена із загальною концепцією організації державної влади, закріпленою Конституцією України; взаємозв'язок органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з нинішньою моделлю міжбюджетних відносин дещо застарів і стримує соціально-економічний розвиток регіонів, а діюча система міжбюджетних відносин не сприяє утворенню необхідних стимулів у регіональній й місцевій владі по забезпеченню належного управління бюджетами і проведенню економічної політики, спрямованої на стимулювання ділової активності, розвитку конкуренції тощо.

Саме тому сьогодні на порядку денному - питання забезпечення узгодження чіткого переліку повноважень органів місцевого самоврядування та відповідний закріплений обсяг фінансових ресурсів, інакше їх невідповідність породжуватиме ризики невиконання делегованих функцій, погіршення якості надання суспільних послуг та надмірної зарегульованості розподілу бюджетних коштів. Низький рівень використання міськими радами можливостей зовнішніх запозичень. В сучасних умовах ринок місцевих запозичень в Україні знаходиться на етапі свого становлення, в той час як в ринкових економіках використання боргових інструментів (до яких відносять місцеві позики) та прямі залучення кредитних ресурсів для реалізації стратегій розвитку, набули широкого застосування, позаяк є вагомим інструментом фінансування регіонального розвитку.

За умови ефективного управління, місцеві запозичення дозволяють приймати децентралізовані рішення у сфері фінансування місцевих інвестицій, мобілізувати додаткові ресурси для задоволення потреб у фінансуванні капітальних видатків тощо. Використання таких інструментів ринку боргових зобов'язань вмотивовано досягненням наступних цілей: залучення фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних програм, які мають виключно місцеве значення, проте виконання яких є критичним для функціонування громади; залучення додаткових фінансових ресурсів; задоволення нагальних потреб місцевих органів влади або територіальних утворень у грошових коштах в очікуванні майбутніх надходжень; скорочення чи покриття дефіциту місцевого бюджету; погашення існуючих зобов'язань (випущених раніше МЦП); реалізація позабюджетних цілей.

В цьому ключі, наразі не доводиться говорити про системність та ефективність цього сегменту фінансового ринку в Україні, а тому розширення умов та гарантій бюджетів міст стосовно здійснення зовнішніх запозичень є важливим напрямом подальшого реформування бюджетної політики.

Таким чином, визначення ключових проблем бюджетного забезпечення розвитку регіонів України слугуватиме підґрунтям для проведення подальшого аналізу та оцінювання тенденцій формування та реалізації бюджетної політики розвитку, що в майбутньому дасть змогу сформулювати основні напрями та умови стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів України.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"
2. Старостенко Н. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості бюджету міста / Н. Старостенко // *Економіка України*. – 2005. - №9. – С. 38-47.
3. Харченко В. А. Бюджет и его влияние на реализацию программы социально-экономического развития региона / В. А. Харченко // *Економіка. Фінанси. Право*. – 2008. - №2. – С. 9-13.

4. Єфименко Т. І. Актуальні питання сучасних стратегій реформування податкових систем / Єфименко Т. // *Фінанси України*. - 2014. - №1 С.105-122
5. Каспрук Ю. В. Вплив ресурсів місцевого бюджету на темпи економічного зростання області / Ю. В. Каспрук // *Регіональна економіка*. – 2008. - №4. – С. 38-44. 49 СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ Випуск 1(117)

Сказик М. М.

Науковий керівник: д.е.н., доц. Ватаманюк-Зелінська У. З.

Львівський національний університет імені Івана Франка

СИСТЕМА КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Система казначейського обслуговування бюджетів є однією із вагомих елементів державної бюджетної політики України. Специфіка казначейського обслуговування бюджетів полягає в необхідності організації ефективної взаємодії органів Казначейства України та державних і регіональних фінансових органів влади в частині оптимального розмежування повноважень між ними за принципом усунення дублювання функцій і досягнення максимальних показників ефективності в процесі обслуговування бюджетів всіх рівнів. Все вищевикладене підкреслює значущість Казначейства України в системі вітчизняних фінансових інститутів загалом і в бюджетному процесі зокрема, що підкреслює актуальність зазначеної тематики.

Порядок обслуговування бюджетів всіх рівнів органами Державної казначейської служби України, напрями вдосконалення та інформаційної модернізації досліджувалися такими науковцями, як О. О. Скорик, О. М. Севастеевою, Л. М. Луцівом, Л. Гордієнко та іншими. Віддаючи належне досягненням науковців щодо опрацювання зазначеної проблематики, слід наголосити на необхідності подальшого поглибленого вивчення системи казначейського обслуговування в системі державного регулювання економіки України на більш сучасному етапі розвитку.

Зауважимо, що система казначейського обслуговування в Україні формувалася під впливом постійних структурних змін у фінансовій сфері. На кожному етапі розвитку створювалися нові передумови для подальшого вдосконалення і ефективного управління державними фінансами країни. На сучасному рівні казначейська система України має певні проблеми на недоліки, зокрема однією з вагомих є те, що в Україні існують різні формати та протоколи електронного цифрового підпису. Окремим недоліком є низький рівень знань більшості працівників органів Казначейства у сфері сучасних інформаційних технологій, а також занадто мала кількість високопрофесійних спеціалістів інформаційних технологій та захисту інформації в штаті служби. Надзвичайно важливою проблемою залишається також перманентна нестача фінансових ресурсів у державі, отже й недостатнє матеріальнотехнічне забезпечення пропонуваніх змін щодо модернізації інформаційної системи Казначейства [1].

Зважаючи на це, сьогодні одним із основних завдань органів казначейства є спрощення та вдосконалення обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів [2]. В Україні використання автоматизованих систем забезпечує створення єдиного інформаційного простору, що охоплює всі функціональні ділянки бюджетної сфери та всіх учасників бюджетного процесу. Зокрема, застосування сучасних інформаційних технологій передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів Державної казначейської служби України та їх структурних підрозділів, оптимізацію взаємодії з органами державної влади та

місцевого самоврядування шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні сервіси з використанням мережі Інтернет [3].

Крім того, перспективним напрямком для казначейства є впровадження проекту «Електронний бюджет», призначений для забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також для підвищення якості фінансового менеджменту організацій сектора державного управління за рахунок формування єдиного інформаційного простору і застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій в сфері управління суспільними фінансами. Впровадження та адаптація системи віддаленого доступу клієнтів Казначейства через ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» значно спростить проходження платежів, підвищить відмовостійкість інформаційного середовища Державної казначейської служби України, спростить обслуговування органами Державного казначейства розпорядників бюджетних коштів всіх рівнів. При цьому розпорядники та одержувачі бюджетних коштів отримають можливість в режимі реального часу відстежувати стан рахунків, відкритих в територіальних органах ДКСУ, зокрема – проходження платежів, отримання виписок по рахунках тощо. ПТК «Клієнт казначейства – Казначейство» призначений для надання зовнішнім клієнтам Державної казначейської служби України (розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів) віддаленого доступу за допомогою мережі Інтернет до інформаційних ресурсів ДКСУ для автоматизації процесу виконання бюджетів усіх рівнів [4]. Це дозволить оптимізувати витрати на підтримку цього процесу завдяки відмові від потоку вхідних та вихідних паперових документів, прискорити обробку інформації, скоротити час на казначейське обслуговування бюджетів та зменшити кількість помилок в даних.

Попри те, вітчизняна казначейська система обслуговування бюджетів вдосконалюється, її функціональні можливості розширюються, вживаються заходи щодо стандартизації та оптимізації передових інформаційних технологій, спрямованих на модернізацію та уніфікацію казначейських процедур і забезпечення підвищення ефективності, прозорості та доступності інформації у сфері державних та місцевих фінансів. Як наслідок виконання зазначених заходів, очікується покращення рівня обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів; прискорення процесу обслуговування та покращення оперативного контролю за бюджетним процесом; запобігання порушенням законодавства в бюджетній сфері; впровадження сучасних інформаційних технологій; застосування сучасних засобів комунікації тощо.

Список використаних джерел:

- 1. Деякі питання дистанційного обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 816-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816-2017-p>*
- 2. Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/13441.html>*
- 3. Концепція розвитку інформаційних технологій Державної казначейської служби України на 2015-2017 рр. // Державна казначейська служба України. – К.: 2015. – 15 с.*
- 4. Скорик О. О. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення [Електронний ресурс] / О. О. Скорик // Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ОТГ

Реформа децентралізації, що розпочала свою дію 2014 року, зачіпає сферу формування й управління фінансами новостворених об'єднаних територіальних громад (ОТГ).

Децентралізація – це передача повноважень та фінансів від державної влади якнайближче до людей – органам місцевого самоврядування [1]. Така реформа посприяла збільшенню доходів бюджетів на місцевому рівні. Відповідно органи місцевої влади мають достатню фінансову забезпеченість для того, щоб вирішити місцеві проблеми та питання. Проте фінансові потреби ОТГ тепер забезпечуються через видатки їх бюджетів.

Самі доходи таких бюджетів поділяються на 2 види: власні і передані. Відповідно власні надходять внаслідок певної економічної діяльності самих органів місцевого самоврядування. Вони складаються з податкових, неподаткових і інших надходжень. А передані ОТГ безповоротно надає держава, як частину власного бюджету. Тобто для активного об'єднання територіальних громад держава виділяє різні дотації і субвенції, що допомагають ефективному розвитку територій сіл та селищ, що входять до складу ОТГ.

Значення власних доходів місцевих бюджетів в останні три роки коливається в межах від 45-47% загальних доходів місцевих бюджетів. У 2018 році до доходів місцевих бюджетів надійшло 562.4 млрд грн, з яких 263.5 млрд грн – власні доходи, а 298.9 млрд грн – передані з держбюджету [2].

Тепер ОТГ розпоряджаються: 60 % податку на доходи фізичних осіб; 100 % податку на майно; 100 % єдиного податку; 5 % акцизного податку з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти); 100 % податку на прибуток установ комунальної власності ОТГ; 100 % платежів за надання адміністративних послуг; 25 % екологічного податку; іншими зборами та платежами, міжбюджетними трансфертами та надходженнями в рамках програм та допомог [3, 4].

За допомогою даних доходів органи місцевого самоврядування спрямовують свої видатки на розвиток ОТГ. Таким чином фінансування отримують медичні установи, школи, дитячі садки, малозабезпечена частина населення. Також виділяються кошти на субсидії, пільги та розвиток інфраструктури об'єднаних територій в цілому.

Окрім головної мети – підвищення доходу міського бюджету та зменшення його видаткової частини, ця реформа також містить план щодо прозорості використання бюджетних коштів (публікування звітів на офіційному веб-сайті для донесення інформації кожному громадянину держави), становлення системи бюджетного планування та бюджету участі та покращення системи управління фінансами ОТГ в цілому.

Необхідно констатувати той факт, що розроблення дієвого плану управління фінансами об'єднаних територіальних громад є основою подальшого розвитку усіх сфер економіки України.

Відповідно виділяють основні фактори впливу на розроблення стратегії управління фінансами ОТГ, а саме:

1. До складу ОТГ входять території декількох населених пунктів, тобто сіл та селищ.
2. ОТГ надають доступні та якісні послуги їхнім громадянам.

3. Некомпетентність в управлінні фінансами ОТГ через брак практики та досвіду роботи в цій сфері.

4. Відносини між бюджетами держави та ОТГ є міжбюджетні та прямі.

5. Бюджет об'єднаної територіальної громади зосереджує в собі велику частину фінансових ресурсів.

Окрім факторів внутрішнього впливу, на управління фінансами ОТГ впливають і зовнішні чинники, такі як стан різних сфер політики країни та її фінансового ринку тощо.

Необхідно зазначити, що ці фактори уповільнюють темп проведення реформ та утворюють певні бар'єри. У цьому контексті виділено основні напрями фінансової стратегії ОТГ: аналіз і оцінка фінансово-економічного стану ОТГ; розробка облікової і податкової політики ОТГ; розроблення кредитної і страхової політики ОТГ; управління доходами і витратами ОТГ; збутом продукції і прибутком; вибір інвестиційної політики; оцінка досягнень ОТГ та інше [5].

Отже після проведення реформи децентралізації фінанси ОТГ та їхнє управління, відповідно, теж піддалося реформуванню. Завдяки ефективному управлінню основним досягненням стало підвищення доходів до бюджетів ОТГ, що сприяє розвитку цих територій та економіки країни в цілому. Хоча існують певні чинники уповільнення процесу децентралізації в сфері фінансів, ця реформа вважається однією з найдієвіших та ефективних.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація в Україні [Електронний ресурс] // Децентралізація – Режим доступу до ресурсу: <https://decentralization.gov.ua/>.
2. Доходи і видатки місцевих бюджетів: коротко про головне [Електронний ресурс] // Ціна держави – Режим доступу до ресурсу: <http://cost.ua/news/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/>.
3. ОТГ для людей. Але хто про це знає? Або як влада об'єднаних громад інформує громадян [Електронний ресурс] // ОТГ.сн.ua – Режим доступу до ресурсу: <http://otg.sn.ua/2017/10/03/news-gromady/saity-otg-analiz/>.
4. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад, - роз'яснення експерта [Електронний ресурс] // Децентралізація – Режим доступу до ресурсу: <https://decentralization.gov.ua/news/3958>.
5. Джурик Х.Б. Побудова ефективної стратегії управління фінансами об'єднаних територіальних громад. [Електронний ресурс] / Х. Б. Джурик // Ефективна економіка. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2019/152.pdf.

Стахів С. Ф.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шушкова Ю. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективно функціонуюча ринкова економіка обов'язково повинна базуватись на державному регулюванні фінансово-господарської діяльності підприємств з метою забезпечення стабільного довгострокового економічного розвитку. Відомо, що регулювання підприємницької діяльності здійснюється за допомогою фінансово-економічних методів і перш за все шляхом застосування відповідної системи оподаткування. Змінюючи порядок оподаткування та податкові ставки, впроваджуючи

податкові пільги, держава може впливати на розвиток певних галузей та виробництв, а також розв'язувати актуальні соціально-економічні проблеми.

В умовах сьогодення спостерігається зміна пріоритетів у функціях податків. Фіскальна функція, основним призначенням якої є формування доходної частини бюджету задля створення матеріальних умов для функціонування держави, вже не є основною, оскільки акцент переміщується на регулюючу функцію податків, яка визначає регулювання доходів, платежів між галузями економіки та державою в цілому, а також спрямовується для досягнення рівноваги між попитом і пропозицією, виробництвом і споживанням [1]. Таким чином за допомогою податків відбувається стимулювання ділової активності та економічного зростання країни загалом.

Податкове стимулювання визначають як своєрідну підфункцію податкового регулювання, яка передбачає наявність системи методів та інструментів державного впливу, спрямованих на стимулювання фінансово-господарської діяльності платників та збільшення їх ефективності внаслідок зміни порядку оподаткування. Інструментами податкового стимулювання виступають: податкові пільги, спрощення системи обліку та звітності, зміна строку сплати податку. До основних методів стимулювальної податкової політики, відповідно, відносять: звільнення від сплати податків, застосування диференційованих ставок, зниження податкової ставки, зменшення бази оподаткування, зменшення податкового зобов'язання, податковий кредит [3].

Головна роль у політиці податкового стимулювання належить застосуванню податкових пільг. Відповідно до статті 30 Податкового кодексу податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав. Податкова пільга надається шляхом:

- податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;
- зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;
- встановлення зниженої ставки податку та збору;
- звільнення від сплати податку та збору [4].

Серед найголовніших проблем системи пільгового оподаткування в Україні вітчизняні науковці відзначають відсутність державної системи оцінки та моніторингу пільг. Так, наявна система надання податкових пільг не дозволяє об'єктивно оцінити їх ефективність і доцільність для окремих галузей та економічного зростання загалом. Усі ці фактори зумовлюють виникнення податкових втрат, неефективний перерозподіл податкових надходжень, порушення макроекономічної та фіскальної стабільності.

Серед податків, які відіграють основну роль у системі оподаткування підприємств, виділяють ПДВ та податок на прибуток [1]. Податок на додану вартість виступає основним бюджетоутворювальним податком в Україні. У 2018 році надходження від ПДВ до державного бюджету становили 210, 8 млрд грн, що є на 14,9% більше, аніж у 2017 році. У 2019 році дані надходження зросли ще на 1,3 млрд грн. Проте водночас ПДВ є головним непрямим податком за обсягом наданих пільг, адже цей податок є одним з найобтяжливіших для платників, оскільки часто вилучає частину оборотних коштів, необхідних для здійснення поточної діяльності. 2018 року втрати бюджету внаслідок пільгового оподаткування ПДВ становили 67,3% у загальній структурі втрат за всіма податками [5].

Податок на прибуток підприємств займає друге місце після ПДВ за обсягом надходжень до державного бюджету (приблизно 20% від податкових надходжень). У 2017 році надходження до держбюджету від податку на прибуток становили 63,9 млрд грн, у 2018 році – 95, 7 млрд грн, а у 2019 році – 99 млрд грн. Проте у 2018 і 2017 роках бюджет також недоотримав від цього податку відповідно 1,289 млрд грн. і

989 млн грн. [5]. Від податку на прибуток залежить вибір правової форми організації бізнесу, напрям розподілу прибутку та розподілу наявних ресурсів. Пільгова ставка податку на прибуток дозволить збільшити кошти, які підприємство одержує після сплати податку на прибуток, підвищити конкурентоспроможність українського підприємництва та знизить частку тіньової економіки [3].

У цілому надання податкових пільг повинно бути спрямоване на підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємств і є ефективним тоді, коли підприємства зацікавлені у виробництві тієї продукції, яка потрібна державі, та розвитку тих галузей і регіонів, які є пріоритетними для держави.

Проте на думку деяких економістів, податки повинні сплачувати всі, в кого виникає той чи інший об'єкт оподаткування. Пільги можливі й потрібні, якщо вони мають цілеспрямований характер – стимулюють інвестиційну та інноваційну діяльність, сприяють виконанню загальнодержавних програм і мова може йти тільки про пільгові податкові ставки, встановлені на якийсь термін. Причому, по-перше, надання таких пільг має бути виваженим процесом, а по-друге, - водночас вирішувати питання про компенсаційні заходи щодо доходної частини бюджету.

Інші вважають, що окремі пільги в оподаткуванні можливі лише з трьох позицій: щодо експортних операцій, інвестицій і новостворених підприємств.

Як свідчить зарубіжна практика, на податкові пільги можуть розраховувати передусім новостворені і фінансово слабкі підприємства. Крім того, захід цей тимчасовий, бо результат має бути помітним за два – три роки. До того ж за кордоном пільги надають не галузям, а процесам технологічного і технічного оновлення, незалежно від галузевої приналежності чи місця розташування [2].

Отже, для України важливим є досягнення гнучкості у системі оподаткування, внаслідок чого податки можуть виступати не лише джерелом наповнення державного бюджету, а й інструментом ефективного впливу на фінансово-господарську діяльність суб'єктів економіки. Обов'язковою умовою реалізації стимулюючого потенціалу податкових важелів регулювання економічного розвитку є формування нових підходів до надання пільг і преференцій суб'єктам господарювання та удосконалення самого механізму податкового стимулювання.

Список використаних джерел:

1. Гудзенко І.С. Бюджетно-податкове регулювання фінансової діяльності підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09/75.pdf
2. Податкові пільги: стимул до інновацій чи позитивний бонус. Вісник: офіційне видання Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/9614>
3. Загреба І. Л. Податкове стимулювання розвитку підприємств / І. Л. Загреба // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2013. - Вип. 24. - С. 232-237.
4. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. №2755-IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>
5. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

Візняк В. В., Віхоть О. С.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л. О.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ТІНЬОВУ ЕКОНОМІКУ

Найгострішою проблемою сьогодення економічної системи України є проблема тіньових капіталів і доходів. Необхідність та актуальність дослідження даного питання зумовлена серйозним впливом тіньового сектору на всі соціально-економічні процеси суспільства і потребує врахування при проведенні аналізу стану економіки та прийнятті управлінських рішень. Динаміка тінізації економіки свідчить, що на її рівень у період соціально-економічних перетворень впливає ціла низка чинників, серед яких вагоме місце займає рівень податкового навантаження [1].

Податкове навантаження – це сукупний вплив податків на економіку країни загалом чи на окремих суб'єктів господарювання. Фактично податкове навантаження є показником ефективності податкової політики, який впливає на наповнення державних доходів, рівень податкових надходжень у структурі ВВП і відповідно частку ВВП на душу населення.

За оцінками експертів, в Україні рівень податкового навантаження вищий у декілька разів, ніж у країнах зі схожим рівнем ВВП. Це пояснюється неправильним розподілом податкового навантаження. Значний рівень податкового навантаження негативно впливає на економічну активність, сприяє виведенню капіталу за кордон, зменшує темпи росту ВВП. Через недоотримання коштів державними та місцевими бюджетами зменшується фінансування програм економічного та соціального розвитку.

Аналізуючи податкову політику, можна систематизувати рівні податкового навантаження:

- податковий тиск всієї сукупності податків, який суттєво впливає на зменшення доходів економічних суб'єктів;
- податковий тиск певних податкових важелів у вигляді самого механізму збору податків та застосування штрафних санкцій. Наприклад, тиск під час нарахування штрафних санкцій під час проведення перевірок, навіть якщо не було порушень;
- використання механізму пільгових кредитів, ПДВ, акцизного збору. Тоді відбувається перерозподіл податкового тиску з одних платників на інших, що приводить до нерівномірної економічної активності господарюючих суб'єктів.
- використання податкових технологій для посилення тиску. Наприклад, за рахунок вимагання конкретної суми податків з огляду на діяльність та прибутки підприємства.

За міжнародними стандартами рівень податкового навантаження визначається діленням фактичних податкових надходжень до бюджету на обсяг валового внутрішнього продукту. За допомогою цієї формули визначимо рівень податкового навантаження в Україні за останні 5 років, результати розрахунків якого наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Показники оцінки податкового навантаження в Україні

Показники	Роки				
	2015	2016	2017	2018	2019
ПДВ, млн. грн.	178452,3	235506	313980,6	374508,2	378690,2
ПДФО, млн. грн.	45062	59810,5	75033,4	91741,8	109954

ППП, млн. грн.	34776,3	54344,1	66911,9	96882,3	107086,3
-----------------------	---------	---------	---------	---------	----------

Податкове навантаження з ПДВ, %	9,0	9,9	10,5	10,5	9,5
Податкове навантаження з ПДФО, %	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8
Податкове навантаження з ППП, %	1,8	2,3	2,2	2,7	2,7
Надходження пенсійного фонду, млн. грн	169 873	111 708	158 911	202 084,29	241 752,43
Податкове навантаження на працю, %	8,81	4,54	5,07	5,7	6,8
Загальне податкове навантаження, %	21,81	19,24	20,37	21,5	21,8

Джерело: складено на основі [2]

Як можна побачити, немає чіткої тенденції щодо зміни рівня податкового навантаження. Адже такі важливі податки, як податок на додану вартість або податок на доходи фізичних осіб, на яких можна спекулювати та від яких можна ухилитися, зросли, а отже, зріс і рівень їхнього податкового навантаження.

Якщо розглянути розвинуті країни, то в них чим вищий рівень податкового навантаження, тим менше люди ухиляються від сплати податків, що є досить парадоксальним (рис. 1). Прозорість та простота податкової системи європейських країн є основними ознаками успішності її функціонування [3].

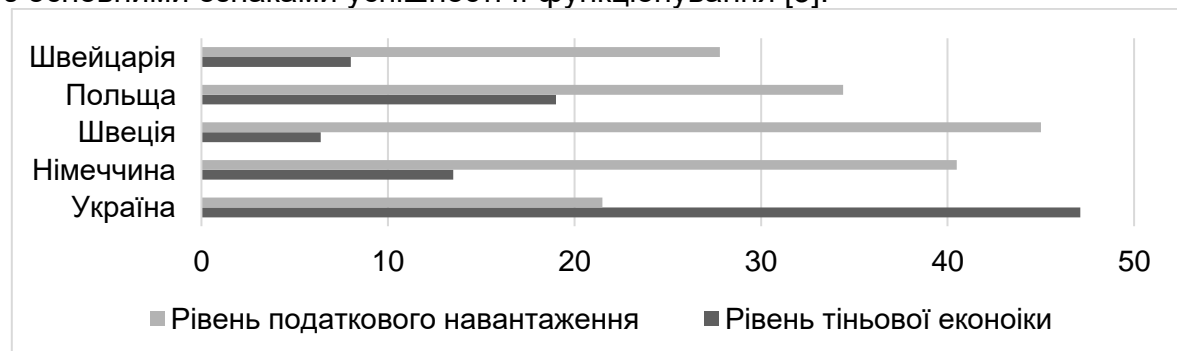

Рис. 1 Рівень податкового навантаження і рівень тіньової економіки в Україні і в країнах Європи

Джерело: складено на основі [4]

Для вирішення проблеми тінізації економіки та оптимізації податкового навантаження потрібно:

- знизити податкові ставки з урахуванням особливостей різних сфер та окремих категорій людей;
- створити для платника податків комфортні умови для своєчасної сплати податків;
- вдосконалити систему податкового контролю та покарання, яка б запобігала ухилянню від сплати податків
- зменшити кількість податкових пільг та більш ефективно використовувати наявні пільги, це допоможе сформуванню справедливої податкової системи.

Підсумовуючи все вищесказане, можна однозначно стверджувати, що Україні потрібна ефективна податкова реформа, яка спростить, усуне недоліки та суперечності податкового законодавства. Адже, досягнення об'єктивного рівня податкового навантаження, яке буде відповідати принципам та вимогам оподаткування та задовольняти всі верстви населення, зменшить частку тіньового сектору економіки.

Список використаних джерел:

1. Шарікова О.В. Податкове навантаження як фактор тонізації економіки [Електронний ресурс] - Режим доступу - http://www.rusnauka.com/19_NNM_2007/Economics/23354.doc.htm
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] - Режим доступу - <https://minfin.com.ua/ua/>
3. Національні рахунки. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] - Режим доступу - <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Останні новини України та світу [Електронний ресурс] - Режим доступу - www.obozrevatel.com/ukr/finance/economy/ukrainaobijshla-nizku-krain-es-u-rejtingu-podatkovogonavantazhennya.htm

Гайдукова Я. Р., Дурбан Х. П.

Науковий керівник: к.е.н., доц., Петик Л. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСИ ЯК ВАГОМА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні Україна перебуває в ключі постійних змін в усіх її галузях, і сфера фінансових відносин не є винятком. Чимало досліджень проводиться як зарубіжними, так і вітчизняними економістами здійснюється на тему впливу фінансової системи та її складових на соціально-економічний розвиток країни.

Вагомою складовою фінансової системи є державні фінанси, за допомогою яких, власне, і не здійснюється вплив держави на економічний і соціальний потенціал держави. Саме за допомогою державних фінансів здійснюється розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту, який є головним об'єктом фінансових відносин.

Економічні перетворення в системі управління державними фінансами, а саме зміни політичної влади, президента, уряду суттєво впливають на загальний стан фінансової політики держави, що зумовлює необхідність комплексного підходу до забезпечення її ефективності та результативності.

Функціонування державних фінансів невіддільне від держави. Їх необхідність зумовлена тим, що за будь-якого типу економічної системи основним призначенням держави є забезпечення фінансовими ресурсами тих потреб, які не можуть бути задоволені через ринковий механізм, тобто через попит і пропонування, а також особисто кожним громадянином з огляду на відповідні об'єктивні причини [1]. А отже, і роль держави на міжнародній арені відіграє чимале значення в умовах глобалізації економіки.

Аналіз теоретичних концепцій і практики промислово розвинутих країн показує, що ефективність системи управління державними фінансами залежить від рівня розвитку економіки, історичних, соціальних умов та традицій країни.

Нині в Україні сформовано фінансову систему ринкового типу. Водночас накопичилось і багато проблем, що стосуються як фінансової системи загалом, так і її окремих сегментів [2]. Серед них виокремлюються дві ключових, які мають домінуючий характер. Перша – відсутність системного підходу до реструктуризації фінансової системи. Реформи у сфері державних фінансів, насамперед у бюджетній і податковій системах, на фінансовому ринку та в організації фінансів підприємств, здійснювались і продовжують здійснюватись розрізнено, без загальної їх ідеології та об'єднаної стратегії і тактики. Досить часто вони не тільки не враховують

обопільних інтересів окремих суб'єктів, а й вступають у протиріччя між собою. Причин подібного, по суті спонтанного, характеру реформ досить багато, але головна полягає у тому, що на сьогодні практично жоден фінансовий орган не виконує функцій координуючого всю фінансову політику центру. Міністерство фінансів, яке повинно було б відігравати цю роль, поки що зосереджене переважно на вирішенні окремих поточних проблем, а не на розробці та реалізації фінансової стратегії економічного зростання.

Друга проблема пов'язана з відсутністю належної ефективності функціонування фінансової системи. На проблему нестачі фінансових ресурсів накладається ще й недостатня ефективність використання як власних, так і запозичених коштів. Тому одним із головних завдань трансформації фінансової системи є підвищення її ефективності, яке має відчувати кожний громадянин.

Загалом ситуація із забезпеченням реального сектору економіки фінансовими ресурсами дуже напружена. Це одна з ключових проблем, яку необхідно вирішувати негайно. Одним із найважливіших напрямків у вирішенні цього завдання має стати всебічне сприяння розвитку національного капіталу (не тільки за приналежністю, а й за ідеологією – відображення інтересів та пріоритетів нації і країни) та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Розглядаючи роль державних фінансів як однієї з основних ланок фінансової системи необхідно зазначити, що вони жодною мірою, і передусім за своїм функціональним призначенням, не відповідають тим завданням, які характерні для розвиненої ринкової системи [3]. Зазначене свідчить про значну роль держави та державних фінансів у ринковій системі, про необхідність удосконалення як самої системи, так і механізмів управління нею, що, в свою чергу, дозволить своєчасно та результативно впливати на внутрішні та зовнішні загрози в умовах світової глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Павелко А.В., Чугунов І.Я. Бюджетна політика економічного розвитку // Вісник КНТЕУ. 2015. № 2. С. 64-73.
2. Бюджетний кодекс України, Документ 2456-VI, від 27.02.2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Британська, Н. Проблеми фінансової системи України в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс] / Н. Британська. - Режим доступу: <http://intkonf.org/britanska-nn-krimets-oa-problemi-finansovoyi-sistemi-ukrayini-v-umovah-rinkovoyi-ekonomiki>.

Гузовата І. Р.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК АУТСОРСИНГУ В УКРАЇНІ

У сучасному економічному середовищі аутсорсинг – це важлива частина будь-якого швидкого зростаючого бізнесу. Аутсорсинг, як і раніше, набирає обертів, вносячи зміни стосовно ведення бізнесу на світовому ринку, зберігаючи позиції зростання за останні десять років.

Аутсорсинг – поняття, яке міцно ввійшло в наш побут, означає комплекс заходів, спрямованих на передачу підприємством певних процесів і функцій іншій організації, яка професійно спеціалізується у сфері поставлених завдань. Введення

терміну «аутсорсинг» в теорію менеджменту пов'язане перш за все з використанням ресурсів зовнішніх організацій або провайдерів в галузі інформаційних технологій[1].

Також аутсорсинг має більш тривалий характер взаємодії порівняно з разовими послугами компаній. Так, приймаючи стратегічне рішення про аутсорсинг, замовник одержує доступ до існуючого бізнес-процесу, окремих систем та інфраструктури зовнішніх компаній, зосереджуючись на впровадженні профільного виду діяльності у своїй компанії, збільшуючи потужності з нарощуванням присутності на ринку.

Виділяють декілька видів аутсорсингу, зокрема: виробничий аутсорсинг, ІТ-аутсорсинг, аутсорсинг персоналу (аутстафінг), аутсорсинг медичних представників.

Лідерами країн-виконавців аутсорсингових послуг є Індія, Китай, яким надходять замовлення з країн Європи, США, Японії. Україна орієнтована на експорт своїх послуг, постачає свої послуги переважно до США, країн Євросоюзу та Ізраїлю.

У глобальному рейтингу The 2019 Global Services Location Index Top 20 в порівнянні з 2017 роком Україна піднялась на 4 сходинки і посіла 20 місце, це означає, що Україна стала більш привабливою країною у сфері аутсорсингу[2].

Всього в Україні на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (ЄДР) виявлено 143 аутсорсингових підприємств в Україні[3].

Географічне розташування аутсорсингових підприємств переважно знаходяться в містах з мільйонним населенням. Однак поступово тенденції змінюються й аутсорсингові підприємства починають з'являтися в областях та районах. Як правило, це стосується аутсорсингових підприємств, які надають послуги тільки на території України та співробітники, які можуть надавати аутсорсингові послуги виключно українською та російською мовами. Найбільша кількість аутсорсингових підприємств зареєстрована в м. Києві та м. Харкові (рис. 1).

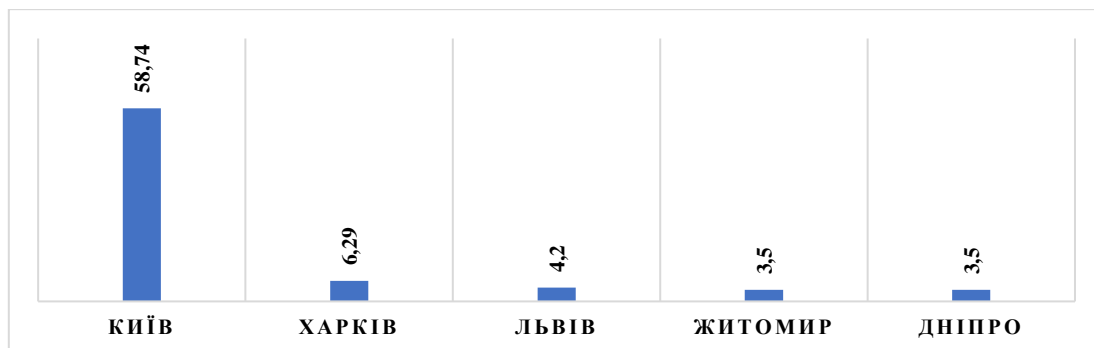

Рис. 1. Місцезнаходження аутсорсингових підприємств в Україні станом на 2019 р., у відсотках.

Джерело:[5]

У м. Києві, як правило, аутсорсингові підприємства прагнуть виходити на міжнародний та європейські ринки. І, як наслідок, головною вимогою до найманих працівників – вільне володіння іноземними мовами, у зв'язку з тим, що аутсорсингові послуги вже надаються виключно іноземними мовами. А відтак, найвища заробітна плата у співробітників, які працюють на аутсорсингових підприємствах, у м. Києві у порівнянні з регіонами[5].

Так наприклад, ІАОР щорічно публікує Global Outsourcing 100, який містить найкращих у світі постачальників аутсорсингових послуг. Рейтинг складається на основі заявок, отриманих і оцінених незалежною суддівською колегією від ІАОР. Основними критеріями для потрапляння в рейтинг є прибутковість, зростання команди, кращі проекти, рекомендації замовників, рівень корпоративної соціальної

відповідальності та інновації в схемі постачання послуг замовнику. З вітчизняних роботодавців в ТОП-100 потрапили :

- SoftServe (більше 4500 співробітників, головний офіс у Львові);
 - Ciklum (більше 2000 співробітників в Україні, головний офіс в Києві);
 - Infopulse (більше 1500 співробітників, головний офіс в Києві);
 - ELEKS (більше 1000 співробітників, головний офіс у Львові);
 - Sigma Software (більше 800 співробітників, головний офіс в Харкові);
 - Intellias (більше 800 співробітників, головний офіс у Львові);
 - N-iX (більше 700 співробітників, головний офіс у Львові);
 - Innovecs (більше 400 співробітників, головний офіс в Києві);
 - AMC Bridge (більше 300 співробітників, головний офіс в Дніпрі);
 - Softengi (більше 200 співробітників, головний офіс до Києва);
 - Program-Ace (більше 100 співробітників, головний офіс в Харкові).
- Серед компаній з українськими представництвами:
- EPAM (більше 5500 співробітників в Україні, головний офіс в США);
 - Luxoft (більше 3500 співробітників в Україні, головний офіс в Швейцарії);
 - TEAM International Services (більше 300 співробітників в Україні, головний офіс в США);
 - Itera (близько 100 співробітників в Україні, головний офіс в Норвегії);
 - Softjourн (понад 100 співробітників в Україні, головний офіс в США);
 - Artezio (більше 300 співробітників в світі, головний офіс в Росії)[4].

За останні роки Україна стрімко почала розвиватись у сфері аутсорсингу, але варто вказати причини, які ще досі гальмують ефективний розвиток.

До основних перешкод розвитку аутсорсингу є: недостатня підтримка держави, складність контролю за діяльністю аутсорсера, непередбачуваність його економічного стану та інші. Окремі науковці вважають, що однією з головних перешкод є ненадійність партнерських відносин. Крім цього важливою в сучасних умовах господарювання є державна підтримка розвитку аутсорсингу[5].

Запровадження аутсорсингу на вітчизняних підприємствах – це новий вид співробітництва, який дозволить підприємствам ефективніше функціонувати, вивільнити додаткові ресурси і спрямувати їх на розвиток підприємства, а також суттєво посилити конкурентні позиції на ринку. Подальшої розробки потребують питання оцінки економічної ефективності впровадження аутсорсингу на підприємствах, вдосконалення законодавства України в цій сфері, а також налагодження механізму довіри до постачальників аутсорсингу. Важливим є взаємодія держави з аутсорсинговими компаніями, що дозволить збільшити їх внесок у ВВП.

На основі даного дослідження можна зробити висновок, що аутсорсинг є новим прогресивним методом організації управління діяльністю, який полягає у передачі функцій, які не стосуються основного виробництва, аутсорсинговим компаніям, які спеціалізуються саме на цьому і забезпечені висококваліфікованим персоналом. Варто сказати, що ринок аутсорсингових послуг в Україні постійно розвивається та набирає обертів, і тому держава має підтримувати розвиток вітчизняних аутсорсингових компаній.

Список використаних джерел:

1. Письмак В.О Аутсорсинг логістичних послуг як інструмент удосконалення міжнародних ланцюгів постачання [Електронний ресурс] // Письмак В.О. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/user/Downloads/130086-278703-1-SM.pdf>.
2. The 2019 Global Services Location Index Top 20 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prnewswire.com/news-releases/at-kearneys-2019-global-services-location-index-gsli-resonates-with-digital-change-300867002.html>

3. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] // МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ – Режим доступу до ресурсу: https://usr.minjust.gov.ua/ua/publication_info
4. The Best of The Global Outsourcing 100 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.iaop.org/Content/19/165/5037#Featured>.
5. А. О. Сاینчук Аналіз ринку аутсорсингових підприємств в Україні [Електронний ресурс] А. О. Сاینчук // – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/158409/18-Sainchuk.pdf?sequence=1>

Гургула Т. Р.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Попович Д. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ ПОЖВАВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Інвестиції є важливим фактором економічного зростання за умови ведення науково обґрунтованої інвестиційної політики. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснення заходів, необхідних для виконання національних, регіональних і місцевих соціально-економічних та технологічних програм, відтворювальних процесів на мікро- та макроекономічному рівнях. На сьогоднішній день досить часто з метою підвищення інвестиційної активності підприємств держави використовують податкові стимули пожвавлення інвестиційної діяльності. Такі стимули являють собою непрямі методи державного управління, для яких характерна відмова держави від частини податкових надходжень в обмін на зростання обсягу інноваційної продукції та збільшення припливу інвестицій з урахуванням визначених державою пріоритетів. У свою чергу, зростання обсягів такої продукції приводить до збільшення суми податкових надходжень у наступних періодах. За умови, що зростання податкових надходжень перевищує суму наданих податкових пільг, податкове стимулювання стає економічно вигідним як для суб'єктів інноваційної діяльності, так і для держави.

Для стимулювання інвестиційної діяльності велику користь дає диференційований підхід до надання цільових податкових знижок або певних пільг, орієнтованих на активізацію інвестиційної діяльності в окремих галузях чи згідно з визначеними державою пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку. До методів податкового стимулювання інвестиційних процесів насамперед належить пільгове оподаткування прибутку.

Загалом методи податкового регулювання інвестиційних процесів можна поділити на чотири групи:

- 1) запровадження диференційованих ставок оподаткування;
- 2) звільнення від сплати податку на певний строк;
- 3) зменшення бази оподаткування;
- 4) усунення подвійного оподаткування.

Одним із найбільш поширених податкових стимулів пожвавлення інвестиційної діяльності є зменшення податкової ставки, який позитивно впливає на діяльність підприємств та призводить до підвищення інвестиційної активності. Даний інструмент неодноразово застосовувався в Україні, але у перспективі його потрібно удосконалити шляхом зменшення ставки податку на прибуток та ПДВ [1, с. 192].

Важливим інструментом виступає і податковий кредит. Інвестиційний податковий кредит – інструмент податкової підтримки суб'єктів інвестиційної діяльності, різновид податкової пільги у вигляді податкового кредиту. Сутність

податкового кредиту полягає у встановленні певної частки вартості інвестицій, що вираховується із суми податкових зобов'язань компанії з корпоративного прибуткового податку. Це дозволяє полегшити умови реалізації інвестиційних проектів, особливо на перших, найвитратніших етапах їх впровадження. Держава, відмовляючись від частини податкових надходжень, фактично бере участь у фінансуванні інвестицій [2, с. 15-16].

В процесі іноземного інвестування в підприємців досить часто виникає проблема подвійного оподаткування, оскільки отримані ними доходи можуть двічі обкладатися податком – як на території держави отримання доходів, так і на території держави, резидентами якої вони є. Подвійне оподаткування означає обкладання одного об'єкта окремих платників податку одним і тим же (або аналогічним) податком за один і той же період часу (найчастіше – податковий період). Очевидно, усунення подвійного оподаткування матиме позитивний вплив на підвищення інвестиційної активності.

Крім вищеперерахованих, існують ще такі податкові інструменти стимулювання інвестицій:

- зменшення податкового прибутку на вартість приладів та обладнання, що передається вищим навчальним закладам, НДІ та іншим інноваційним організаціям;
- пільгове оподаткування дивідендів, отриманих за акціями інноваційних організацій;
- пільгове оподаткування прибутку, отриманого в результаті використання патентів, ліцензій, ноу-хау та інших нематеріальних активів, що відносяться до інтелектуальної власності;
- відстрочка сплати податку на прибуток [3, с. 436].

Отже, можна зробити висновок, що система оподаткування повинна мати інвестиційну спрямованість. Це досягається застосуванням в оподаткуванні обґрунтованої диференціації ставок податків залежно від розміру одержаного прибутку та рівня використання прибутку на інвестиційно-виробничі цілі. Це дає можливість активізувати інвестиційну діяльність у пріоритетних напрямках. Крім цього, можливе застосування знижувальних коефіцієнтів залежно від приросту частки прибутку, що використовується на виробничий розвиток.

В цілому, податкова політика України потребує змін і нових способів її вдосконалення, одним з яких є адаптація податкового законодавства України до законодавства ЄС, що сприятиме подальшому інтегруванню України до світової спільноти та стимулюватиме інвестиційно-інноваційну діяльність. Усі зміни повинні сприяти підвищенню інвестиційної активності, адже залучення в економіку України приватних інвестицій є важливим джерелом економічного зростання в нашій країні та структурної перебудови, яка вкрай необхідна українській економіці.

Список використаних джерел:

1. Подаков Є. С. Сучасні аспекти податкового регулювання інвестиційної активності / Є. С. Подаков // Вісник ЖДТУ. – 2016. – № 1 (75). – С. 191–196.
2. Марченко О. І. Напрями податкового стимулювання інноваційної діяльності підприємств / О. І. Марченко, В. А. Ткаченко // Економіст. – 2013. – № 1 (315). – С. 13–17.
3. Гомон М. В. Податкова політика держави у сфері стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності / М. В. Гомон // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 12. – С. 434–438.

Дерев'янка В.А.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ФАНДРЕЙЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ОТГ

Водночас із зростанням можливостей територіальних громад реформа децентралізації відповідно збільшує відповідальність місцевих органів самоврядування за ефективний розвиток громади. Від керівників вимагається бути ініціативними, успішно впроваджувати новітні управлінські технології та значущі для громади проекти.

Децентралізація влади поставила перед місцевим самоврядуванням нові виклики, що в свою чергу вимагає додаткових фінансових ресурсів. Проблеми розвитку, що постійно виникають неможливо задовільнити лише за рахунок податкових надходжень, тому об'єднаним територіальним громадам необхідно активно проводити роботу з пошуку шляхів залучення альтернативних коштів для вирішення зазначених завдань. Тому для України актуальною є фандрейзингова діяльність за рахунок своєї орієнтованості на пошук джерел забезпечення саме неприбуткових програм і проектів [1, с. 302].

Фандрейзинг (англ. Fundraising) – процес залучення грошових та інших ресурсів організацією (переважно некомерційною / благодійною) з метою реалізації певного соціального проекту або серії проектів, об'єднаних однією спільною ідеєю, або ж «вектором руху». Кошти можуть надходити від приватних осіб, комерційних організацій, фондів, урядових організацій [2, с. 86].

Принципи та особливості фандрейзингу

Основні принципи фандрейзингу	Особливості
Поєднання стратегії та тактики	Робота не лише на конкретний проект, а й на перспективу, встановлення та розвиток стабільних стосунків із донором
Взаємовигідність	Донор також має бути зацікавлений у результатах проекту безпосередньо чи опосередковано, матеріально чи морально
Збалансованість	Доведення реальності і важливості досягнення проміжних цілей як запоруки успішності кінцевого результату
Відповідність планів та можливостей	Уникнення «підвищених зобов'язань» як потенційної загрози неповного або неякісного виконання проекту
Комплексність	Однчасне залучення кількох донорів для реалізації різних аспектів єдиної генеральної мети залежно від донорських можливостей та специфіки
Співпраця з партнерами	Створення консорціуму як фактору, що може підвищити ступінь ефективності фандрейзингу; відповідальність та фінанси розподіляються партнерами за домовленістю
Некомерційність	Необхідність проведення чіткого поділу між прибутком та самоокупністю

Світовий досвід муніципального фандрейзингу показує наявність широкого спектру методів залучення фінансових ресурсів для некомерційних потреб громади. Наприклад, створення картки «Community Card», якою передбачена система знижок

у певних магазинах чи комерційних установах утримувачу картки та певна мінімальна кількість відсотків дисконту, яка спрямовується на благодійні проекти [3, с. 36].

Відносно новим засобом муніципального фандрейзингу є створення молодіжних банків, в яких утворюються відповідні грантові комітети. Таким способом до місцевого самоуправління залучається молодь, це сприяє виробленню їх лідерських якостей та знайомству з проблемами місцевої громади, оскільки саме молодь визначає пріоритетні напрями фінансування [4, с.188].

Ще одним дієвим інструментом є соціальний маркетинг, що полягає в розробці планів місцевими органами влади зі зміни соціальної поведінки громадян у напрямі підвищення громадської безпеки, охорони здоров'я, захисту навколишнього середовища і включає можливість впливати на соціальні зміни в суспільстві [3, с. 36].

Задля підвищення довіри між громадою та комерційними організаціями та збільшення благодійних внесків місцева влада повинна підтримувати довготривалі відносини зі своїми стейкхолдерами.

Можна виділити такі види муніципального фандрейзингу, що спираються на довгострокові відносини:

- ендавмент – фінансовий інструмент, який передбачає, що некомерційна організація, отримавши кошти від надавача ендавменту, інвестує їх, а отриманий дохід спрямовується на передбачені надавачем цілі, пов'язані з розвитком соціальної інфраструктури місцевої громади на благодійній основі;

- краудсорсинг – використання великого кола приватних осіб, а саме їх творчого потенціалу, знань чи досвіду для вирішення питань організаційно-економічного характеру на підставі публічної оферти;

- благодійні сервітути – благодійники мають право встановлювати сервітути земельних ділянок або іншого нерухомого майна на користь благодійних організацій або інших бенефіціарів за умови їх використання для цілей благодійної діяльності [5].

Отже, важливим аспектом успішного проведення реформи децентралізації є залучення фінансових ресурсів з альтернативних джерел. Світова практика довела, що одним з найбільш ефективних способів такої діяльності є фандрейзинг, тобто залучення грошових коштів з метою здійснення соціально-важливих проектів. Однак цей інструмент вимагає відповідних умінь, навичок та компетентності від працівників органів місцевого самоврядування та громадських діячів, які долучаються до вирішення місцевих проблем у своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Ватаманюк-Зелінська У.З., Західна О.Р., Завальницька Н.Б., Петик Л.О., Татарин Н.Б., Шушкова Ю.В., Ярема Я.Р. *Фінанси об'єднаних територіальних громад: навчальний посібник*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 536 с.
2. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. *Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навчальний посібник* – Київ: – 2017. – 119 с.
3. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. *Перспективи використання фандрейзингу для розвитку об'єднаних територіальних громад* / О. Ф. Овсянюк-Бердадіна // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. – Херсон, 2016. – Вип. 21, ч. 2. – С. 34 – 37.
4. Солосіч О. С. *Фандрейзинг як інструмент реалізації соціальних ініціатив та розвитку ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад* / О. С. Солосіч, С. О. Кириченко // *Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (27 – 28 квіт. 2017 р.) / редкол. : Б. М. Данилишин (відп. ред.) [та ін.] ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»*. – Київ : КНЕУ, 2017. – С. 185 – 190.

Корнієнко М.О.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах, коли рівень відкритості економіки України достатньо високий, зовнішньоекономічна діяльність країни є чинником її економічного розвитку. Виходячи з цього, важливу роль виконує митна політика, зокрема шляхом оподаткування зовнішньоекономічної діяльності, оскільки надходження від адміністрування митних платежів займають високу частку у структурі дохідної частини державного бюджету України. Виконуючи цілу низку важливих завдань, митна політика стає значним важелем підтримки рівноваги і створення у суспільному виробництві найсприятливіших умов для розвитку економіки.

Митна політика – це система принципів та напрямків діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. [1]

Також важливу роль у формування митної політики виконують органи державної влади. Стаття 115 Конституції України покладає на Кабінет Міністрів України питання організації зовнішньоекономічної діяльності України та митної справи. Отже, реалізація митної політики віднесена до державних органів виконавчої влади. Згідно з принципом розподілу влади на відповідні гілки кожен орган державної влади має особисте коло повноважень у рамках митної політики. Крім цього, статті основного закону закріплюють повноваження Президента та Верховної Ради України відносно розробки митної політики. Правове регулювання митної політики дозволяє визначити основні принципи її побудови, компетенцію органів влади в процесі її подальшої реалізації. Процес розробки митної політики повинен враховувати зростання темпів інтеграції України до світової торгівлі. При цьому велике значення мають міжнародні угоди, які суттєво впливають на національне митне законодавство України, змінюючи та трансформуючи його. Фактично митна політика України повинна, з одного боку, гарантувати права громадян на пересування, а з іншого — захищати їх економічні інтереси. [2]

Процес формування сучасної митної політики України враховує стан її економіки, геополітичне становище та необхідність залучення іноземних інвестицій, що неможливо зробити без політики фритредерства. Це пояснюється тим, що через країну проходять великі міжнародні транспортні артерії й Україна, по суті, є великим транспортним коридором. Усякі спроби ускладнити пересування товарів по цих транспортних коридорах можуть призвести до важких наслідків в економіці. У той же час простежується тенденція до протекціонізму й захисту інтересів національного товаровиробника. На митну політику України впливають суб'єктивні фактори. Також на митну політику впливають і геополітичні тенденції, які примушують враховувати національні інтереси в митній політиці, захищати економічні інтереси як країни у цілому, так і її окремих регіонів. [3]

Митна політика України зводиться до необхідності забезпечення її єдності на всій території, координації зусиль усіх митних органів на виконання її пріоритетних напрямів, удосконалення нормативно-правової бази, взаємодії та тісної співпраці з

митними органами інших країн. Митна політика включає в себе елементи гуманітарної, економічної (зовнішньоекономічної), торгової, фінансової, науково-технічної, інвестиційної, природоохоронної та інших видів політики. [4]

Принципи формування митної політики можна подати дворівневою системою: 1) принципи вироблення моделі митної політики; 2) принципи нормотворчості. Принципи нормотворчості є ustalеними і стосуються всього нормотворчого процесу.

Основні принципи формування державної митної політики, що пов'язані із роботою над «моделлю митної політики»: 1) доцільність – обґрунтована необхідність виокремлення цілей і завдань останньої з метою державного регулювання митних відносин; 2) адекватність – відповідність цілей і завдань митної політики наявним державним інструментам їх досягнення з урахуванням інтересів як окремого громадянина, групи осіб, так і держави загалом; 3) виключна юрисдикція України на її митній території; 4) збалансованість; 5) законність – формулювання цілей, завдань та обрання інструментів досягнення поставлених результатів має відбуватися виключно в правовому полі; 6) передбачуваність; 7) об'єктивність – розроблення моделі митної політики на основі реальних показників, яких реально досягти та які можна оцінити; 8) прозорість і гласність; 9) співробітництво – узгодження цілей, пріоритетів, завдань, заходів усіх суб'єктів, які мають повноваження щодо формування й реалізації митної політики держав.

Також ще можна віднести наступні принципи:

– збалансованість інтересів держави, фізичних і юридичних осіб у митних відносинах. Зміст цього принципу полягає в тому, що під час реалізації митної політики необхідно виконати два завдання. З одного боку, наповнити Державний бюджет, забезпечити дотримання митних інтересів держави, а з іншого – виконати суспільний запит на спрощення формальностей і зменшення адміністративних бар'єрів під час перетину товарів і транспортних засобів через державний кордон;

– єдність митних режимів. Зміст цього принципу полягає в тому, що до всіх учасників та об'єктів митних відносин незалежно від суб'єктивних та об'єктивних обставин застосовуються однакова сукупність правил, які визначають порядок такого переміщення; умови перебування товарів та інших предметів на чи поза митною територією; встановлюють коло прав та обов'язків учасників правовідносин, які при цьому виникають; обсяг і зміст митних процедур, що здійснюються відповідними державними органами;

– недопустимість подвійного оподаткування. Проблема подвійного оподаткування є не новою, виникає внаслідок існування різних податкових систем у державах, між якими відбувається переміщення товарів або транспортних засобів. Реалізація цього принципу можлива за умови адаптації національного митного законодавства до законодавства Європейського Союзу й тісної взаємодії на між державному рівні для вирішення проблем подвійного оподаткування тощо;

– законність. Зазначений принцип реалізації державної митної політики полягає в тому, що суб'єкти, які безпосередньо втілюють останню в життя, діють на підставі ч. 2 ст. 19 Конституції України, де прямо проголошено, що органи державної влади та місцевого самоврядування, їхні посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі в межах повноважень і в спосіб, що передбачені Конституцією й законами України [2]. Зміст цього принципу також полягає в тому, що тільки Законом можуть бути визначені положення, які стосуються питань дотримання прав і свобод людини та громадянина. Особливо це актуально для митних відносин, оскільки останні пов'язані з певними адміністративними зобов'язаннями (обмеженнями), які стосуються перевезення товарів та автомобільних засобів через митний кордон тощо. Зауважимо, що ми не виокремлювали як самостійний принцип рівності

учасників митних відносин, оскільки зміст останнього прямо впливає з принципів верховенства права та законності, про що прямо проголошено в Конституції України;

Отже, в умовах сьогодення можна сказати, що мають місце певні реальні проблеми та дисбаланси у національній економіці, що безумовно зменшує можливості українського експорту та імпорту. Однак, тривають процеси удосконалення митної політики відповідно до європейських норм, приділяється значна увага розвитку нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, знижуються ставки ввізного мита на технологічне обладнання що немає вітчизняних аналогів. Митний кодекс України доцільно доповнити окремою статтею «Мета, завдання та принципи державної митної політики України», в рамках якої закріпити перелік вищезазначених принципів тощо. Також принципи митної політики можна класифікувати за певними критеріями: 1) залежно від напрямів митної політики (принципи захисту митних інтересів, принципи забезпечення митної безпеки, принципи регулювання зовнішньої торгівлі, принципи захисту внутрішнього ринку, принципи розвитку економіки, принципи інтеграції до світової економіки); 2) залежно від функцій держави (принципи формування митної політики та принципи реалізації митної політики); 3) залежно від територіальної спрямованості погодження інтересів (принципи зовнішньої економічної політики та принципи внутрішньої економічної політики); 4) залежно від функціонального призначення митної політики (соціально-правові та спеціально-правові).

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI / Редакція від 01.04.2016 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
2. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №30. — Ст. П5.
3. Голинський Ю.О., Муляр В.В. Митна політика та її вплив на менеджмент зовнішньоекономічної діяльності. Науковий вісник «Молодий вчений» 2018. Вип.10(62)
4. Гуцул І.А. Митна політика у фіскальному просторі України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2015. Вип. 10. С. 232–234

Любинська Г.В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВІТЧИЗНЯНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРИБУТКУ

Ринок цінних паперів виступає однією з найважливіших складових вітчизняної економіки, яка є показником розвитку не тільки ринку капіталу, а й всієї фінансової системи країни. Сучасний стан ринку цінних паперів України та його структура утворилися внаслідок процесів трансформації економічної системи, які відбулися в державі під впливом внутрішніх факторів її розвитку, а також зовнішніх, тобто криз на світових фінансових ринках упродовж останніх років. Успішна його робота значною мірою залежить від сприятливості податкового законодавства.

Цінним папером є документ установленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, визначає взаємовідносини емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, що має права на цінний папір, та передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також

можливість передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам [3].

Як нам відомо, фізичні особи – резиденти або нерезиденти, які отримують доходи з джерела їх походження в Україні, є платниками податку на доходи фізичних осіб. До доходу з джерелом походження з України відносяться у тому числі доходи від відчуження корпоративних прав, цінних паперів, у тому числі акцій українських емітентів. Так, для фізичних осіб базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, тобто будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований на користь платника податку протягом звітного податкового періоду [1].

Варто зауважити, що не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподаткованого доходу операції з конвертації цінних паперів у разі, якщо їх обмін здійснюється за звичайними цінами або за вартістю чистих активів у розрахунку на один цінний папір, які не призводять до відчуження інвестицій та проводяться з цінними паперами ІСІ, що перебувають в управлінні однієї компанії з управління активами.

Поряд з цим, до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включається інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах [2].

Інвестиційний прибуток – це позитивна різниця між доходом, отриманим інвестором від продажу цінних паперів, та вартістю таких цінних паперів, що визначається із суми витрат на їх придбання [1]. Оподаткування інвестиційного прибутку врегульовано підпунктом 170.2 статті 170 ПКУ. Облік загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами ведеться платником податку самостійно, окремо від інших доходів і витрат.

Для цілей оподаткування інвестиційного прибутку звітним періодом вважається календарний рік, за результатами якого платник податку зобов'язаний подати річну податкову декларацію, в якій має відобразити загальний фінансовий результат (інвестиційний прибуток або інвестиційний збиток), отриманий протягом такого звітного року.

До складу загального річного оподаткованого доходу платника податку включається позитивне значення загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами за наслідками такого звітного (податкового) року, яке визначається як сума інвестиційних прибутків, отриманих платником податку протягом звітного (податкового) року, зменшена на суму інвестиційних збитків, понесених платником податку протягом такого року.

Якщо загальний фінансовий результат операцій з інвестиційними активами має від'ємне значення (інвестиційний збиток), його сума переноситься у зменшення загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами наступних років до його повного погашення, крім фінансових результатів, зазначених в абзаці першому пункту 29 підрозділу 4 розділу ХХ “Перехідні положення” цього Кодексу [3].

Слід пам'ятати, що не підлягає оподаткуванню та не включається до загального річного оподаткованого доходу [2]:

1). У разі, якщо сукупний інвестиційний дохід платника податків (дохід, а не прибуток!), в результаті продажу ЦП, не перевищує 2470 грн. (суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн).

2). Дохід, отриманий платником податків внаслідок відчуження акцій (інших корпоративних прав), одержаних ним у власність в процесі приватизації в обмін на приватизаційні інвестиційні сертифікати. При цьому платник податків повинен зберігати документи, пов'язані з отриманням ним приватизаційних або компенсаційних цінних паперів (ПМС, ПЖЧ або КС), та документи, що підтверджують

придбання за їх рахунок акцій (інших корпоративних прав), для пред'явлення таких документів у разі необхідності податковому органу за місцем проживання.

3). Інвестиційний прибуток від операцій з борговими зобов'язаннями Національного банку України та з державними цінними паперами, емітованими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з урахуванням курсових різниць.

Податковим агентом платника податку є юридична особа або фізична особа, або представництво нерезидента (юридична особа), які зобов'язані нараховувати, утримувати і сплачувати податок з доходів фізичних осіб до бюджету від імені та за рахунок платника податку з доходів, що виплачуються такому платнику податків, вести податковий облік і надавати податкову звітність в податкові органи, за порушення чого несуть відповідальність згідно з Податковим кодексом та одночасно означає торговця цінними паперами (його філію, відділення, інший відокремлений підрозділ), який діє на підставі договору, укладеного з платником податків [1].

Водночас, під час виплати платнику податку доходу за придбані інвестиційні активи професійний торговець цінними паперами враховує документально підтверджені витрати такого платника на придбання цих активів.

Ставка податку на нарахування інвестиційного прибутку становить 18 відсотків.

З аналізу незначної кількості судової практики за 2018 рік у спорах, що виникають у зв'язку з порушенням п. 170.2 ст. 170 ПКУ можна зробити висновок, що контролюючі органи поки ще не є прискіпливими у вивченні операції з цінними паперами в деклараціях фізичних осіб.

Отже, проблеми оподаткування операцій із цінними паперами та їх оподаткування знаходяться у центрі уваги науковців. Більшість вважають, що нові підходи до оподаткування фінансових результатів операцій з цінними паперами та формування резервів, введені у 2012 році, є конструктивними, оскільки вони стимулюватимуть поліпшення якості портфелів інвесторів, а саме: відмову від операцій із цінними паперами низької інвестиційної привабливості, зростання попиту на цінні папери, які мають надійні інвестиційні рейтинги, входять в біржові індекси, котируються на біржі тощо. Загалом це сприятиме зростанню доходів бюджету і збільшенню частки організованого біржового сегмента фондового ринку.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Ст. 3248
2. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/regulyatorna-politika/2013-rik/98222.html>
3. Тевелєв Д. Несправедливо, коли інвестиційні інструменти оподатковуються по-різному / Д. Тевелєв // Урядовий кур'єр. – 2013. – 20 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/dmitro-tevelyev-nespravedlivo-koli-investicijni-in/>

Маркевич А-М.О.
Науковий керівник: к.е.н., доцент Татарин Н.Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

РОЛЬ І МІСЦЕ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Орієнтованість України на європейські стандарти в частині митно-тарифного регулювання, реалізація стратегії забезпечення економічної безпеки держави спонукають до детального аналізу загроз національній економіці в митній площині. Так, на сьогодні позиція України в міжнародних стосунках має характер багатовекторності, оскільки проголошується можливість інтеграції до Європейського Союзу, також Україною підписано угоду про вступ країни до Єдиного економічного простору. Тому розгляд митного оподаткування, яке є важливим економічним регулятором зовнішньоекономічної діяльності, набуває особливої гостроти [1].

Під митним оподаткуванням розуміють невід'ємну складову загальної системи оподаткування та елемент фіскальної політики країни, призначенням якого є наповнення державного бюджету. Основу системи митного оподаткування становлять митні платежі, під якими розуміють ті види податків та зборів, які нараховуються в установленому порядку при переміщенні через митний кордон країни товарів та інших предметів під контролем митного органу.

До митних платежів в Україні відносять наступні: мито, акцизний збір, ПДВ, Єдиний збір, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України, плата за митне оформлення товарів і транспортних засобів та плата за зберігання товарів на складах митних органів. У більш широкому розумінні митні платежі можна класифікувати за такими групами, як: платежі, які пов'язані з нарахуванням митного тарифу; різні види митних зборів; непрямі податки, що нараховуються при здійсненні експортно-імпортних операцій (акцизний збір, податок на додану вартість); платежі за видачу ліцензій на здійснення діяльності у сфері митно-тарифних відносин; платежі, пов'язані з проблемами порушення митного законодавства.

Таким чином, різнобічна система використання митних платежів дає можливість державі ефективно регулювати зовнішньоекономічну діяльність та фіскальну політику з метою реалізації економічних інтересів держави [2].

Сучасний етап розвитку податкової системи в нашій державі підвищує роль митного оподаткування в якості однієї з найбільш значущих сфер державного регулювання економіки [3]. Питанню розвитку податкової системи значну увагу приділяли вітчизняні науковці, проте тема вимагає подальшого дослідження. Так, професор Борисенко О. П. у своїй праці зазначає, що «оподаткування зовнішньоекономічної діяльності у системі державного регулювання економіки має важливе значення – здійснюючи митно-податкове регулювання економіки, держава шляхом зміни митно-податкових важелів може значно впливати на процеси формування напрямів експортно-імпортних потоків, акумуляції, розподілу та перерозподілу коштів із метою створення умов для розвитку галузей, регіонів, здорової конкуренції, поглиблення співпраці, заохочення інвестицій тощо» [4].

К.е.н. М. О. Губа митну безпеку характеризує, як одну зі складових економічної безпеки національної економіки, а саме доводить, що вона може виступати надійним аспектом захисту лише за умови ефективного функціонування системи митного оподаткування [5].

Слід звернути увагу, що дослідники даного питання вважають, що динаміка експортно-імпортних операцій залежить у тому числі від митного оподаткування. Характер справляння митних платежів залежить і від рівня проведеної податкової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності, її регуляторного потенціалу.

Структура й роль податкової системи визначається спрямованістю та характером проведення податкової політики. Можна стверджувати, що митне оподаткування здійснюється на загальних принципах і засадах податкової політики та ґрунтується на пріоритетах митної політики [1].

Загрозами митному оподаткуванню є товарна контрабанда, порушення митних правил та корупція. Вони виражаються в суттєвих сумах коштів, що не надійшли до бюджету в результаті порушення митних правил, а саме у вигляді завищення та заниження митної вартості товарів, зміни коду товару, країни походження, значних сум, витрачених на судові процеси для підтвердження виявлення порушень. Отже, наведені загрози є підґрунтям для пошуку шляхів удосконалення адміністрування митних платежів як напряду забезпечення економічної безпеки [5].

Таким чином, можемо сказати, що теоретичне обґрунтування важливості митних платежів спонукає до постійного підвищення ефективності процесу митного оподаткування в частині контролю за вірогідним визначенням митної вартості товару та відповідністю його європейським стандартам. Характер і ефективність справляння митних платежів залежить від рівня реалізованої податкової та митної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Зазначимо, що митні органи мають спрямовувати свої дії та зусилля на контроль за правильністю та вірогідністю нарахування митних платежів, оскільки останні є потужним інструментом розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

- 1. Електронний практичний посібник "Оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в Україні" (автори) Г. В. Воронцова, Т. Д. Ліпіхіна, І. М. Квеліашвілі, Т. С. Тоцька / Вип. 2 – Днепропетровск: "АМСУ", АМСУ, Випуск 2, — 2012 2. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / Гребельник О. П. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 696 с.*
- 3. Губа М.О. Місце і роль митного оподаткування в системі економічної безпеки держави / М. О. Губа // Економіка, фінанси, право. – 2012. – № 11. – С. 23–26. 53*
- 4. Борисенко О. П. Митне оподаткування як фактор підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу країни / Борисенко О. П. // Вісник Академії митної служби України. – 2015. – № 1 (15). – С. 124–129. – (Серія: "Економіка").*
- 5. Губа М. О. Митне оподаткування як чинник удосконалення митної справи в Україні / М. О. Губа, О. І. Губа // Вісник Академії митної служби України. Серія: "Економіка". – 2013. – № 2. – С. 38–43.*

Мучичко К.Ю.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Податкове регулювання одне із найважливіших чинників, які визначають конкурентоспроможність підприємства, а підвищення ефективності та обґрунтованості податкової системи створює стимули для подальшого розвитку підприємництва, зменшення масштабів тіньової економіки, збільшення надходжень до усіх рівнів бюджетів. Вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на зміну економічної ситуації в умовах економічної кризи зумовили необхідність здійснення термінових економічних реформ, зокрема і реформи податкової системи.

Механізми реалізації податкової політики виступають регуляторами економічних процесів. Податкова політика одна з важливих складових державної регіональної економічної політики. Без податкової системи держава не може ефективно впливати на економічні та соціальні процеси, зокрема на ті, що відбуваються на місцевому рівні. Податки є джерелом поповнення бюджету, які, в свою чергу, є основними інструментами державного регулювання соціально-економічних процесів на місцевому рівні. Зміст податкового регулювання держави полягає у розробці основних джерел наповнення бюджетів, при цьому, враховуючи необхідність виконання завдань, які стоять перед територіальною громадою на цьому етапі розвитку. У сучасних умовах розвитку економіки, коли підвищується роль держави в регулюванні економічних процесів, особливо важливим є визначення основних напрямків податкової політики з метою забезпечення стратегічної спрямованості розвитку економіки країни та регіонів. Зміна економічних умов господарювання породжує нові проблеми у підвищенні ефективності податкового регулювання на всіх рівнях.

Наповнюючи бюджет усіх рівнів, держава таким чином забезпечує перерозподіл валового внутрішнього продукту, змінює структуру суспільного виробництва, впливає на результати підприємницької діяльності, здійснює соціальні реформи. Податки мають виконувати як фіскальну, так і стимулюючу функції. Використовуючи відповідну податкову політику, держава регулює територіальне розміщення виробничих сил. Як зазначає Ю.В. Касперович: "... податково-бюджетна політика може мати потужний вплив на сукупний попит, виробництво і зайнятість, коли економіка функціонує значно нижче від повної потужності національного виробництва, і там, де необхідно забезпечити стимулювання попиту для економіки" [1].

За допомогою податків держава:

- стимулює розвиток тих чи інших галузей виробництва;
- намагається досягнути найоптимальнішу структуру виробництва.

Загалом податкова система повинна будуватися на таких принципах:

- податок має бути точно визначеним, а податкова система стабільною;
- оподаткування виробників повинно бути однаковим, незалежно від галузевої належності підприємства і форми власності;
- податковий тягар для різних категорій платників повинен бути рівним за однакового рівня доходу;
- час і спосіб сплати податків повинні бути зручними для платника.

Мета і головне завдання податкового регулювання на місцевому рівні полягає у стабілізації фінансового становища підприємств на конкретній території, за рахунок зниження податкового навантаження та створенні сприятливих умов для розвитку реального сектору економіки.

Серед важливих питань податкової політики можна виокремити:

- активізацію контролю за повнотою і своєчасністю сплати податків і посилення боротьби з фактами ухиляння від внесення платежів до бюджету;
- забезпечення виконання суб'єктами господарювання зобов'язань із сплати податків та зборів до бюджету, передусім підвищення їх відповідальності за забезпечення своєчасності та повноти внесення платежів;
- зниження податкового тиску на реальний сектор економіки за рахунок зменшення ставок податку, особливо ставок нарахувань на фонд оплати праці;
- припинення практики списання податкової заборгованості перед бюджетом.

Отже, місце і роль податкової системи у структурі державного регулювання має велике значення для встановлення відповідного розміру її регуляторного

потенціалу, а отже, і впливу на розвиток виробництва та на економічний розвиток регіону і держави. Проте необхідність удосконалення податкової системи країни є предметом багатьох дискусій науковців та підприємців. До основних недоліків чинної податкової системи можна віднести:

- недостатнє виконання функції стимулювання підприємницької діяльності;
- значне розширення повноважень і функцій Державної податкової адміністрації.

Аналіз шляхів оптимізації податкових відносин пов'язане з оцінкою чинної системи державних та місцевих податків, їх впливу на соціально-економічний розвиток регіонів. Результати дослідження, проведеного О.І. Демківим, свідчать, що "... за останні три роки змінилася структура доходів, а саме – зменшилася частка надходжень податків і зборів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів, унаслідок чого підвищилася залежність місцевих органів влади щодо забезпечення фінансовим ресурсом, потрібним для здійснення повноважень, від рішень вищих органів влади" [2].

Одним із завдань щодо запровадження нововведень у податковому законодавстві є підвищення ефективності адміністрування податків, яке передбачає необхідність проведення інформаційно - аналітичного аналізу робіт з обґрунтування ефективності управлінських рішень в органах фінансової та фіскальної сфер [3], а Т.І. Єфименко зазначає, що витрати на адміністрування нових податків повинні бути мінімізовані [4].

Запровадження міцної і досконалої системи оподаткування в Україні може стати наслідком змін у соціально-економічній системі держави, насамперед у структурі власності, за рахунок значного підвищення доходів населення, реформування системи оплати праці тощо. Податкова система має бути доволі гнучкою, для того щоб стимулювати розвиток територій, підприємств, що відповідає цілям державної економічної політики.

Отже, з прийняттям Податкового кодексу в Україні започатковано реформування податкової системи та зроблено перший крок у формуванні цілісної законодавчої бази з питань оподаткування, яка регламентує економіко-правові відносини, які виникають у сфері оподаткування та визначає основні засади встановлення податків і зборів, елементи оподаткування прав та обов'язків платників податків і контролюючих органів, процедури адміністрування та сплати податків. Зміни податкового регулювання мають спрямовуватись на досягнення стратегічних цілей економічного і соціального розвитку, підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та прискорення інноваційно-інвестиційних процесів в країні. Важливим є врахування світового досвіду податкових реформ, який може бути корисним з погляду вибору найефективнішого варіанта податкових інструментів, їх впливу на макроекономічну ситуацію та зменшення соціальної напруженості.

Список використаних джерел:

1. Касперович Ю. В. *Фіскальна трансмісія та її наслідки на формування доходів бюджету* / Ю. В. Касперович // *Економіка і держава*. – 2012. – № 3. – С. 70.
2. Демків О.І. *Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування* / О. І. Демків // *Фінанси України*. – 2011. – № 8. – С. 79.
3. Плєскач В.Л. *Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення модельних досліджень у сфері оподаткування* / В.Л. Плєскач, І.Р. Ковальов // *Фінанси України*. – 2011. – № 5. – С. 21.
4. Єфименко Т.І. *Антикризове податкове регулювання фінансового сектору* / Т.І. Єфименко // *Фінанси України*. – 2011. – № 11. – С. 21.

Педченко І.І.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Попович Д. В.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні рівень розвитку страхового ринку є важливим показником еволюції всієї фінансової системи країни. Зростання всіх галузей народної економіки залежить від безпечного функціонування страхового ринку і фінансової підтримки страхових компаній. Фінансове забезпечення страхового ринку допомагає створити ефективну систему захисту громадян, підприємств та країни в цілому. Саме в умовах ринку, що супроводжується різноманітними ризиками, значно виокремлюється роль страхування, яке є важливим засобом захисту майнових інтересів. Крім того, у сферу страхування постійно входять нові суб'єкти як з боку осіб, які пропонують та просять страхувати, так і з боку отримувачів цих послуг. Гармонізація інтересів усіх учасників страхового ринку, належна організація страхової справи в країні, а також дієвість і розвиток процесу страхування неможливі без відповідної правової бази, в основу якої покладений Закон України «Про страхування» [1].

Особливість оподаткування страховиків полягає у тому, що за основним видом діяльності страхових компаній – операційною страховою діяльністю, об'єктом оподаткування є дохід, а не прибуток. Що стосується інших видів діяльності страховика, то для них базою оподаткування є саме прибуток. Відповідно, результат діяльності страхових компаній в Україні підлягає оподаткуванню двома податками одночасно. Через такий порядок оподаткування, з одного боку, у розпорядженні страховиків залишається значна сума чистого доходу від основної діяльності, що ставить їх у особливе положення порівняно з іншими суб'єктами підприємництва, а з іншого боку, подвоюється податковий тиск на страховиків, чого не скажеш про банки, які сплачують лише один податок на прибуток від всіх видів діяльності.

Двоїстий характер діяльності страховика, що полягає у одночасному здійсненні ним страхової та інших видів діяльності (інвестиційної, фінансової тощо) зумовлює специфіку формування його фінансових результатів до оподаткування (доходів та прибутку). Таким чином, страхові компанії, що провадять свою діяльність на території України, можуть сплачувати загальнодержавні та місцеві податки, серед яких: податок на прибуток підприємств, ПДВ, мито та податок на майно. Чинне податкове законодавство передбачає двоступеневу систему оподаткування страховиків податком на прибуток, яка полягає у тому, що для результатів основної операційної діяльності у вигляді доходу застосовується ставки податку у розмірі 0% та 3%, а для результатів іншої діяльності (інвестиційна, фінансова, інша операційна) у вигляді прибутку – у розмірі 18% [2].

Розглянемо податкові надходження до Зведеного бюджету держави податку на прибуток страхових організацій, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України (рис. 1). Протягом останніх років обсяги надходжень від податку на прибуток страхових організацій є достатньо нерівномірними. Зокрема, за результатами 2019 року надійшло 1348,57 млн грн податку на прибуток, що на 11,2% більше, ніж аналогічні надходження 2018 року.

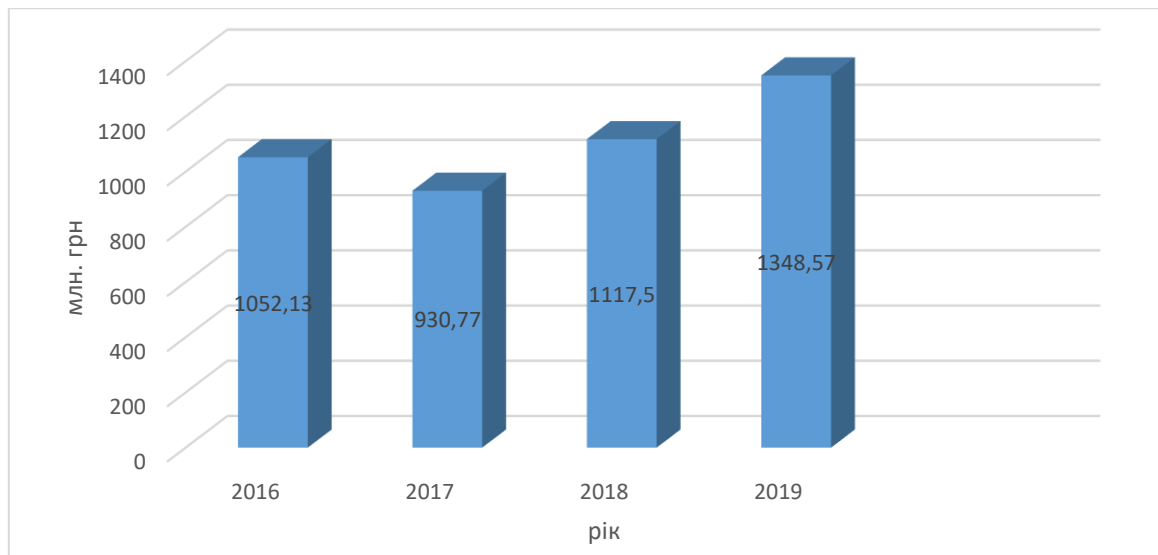

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень з податку на прибуток страхових організацій до Зведеного бюджету України протягом 2016-2019 рр., млн грн

Джерело: сформовано автором на основі даних [3].

Оподаткування сфери страхових послуг має багато недоліків і проблем. Альтернативний податок на страхові премії, загальний податок на прибутки від іншої діяльності спонукає страхових організацій до застосування схем ухилень від сплати, тобто призводить до порушень податкового законодавства. Удосконалення механізму оподаткування підприємств, у тому числі й страхових компаній, повинно здійснюватися на державному рівні, тобто шляхом прийняття відповідних законів [4, с. 446].

Також можна виділити шляхи вдосконалення оподаткування страхових компаній в Україні:

- формування державних гарантій шляхом створення під егідою державного регулятора централізованих компенсаційних фондів для здійснення страхових виплат за зобов'язаннями компаній, які збанкрутілі;
- інформатизація населення та підприємницького сектору, популяризація страхування, підвищення рівня страхової культури громадян, своєчасне оподаткування операцій зі страхування;
- державний страховий нагляд за сплатою податків страховими компаніями;
- стягнення податку безпосередньо з корпоративного прибутку страхової компанії;
- запровадити преференційний режим оподаткування прибутку малих страхових організацій шляхом встановлення прогресивної шкали податкових ставок залежно від вартісних показників масштабів страхової діяльності, а також надання їм можливості одержання спеціального податкового кредиту.

Отже, для визначення напрямів подальшого зростання страхового ринку України важливо вирішити на основі комплексних розрахунків, яка система оподаткування буде сприяти позитивній та успішній роботі страхового ринку. Таким чином, з огляду на те, що оподаткування виступає одним з основних факторів, що регулюють попит і пропозицію на страховому ринку, необхідно створити ефективний податковий механізм в сфері страхування, що сприяє не тільки поповненню доходів бюджету, а й розвитку попиту на страхові послуги і в цілому страхового ринку.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР із змінами і доповненнями // [Електронний ресурс] Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу :

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/21711>.

3. Фінансова звітність Державної казначейської служби України за 2015-2019 рр. [Електронний ресурс] // Управління Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.

4. Маршук Л. М. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / Л. М. Маршук, В. Г. Плахтій // Молодий вчений. – 2019. – № 3 (67). – С. 443-447.

Петрович А. З.

Науковий керівник к. е. н., доц. Попович Д. В.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НЕПРЯМИХ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Формування сучасної системи оподаткування є важливою складовою частиною процесу розбудови ринкової економіки України та її інтеграції до системи світових господарських зв'язків. У податковій системі України чільне місце посідають непрямі податки, які є ефективним інструментом впливу на суспільне виробництво.

Непрямі податки, крім того, є основним джерелом формування доходів бюджету України. Саме в цьому полягає їх фіскальне значення в забезпеченні фінансування державних завдань і функцій. Сьогодні згідно чинного Податкового кодексу основними видами непрямих податків в Україні є податок на додану вартість, акцизний податок та мито [1, 2].

Розглянемо фіскальну ефективність податків в Україні. Так, протягом 2015-2019 рр. в Україні спостерігалось збільшення податкових надходжень до Зведеного бюджету України. Так, у 2015 р. до Зведеного бюджету держави надійшло 409417,5 млн грн податкових надходжень, тоді як у 2019 р. – майже у три рази більше (1070321,8 млн грн).

Як відомо, вагоме місце у податковій системі кожної країни посідають непрямі податки. Саме непрямі податки відіграють важливу роль у державі, формуючи найбільшу частку доходів Зведеного бюджету України. Розглянемо динаміку даних податкових надходжень до Зведеного бюджету України (рис. 1).

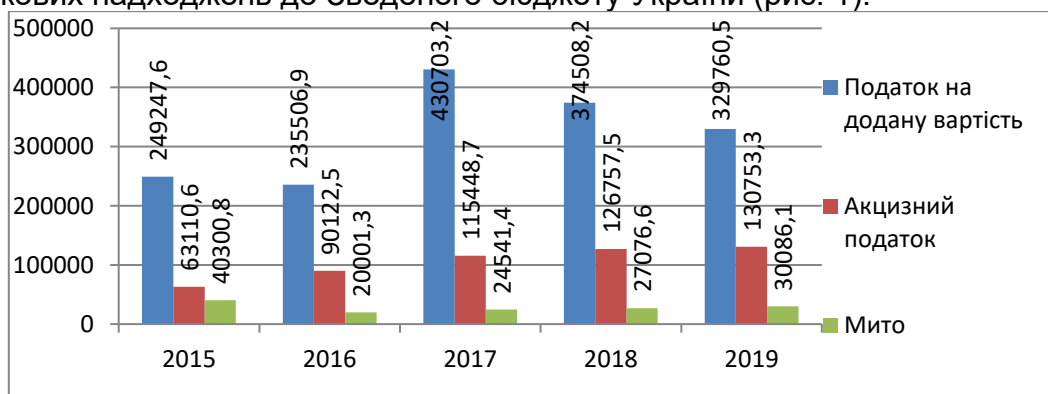

Рис. 1. Динаміка податкових надходжень непрямих податків до Зведеного бюджету України за 2015-2019 рр., млн грн

Джерело: сформовано автором на основі даних [3].

Проаналізувавши звітність Державної казначейської служби України протягом останніх років щодо непрямих податків, варто зазначити, що лівову частку серед непрямих податків становить податок на додану вартість. Так, до Зведеного бюджету України у 2015 році надійшло 249247,6 млн грн податкових надходжень з ПДВ. У

2016 році надходження від даного податку скоротилися на 5,5% і становили 235506,9 млн грн. У 2017 році спостерігалось значне збільшення надходжень (на 82,9%) – до 460703,2 млн грн. А вже у 2018 році знову спостерігалось зменшення надходжень до 374508,2 млн грн. Щодо найактуальніших даних Державної казначейської служби України (ДКСУ), то за 2019 рік до Зведеного бюджету України надійшло 329760,5 млн. грн. податку на додану вартість.

Щодо акцизного податку, то його частка у Зведеному бюджеті України є дещо меншою. Так, у 2015 році до бюджету надійшло 63110,6 млн грн акцизного податку. У 2016 році – на 42,8% більше (90122,5 млн грн). Щодо 2017 року, то надходження від акцизного податку до зведеного бюджету знову зросли на 28,1% до 115448,7 млн грн. У 2018 році знову спостерігалось збільшення надходжень від акцизного податку до 126757,5 млн. грн. Щодо найактуальніших даних ДКСУ, то за 2019 рік до Зведеного бюджету надійшло 130753,3 млн грн акцизного податку.

Щодо непрямого податку – мита, то його частка є найменшою серед всіх непрямих податків. У 2015 році до Зведеного бюджету України надійшло 40300,8 млн грн. У 2016 році розмір ввізного та вивізного мита значно скоротився – до 20001,3 млн грн. Проте, вже у 2017 році податкові надходження з даного податку збільшились (на 22,7%) – до 24541,4 млн грн. У 2018 році знову надходження знову зросли – до 27076,6 млн грн. За 2019 рік до Зведеного бюджету України надійшло 30086,1 млн грн податкових надходжень.

Таким чином, можна зробити висновок, що саме податок на додану вартість формує основну частину надходжень до Зведеного бюджету. Так, у 2015 році частка ПДВ у доходах бюджету становила 60,9%. У 2016 році частка ПДВ зменшилася – до 36,2%, у 2017 році – 52%, у 2018 році – 37,9%. Згідно найактуальніших даних ДКСУ частка надходжень від ПДВ до Зведеного бюджету України за 2019 рік становила 30,8%.

Щодо акцизного податку, то варто відмітити, що надходження від нього становлять значно меншу частку, проте теж є доволі значними. Так, у 2015 році частка акцизного податку у доходах Зведеного бюджету становила 15,4%, у 2016 році – 13,8%, у 2017 році – 13,9%, у 2018 році – 12,9%. За 2019 рік до Зведеного бюджету України надійшло 12,5% акцизного податку від всіх надходжень до Зведеного бюджету.

Надходження від мита до Зведеного бюджету становлять найменшу частку серед непрямих податків. Так, у 2015 році надходження від мита становили 9,8% від всі надходжень до Зведеного бюджету, у 2016 році – 3,1%, у 2017 році – 2,9%, а у 2018 році – 2,7%, за 2019 рік – 2,8%.

Отже, варто зазначити, що податкова політика в Україні спрямована на збільшення частки непрямих податків, котрі мають переважно фіскальну спрямованість, оскільки оподатковують споживання, яке порівняно з оподаткуванням прибутку підприємств і доходів громадян, є більш сталим і менш гнучким. На нашу думку, вдосконалення системи непрямого оподаткування має базуватися на розв'язанні проблеми забезпечення достатніх надходжень до бюджету за рахунок збільшення обсягів виробництва і споживання, розширення обсягів інвестиційної діяльності, а не за рахунок збільшення податкового навантаження.

Список використаних джерел:

- 1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/21711>.*
- 2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної ради України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.*

3. Фінансова звітність Державної казначейської служби України за 2015-2019 рр. [Електронний ресурс] // Управління Державної казначейської служби України. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.

Сарафин М.А.

Науковий керівник: к. е. н., доц. Шушкова Ю.В.
Львівський національний університет імені Івана Франка

АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Оподаткування є одним із вагомих механізмів державного регулювання економіки, від якого залежить стимулювання як економіки в цілому, так і окремих її галузей. Саме тому важливо вирішити питання щодо формування ефективного механізму оподаткування доходів суб'єктів електронної комерції, який, в свою чергу, повинен враховувати специфіку даної сфери діяльності та відповідати наявному податковому потенціалу.

На даний час на вітчизняному ринку прослідковуємо стрімкий розвиток електронної комерції як специфічної форми підприємницької діяльності. Відсутність необхідного адекватного віддзеркалення даної сфери в українському податковому законодавстві призводить до недостатньої кількості податкових надходжень від такої діяльності до бюджету. На сьогодні оподаткування електронного бізнесу здійснюється на таких ж засадах, що й «традиційне», тобто прослідковується відсутність врахування специфіки ведення електронного бізнесу при формуванні податкових механізмів. Внаслідок цього окремі суб'єкти економічної діяльності знаходять різні шляхи уникнення сплати податків: уникнення державної реєстрації підприємницької діяльності та приховування доходів від ведення бізнесу у податковій декларації.

Сучасне міжнародне податкове законодавство, яке регулює електронну комерцію, базується на територіальному принципі, правових традиціях, відмінностях законодавства, інформації про грошові потоки та їх власників тощо. У кожному окремому випадку електронної комерції ці принципи діють зовсім по-іншому, оскільки встановити власника цифрового капіталу, ідентифікувати й контролювати трансакції в Інтернеті дуже складно. Думки вчених стосовно оподаткування електронної комерції досить різні. Одні вважають доцільним введення спеціального податку чи збору у сфері електронної комерції, інші ж пропонують наслідувати досвід США, де з 1992 р. діє податковий мораторій у сфері електронної комерції [1, с. 144].

Чинна система оподаткування електронної комерції США передбачає оподаткування саме продажів у системі «купівля-продаж». При цьому, податок із продажів – це непрямий податок на кінцеве споживання. Він може стягуватися за місцем призначення, за джерелом продажів або за місцем реєстрації продавця. Останнє означає, що податок стягується за місцем розташування штаб-квартири організації. При обкладанні споживання за місцем призначення вичерпною податковою базою є споживання всередині держави. При стягненні податку за джерелом продажів базою буде споживання всередині держави плюс чистий експорт, тобто оподатковуванню буде підлягати все внутрішнє виробництво. Варто зазначити, що у кожному штаті, який ввів у дію податок із продажів у системі оподаткування передбачений також й користувальницький податок (use tax), що прямо сплачується самим споживачем у тому випадку, якщо він купив товар у продавця, розташованого за межами штату й фізично в ньому відсутнього [2, с. 50]. Згадані підходи до оподаткування електронної комерції застосовують такі провідні

держави, що займають лідируючі позиції в області нових інформаційних технологій як Японія, Канада, Південна Корея, Австралія та ін. [2, с. 51].

Що стосується Європейського союзу, то Єврокомісія націлена реформувати правила податкового законодавства ЄС таким чином, аби компанії оподатковували свої прибутки по місцю розташування їх клієнтів та користувачів інтернет-платформ, а не за місцем розташування їх штаб-квартир. Доки ці довгострокові зміни не будуть узгоджені на міжнародному рівні, орган запропонував тимчасовий податок на отримані компаніями прибутки в ЄС у 3%. Пропонований новий податок стосуватиметься компаній з річним світовим оборотом більше 750 млн євро, чий сукупний оподатковуваний дохід у розмірі 50 млн євро виробляється в ЄС. Чиновники підрахували, що під дію податку підпадуть понад 100 компаній, які, за їх оцінками, приносять близько 5 млрд євро податку на рік [3].

Зокрема, Україна має значний потенціал у розвитку цифровізації економіки, про що свідчить те, що у 2019 році 21 вітчизняна компанія увійшла до міжнародного рейтингу найкращих постачальників ІТ-послуг [4]. Попри те, зазначимо, що для успішного функціонування цифрової економіки необхідні хоча би 4 базові складові: інфраструктура (доступ в Інтернет, програмне і кадрове забезпечення, телекомунікації), електронний бізнес (ведення господарської діяльності через комп'ютерні мережі), електронна комерція (дистрибуція товарів через Інтернет), електронне врядування.

На нашу думку, аби побудувати ефективну систему оподаткування електронної комерції, необхідно дотримуватися низки наступних рекомендацій:

- забезпечити чітке визначення цифрових товарів та послуг, межі між цифровими, частково цифровими та нецифровими товарами та послугами, а також бізнес-процесами, бізнес-моделями та компаніями;
- у зв'язку з широким розповсюдженням цифрових бізнес-процесів та бізнес-моделей важливо створити та накопичити досвід оподаткування прибутку від реалізації цифрових товарів та послуг;
- максимально мінімізувати ймовірність виникнення «доходів без громадянства»;
- враховувати виникнення нових поглядів на формування вартості цифрових товарів та послуг, при оподаткуванні прибутку від їх реалізації;
- в умовах глобалізації та цифровізації мінімізувати різницю між ціною цифрових товарів у різних країнах, що може спотворювати рішення компаній та споживачів, та різницю між ціною фізичних та цифрових товарів, яка може впливати на потенційні податкові надходження до бюджету;
- дослідити альтернативні позиції щодо того, чи насправді реальна ефективна податкова ставка цифрових компаній вища за реальну ефективну податкову ставку традиційних компаній;
- дослідити формування нових або трансформації старих підходів до розрахунків, зокрема рекламний бартер.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє зробити висновок, що вирішення проблем оподаткування електронної комерції можливо лише через гармонізацію податкових відносин, завдяки активній співпраці податкових органів з суб'єктами господарювання, що здійснюють свою господарську діяльність з використанням мережі Інтернет. Створення ефективної системи оподаткування електронного бізнесу є вкрай необхідним, оскільки це мобілізує додаткові податкові надходження до бюджету, формує новий підхід до податкового адміністрування, заснованого на принципах прозорості, контрольованості, безпечності, ефективності, нараховує та мобілізує податки у режимі реального часу або наближеного до нього та скорочує витрати на адміністрування податків.

Список використаних джерел:

1. Борейко Н.М. Оподаткування електронної комерції: досвід іноземних країн / Н.М. Борейко // Вісник Академії митної служби України. – 2009. – №1. – С. 143–147.
2. Белік І.Б. Міжнародно-правовий досвід оподаткування електронної комерції / І.Б. Белік // Форум права. – 2013. – №2. – С. 49–54.
3. Єврокомісія пропонує ввести 3%-й податок для великих інтернет-компаній [Електронний ресурс] // Media Sapines. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://ms.detector.media/it-kompanii/post/20829/2018-03-21-evrokomisiya-proponue-vvesti-3-i-podatok-dlya-velikikh-internet-kompanii/>.
4. 21 companies from Ukraine among the world's top 100 outsourcing service providers [Електронний ресурс] // AIN. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ain.ua/en/2020/02/19/20-companies-from-ukraine-among-global-outsourcing-100/>.

Федюк В. А.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Попович Д. В.
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Малий бізнес є одним з найважливіших елементів ринкової економіки. Даний сектор економіки відрізняється здатністю швидко адаптуватися до зовнішніх змін і слугує джерелом інноваційного зростання для економіки. Малий бізнес найгостріше реагує на зміни ринкової кон'юнктури і податкового законодавства, формує необхідну атмосферу конкуренції, виступає в ролі джерела формування середнього класу, забезпечує політичну і соціальну стабільність в суспільстві і має суттєвий вплив на підприємницьку активність регіону [1, с. 77].

Для того, щоб розпочати бізнес в Україні, необхідно не тільки пройти процедуру державної реєстрації, але й стати на облік у місцевих відділеннях Державної податкової служби та на постійній основі сплачувати податки до державного бюджету. Суб'єкти малого підприємництва в Україні можуть реєструватись у двох формах: як фізична особа-підприємець або як юридична особа.

Податки в Україні для малого бізнесу регулюються Податковим кодексом. Згідно з ним суб'єкти підприємницької діяльності можуть самостійно обрати податковий режим: загальний чи спеціальний (по спрощеній системі) [2].

Загальну систему оподаткування обирають юридичні особи незалежно від виду діяльності, суми річного доходу чи кількості працівників – вибір системи не обмежується жодними критеріями. В даному випадку податок стягується з чистого доходу підприємця і складає відсоток від прибутку. Спрощена система оподаткування існує з метою зменшення податкового навантаження та стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні. В її межах на заміну окремим платежам приходять єдиний податок, розмір якого може бути фіксованим або коливатися залежно від доходу. Крім того, до спрощеної системи оподаткування застосовується й спеціальний режим звітності, що теж полегшує життя підприємцям. На жаль, щоб стати платником єдиного податку, одного бажання не вистачить. Потрібно відповідати ряду обов'язкових критеріїв, а саме:

- бути резидентом України;
- не мати боргу перед державою;
- займатися тільки тією підприємницькою діяльністю, що передбачає законодавство;
- відповідати стандартам однієї з чотирьох груп єдиного податку.

Серед основних проблем в системі оподаткування є його складність і заплутаність. Система податків має складну структуру, яка включає в себе різні податки, акцизи, збори і відрахування, які майже не відрізняються один від одного. Часто це призводить до неправильного підрахунку і сплати податків, що тягне за собою нараховання пені.

У зв'язку з високими податковими ставками, деякі підприємці після сплати всіх обов'язкових податків не мають достатньої кількості коштів на підтримку та розвиток своєї діяльності. Тому багато хто шукає легальні шляхи ухилення від сплати податків шляхом віднесення доходів підприємства до категорій, до яких застосовуються більш низькі ставки. До недоліків також можна віднести складність податкової звітності підприємців. Заплутаність і часті зміни в законодавстві, а часто і відсутність знань, тягне у підприємця великі фінансові витрати: або на оплату штрафних санкцій, або на наймання кваліфікованого фахівця з ведення бухгалтерського обліку [3, с. 107].

Тому на сьогодні головним завданням держави є створення ефективної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, яка була б прийнятною до українських умов економіки і створювала б стимули для їх розвитку.

При цьому податкова політика держави повинна базуватися на єдиних принципах: податки повинні бути стабільними і не дуже обтяжливими, проте сплачувати їх зобов'язані всі без винятку, податкове законодавство повинне бути простим і зрозумілим, а витрати органів державної влади на їх адміністрування – мінімальними [4, с. 421].

На нашу думку, можна запропонувати наступний варіант поліпшення становища суб'єктів малого бізнесу. Право першого підприємства є нормою, за якою громадянин, який вперше у житті починає підприємницьку діяльність, звільняється від сплати податків на термін в один рік. Протягом цього року звітна документація подається в податкові органи щомісяця. Цей термін потрібен для того, щоб підприємець зміг окупити початкові затрати і вийти на прибуткове сальдо. Окрім того, враховуючи низький рівень підприємницької активності, перший рік дасть громадянину ознайомитись з веденням податкової документації. Якщо підприємець (власник першого у своєму житті підприємства) банкрутує, вирішує закрити підприємство, або з якихось інших причин не може продовжувати свою діяльність, а потім через будь який час знову відкриває нове підприємство, то на наступні його підприємства пільговий рік не розповсюджується.

Загалом оподаткування малого підприємництва має базуватися на створенні більш простих і прозорих процедур стягнення податків та зменшенні надмірного податкового адміністрування. Це не пільговий режим оподаткування в звичайному розумінні, оскільки для більшості платників податків, які користуються спрощеними методами, обсяг податкових зобов'язань не зменшується, а відбувається спрощення процедур і зменшення обсягу обліку і звітності [5, с. 127].

Список використаних джерел:

1. Орлов В. О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу / В. О. Орлов // *Сталий розвиток економіки*. – 2012. – № 3. – С. 78–81.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4014-17>.
3. Панасюк О. В. *Малый бизнес в Украине: тенденции развития и проблемы налогообложения* / О. В. Панасюк // *Бізнес Інформ*. – 2015. – № 6. – С. 102–107.
4. Сотник І. М. *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка*. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.

Шоп'як М. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Петик Л. О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ДЕРЖАВНІ ЦІЛЬОВІ ФОНДИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Державні цільові фонди є важливою складовою фінансової системи, прообрази яких виникли задовго до появи бюджету. Вони мають певну самостійність – як правило, є відособленими від державного бюджету. У сучасних умовах поряд з бюджетною системою їх роль зростає, оскільки вони забезпечують ефективний контроль держави за досягненням мети фінансування різноманітних програм економічного, соціального та екологічного спрямування шляхом забезпечення цільового використання коштів, можливості оперативного аналізу та коригування обсягів доходів і видатків фондів, створення нових фондів і ліквідації тих, які втратили свою актуальність. Із іншого боку, за наявності активного сальдо державних цільових фондів через механізм кредитування можуть фінансувати бюджетний дефіцит. Державні цільові фонди – це сукупність фінансових ресурсів, які створюються і використовуються з метою фінансування програм, що виконуються державними органами управління.

Передумовами виникнення державних цільових фондів стали:

- розвиток товарно-грошових відносин;
- зростання потреб людини;
- посилення глобалізаційних процесів;
- трансформація функцій держави в результаті посилення її соціального

призначення;

- загострення проблем збереження навколишнього середовища;
- активізація інноваційних процесів.

Основне призначення державних цільових фондів полягає у наступному:

- забезпеченні соціального захисту населення шляхом виплати субсидій, пенсій, фінансування соціальної інфраструктури;
- сприянні економічному піднесенню держави через фінансування, субсидування, кредитування вітчизняних підприємств;
- фінансуванні природоохоронних заходів;
- наданні позик, кредитів.

Формування доходів державних цільових фондів відбувається за рахунок таких джерел:

- бюджетне фінансування;
- обов'язкові відрахування юридичних та фізичних осіб;
- доходи від інвестування власних коштів;
- добровільні внески, спонсорська допомога;
- інші джерела.

Державні цільові фонди можна розглядати в двох аспектах: як економічна категорія – це сукупність економічних відносин з формування, розподілу та використання централізованих фінансових ресурсів, що забезпечують фінансування спеціальних програм різного спрямування загальнодержавного та регіонального призначення; з інституційної точки зору – це спеціалізовані установи некомерційного характеру, що акумулюють державні й недержавні фінансові ресурси та використовують їх на фінансування певних програм цільового призначення.

Функціонування державних цільових фондів має як переваги, так і недоліки. Функціонування державних цільових фондів має предметний та суб'єктний аспекти. Предметний – реалізується через: надання соціальних послуг населенню; підтримку інноваційної політики держави; формування сприятливого інвестиційного клімату; сприяння стабілізації неплатоспроможних підприємств, державній безпеці; гарантування права власності; забезпечення природоохоронних заходів. Суб'єктний аспект виявляється через: державну фінансову підтримку окремих галузей чи категорій господарюючих суб'єктів; забезпечення соціального захисту окремих категорій населення; застосування штрафних санкцій до порушників екологічного законодавства.

Таблиця 1

Переваги та недоліки державних цільових фондів

Переваги	Недоліки
Можливість підвищення ефективності стимулювання ринкових відносин, за яких отримання послуг прямо залежить від сплаченої клієнтом суми	Цільовий характер може бути причиною надлишку коштів в одному державному цільовому фонді та дефіциту в іншому
Виключно цільовий характер використання коштів	Необхідність витрат на управління державними цільовими фондами
Можливість використання незадіяних коштів у наступному році	Низька флексибільність перерозподілу коштів

Джерело складено на основі:[4].

Діяльність державних цільових фондів має ґрунтуватися за такими принципами:

Єдність – передбачає взаємозв'язок державними цільовими фондами з державними програмами соціально-економічного розвитку, які є інструментом регулювання національної економіки для забезпечення досягнення перспективних цілей.

Законність – передбачає визначення джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів державними цільовими фондами нормативно-правовими актами.

Обов'язковість – виявляється у сплаті відрахувань до державних цільових фондів на основі владних приписів.

Функціональність – виявляється в тому, що в кожному з фондів вирішуються поставлені перед ними завдання за допомогою специфічних методів.

Цільовий характер – передбачає здійснення витрат з фондів на певні потреби, визначені нормативно-правовими актами.

Системність – завбачає системний підхід до управління фондом на усіх етапах реалізації державної програми соціально-економічного розвитку.

Моніторинг – передбачає здійснення постійного контролю за досягненням завдань, поставлених перед фондами.

Отже, державні цільові фонди виступають невід'ємною складовою публічних фінансів. Їх можна розглядати як економічну категорію та як специфічний інститут публічних фінансів. Виникнення нових і розвиток існуючих державних цільових фондів у сучасних умовах відбувається під впливом сукупності проблем різного характеру, які має розв'язати держава з урахуванням своїх національних інтересів. При цьому завдання, що висувуються до державних цільових фондів, адаптуються відповідно до трансформацій функцій держави.

Список використаних джерел:

1. Савченко К. В. Державні фонди цільового призначення в контексті реалізації стабілізаційної політики / К. В. Савченко // *Механізм регулювання економіки*. — 2012. — № 2. — С. 162–166.
2. Хоменко В. П. Напрями законодавчого вдосконалення протидії злочинам у сфері державних фінансів / В. П. Хоменко // *Юридичний часопис Національної Академії внутрішніх справ*. — 2015. — № 1. — С. 230–241.
3. Василенко Л. І. Державні цільові фонди : навч. посіб. / Л. І. Василенко, Т. О. Масленникова. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — 2002. — 170 с
4. Волосович С. Державні цільові фонди в системі публічних фінансів. . Київ: НАУКМА, 2016. 136с. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Vknteu_2016_4_11.pdf.
5. Кушнір І. В. Фінанси: інтерактивний курс [Електронний ресурс] / І. В. Кушнір. — Режим доступу : <http://fin.at.ua/index/0-22>.
6. Special Purpose Funds [Electronic resource]. — Way of access : <https://novascotia.ca/treasuryboard/manuals/PDF/200/22301-01.pdf>.
7. A Brief on the Special Purpose Funds in the National Budget: Notes by the Department of Budget and Management [Electronic resource]. — Way of access : http://www.dbm.gov.ph/wp-content/uploads/DAP/Note%20on%20the%20Special%20Purpose%20Funds%20_Released%20-%20Oct%202013_.pdf.
8. Volosovych S. State speshialized funds in the system of economic programs implementation / S. Volosovych // *Herald of Kyev national university of trade and economics*. — 2014. — № 6. — С. 84–94.

Телегій І. В

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні Україна знаходить в умовах реформ, зокрема децентралізація. Фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності органів місцевої влади.

На нинішньому вирішальному етапі реформ, коли основним мотивом економічної політики стає безпосередня орієнтація держави на зростання добробуту населення, на пожвавлення підприємництва та малого бізнесу, на посилення ринкових регуляторів у стимулюванні розвитку національної економіки, назріла гостра необхідність невідкладного реформування податкової системи, створення цілісного, узгодженого, стабільного та раціонального податкового законодавства.

Дослідженням даного питання присвячено численні публікації як науковців так і податківців-практиків, серед яких особливої уваги заслуговують праці В. Л. Андрущенко та О. П. Кириленко, Ю. Б. Іванова, І. О. Луніної, Л.Л. Тарангул, О.А. Фрадинський, В.В. Письменний, С.В. Павлов, Л. Д. Тулуша та Н. М. Малініної, а також ряд інших дослідників

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізувати найбільш успішно. [1]

Головна ознака фінансової незалежності місцевих бюджетів – володіння й можливість самостійно розпоряджатися фінансовими ресурсами, розмір яких відповідає функціям і завданням, що покладаються на органи місцевого самоврядування. Однією з важливих проблем формування місцевих бюджетів нині є забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів та

формування міжбюджетних відносин з метою підвищення рівня фінансової самодостатності через посилення бюджетної децентралізації. [2]

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених цим Кодексом, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад [3]

Протягом 2018 року надходження власних доходів до загального фонду місцевих бюджетів України (доходи без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 234,1 млрд грн, що на 41,4 млрд грн або на +21,5% більше у порівнянні з 2017 роком. З початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів показують стрімку позитивну динаміку: якщо у 2014 році їх обсяг становив 68,6 млрд грн, то за п'ять років, очікується, що вони зростуть майже в 4 рази та за підсумками 2019 року складатимуть 267,0 млрд грн. Такі результати стали можливими завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

У доходах місцевих бюджетів найбільшу питому вагу займають надходження від сплати податку на доходи фізичних осіб – 138,1 млрд грн або 59% від загальної суми доходів місцевих бюджетів. У порівнянні з 2017 роком надходження ПДФО в цілому по Україні зросли на 27,5 млрд грн або на 24,9 %. Рис. 1. [4]

Рис. 1. Частка місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів (загальний фонд), %

Варто зазначити, що показники виконання бюджетів відображають загальний соціально-економічний стан відповідної території та її потенціал до подальшого розвитку. Наявність достатніх ресурсів у місцевих бюджетах є індикатором того, що територіальна громада має можливість надавати більш якісні та більш різноманітні послуги своїм жителям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, створювати умови для розвитку підприємництва та залучення інвестицій, розробляти програми місцевого розвитку та фінансувати інші заходи для всебічного покращання умов проживання жителів громади.

Отже, можна зробити висновок, що податки є основним фактором формування бюджету. Головним напрямком розширення фінансової автономії громад. Ефективне використання податку призведе до ефективної економічної системи України. Так, за рахунок сплати податків до місцевих бюджетів, проводяться виплати з соціального захисту та соціального забезпечення сім'ям з дітьми, ветеранам війни та праці, іншим незахищеним верствам населення, утримуються будинки-інтернати, притулки, фінансуються молодіжні програми, утримуються заклади освіти, охорони здоров'я. Тому податкова децентралізація відіграє значну роль у функціонуванні громади, її житлово-комунальних господарств, закладів культури та спорту, тощо.

Список використаних джерел

1. Децентралізація дає можливості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/questions/1?page=2>
2. Власюк О. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні / О. Власюк. – К. : НІСД, 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Prior_reformuv Shemaeva-6cb4e.pdf.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
4. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: РЕЗУЛЬТАТИ 2018 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 2019 РОКУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/382/Fourpager.pdf>

Шуманський М. В.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н. Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Однією із важливих проблем формування місцевих бюджетів є забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів та формування міжбюджетних відносин, з метою підвищення рівня фінансової самодостатності шляхом посилення бюджетної децентралізації.

Для того, щоб громада була здатною забезпечити виконання своїх завдань, вона повинна володіти відповідним обсягом фінансових ресурсів, які необхідні для покриття власних витрат. Принцип фінансової самостійності є ключовим при формуванні бюджетів органів місцевого самоврядування. А оскільки громада є територіальною основою для створення та діяльності органів місцевого самоврядування, то при її формуванні доцільно враховувати податковий потенціал. Ймовірно, що формування фінансово самодостатніх адміністративно-територіальних одиниць потребує змін не тільки у податковому та бюджетному законодавстві, але й у територіальних розмірах громад, районів та регіонів

З метою підвищення фінансової самостійності місцевих бюджетів продовжено процес проведення бюджетної децентралізації. Саме для цього внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів, а в подальшому планується внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) та ще до цілого ряду законів .

Метою бюджетної децентралізації не може бути збільшення частки доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті або краще утримання наявної мережі бюджетних установ. Лише підвищення якості конкретного переліку послуг для конкретного громадянина може забезпечити правильний напрям перетворень. Інші цілі для бюджетної децентралізації можуть призвести до неефективного використання державних коштів і погіршення ситуації.

Основними завданнями, які будуть реалізовані в рамках бюджетної децентралізації є: перегляд та визначення переліку власних та делегованих повноважень; розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування; перехід до системи цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалізації ними делегованих функцій; запровадження розрахунку на основі формули перерозподілу національних податків, закріплених за місцевими бюджетами; запровадження

максимального рівня прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування. Слід зазначити, що прийняті Верховною Радою у грудні 2014 року зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України є найбільшим за останні роки кроком у напрямку бюджетної децентралізації. Якщо раніше від 50 до 90 відсотків бюджетів різних рівнів в Україні були дотаційними, то після проведених реформ, кількість дотаційних бюджетів скоротиться вдвічі .

Децентралізація бюджетних фінансових ресурсів передбачає:

- зміну системи оподаткування, при якій змінюються питомі надходження на користь місцевих бюджетів;
- зміну трансфертної політики, яка не зможе будуватись на радянському принципі „від кожного по можливостям – кожному по необхідності”;
- надання органами місцевого самоврядування більших повноважень в напрямку розробки та реалізації різноманітних програм соціально – економічного розвитку .

Проведення бюджетної децентралізації в Україні у формі збільшення повноважень та фінансової бази органів місцевого самоврядування триває вже довгий час та кожного року декларується в Основних напрямках бюджетної політики, а фактично відбувається процес підвищення рівня бюджетної централізації.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

На сучасному етапі становлення економіки зроблено значний крок вперед в проведенні реформи міжбюджетних відносин, прийняті відповідні зміни до законодавства, змінено механізми бюджетного фінансування та вирівнювання. За результатами дослідження встановлено, що місцеві ради та громади виявилися не готовими до змін, особливо це стосується процесу об'єднання громад та встановлення ставок податків і розподілу коштів в умовах нової системи вирівнювання.

Проведено аналіз сучасного стану формування бюджету Вільнянського району в умовах децентралізації фінансових ресурсів та відповідність внесеним змінам до бюджетного та податкового законодавства, спрямованого на збільшення доходів місцевих бюджетів.

На основі запропонованого методу формування місцевих бюджетів з використанням децентралізації, а саме покращення внутрішньо – економічних показників дійшли висновку, що стабілізування економіки держави відбудеться раніше прогнозованого 2019 року.

Слід зазначити, що за умови вирішення законодавчих, організаційних та соціальних проблем місцеві бюджети, у майбутньому зможуть мати достатній обсяг коштів на виконання делегованих повноважень, а громадяни України отримають нарешті підвищення якості надання медичних, освітніх, соціальних та інших послуг.

Список використаних джерел :

1. Бюджетний кодекс України зі змінами від №2456-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Габа І.М. «Децентралізація»- деякі плюси і мінуси / І.М.Габа // РайонІнфо..-№1.-С.5.
3. Данилишин Б.М. Децентралізація управління в Україні: з чого почати? / Б.М. Данилишин // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kontrakty.ua/article/82116>.
4. Демчак Р. Бюджетна децентралізація є основним чинником економічної безпеки держави / Р. Демчак // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://solydarnist.org/?p=15037>
5. Данилишин Б.М. Децентралізація управління в Україні: з чого почати? / Б.М. Данилишин // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kontrakty.ua/article/82116>.

Трачук Г.М.
Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.
Львівський національний університет імені Івана Франка

СУЧАСНА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Із здобуттям незалежності Україна самостійно визначає стратегію соціально-економічного розвитку, розробляє та формує незалежну фінансову політику в контексті загальнодержавної економічної політики. Однією зі складових фінансової політики є фіскальна політика, частиною якої є податкова політика.

Актуальність проблеми податкової політики зумовлена тим, що у ході здійснюваних в Україні за роки незалежності реформ відбулися глибокі соціально-економічні перетворення. Разом з тим непослідовність процесів реформування, відсутність цілісної концепції державної економічної політики, значні структурні диспропорції в економіці призвели до глибокої і затяжної соціально-економічної кризи суспільства. Одним з важливих факторів кризових явищ в Україні стала невважена податкова політика держави, у результаті якої відбулося гальмування інноваційно-інвестиційних процесів, що у свою чергу призвело до зниження рівня реальних податкових надходжень. Податкова система України недосконала: громізка, надскладна для розуміння, нестабільна, непрозора, заплутана, неефективна, суперечлива, відзначається високим податковим навантаженням. Крім того, вона обтяжена великою кількістю змін та доповнень до податкового законодавства і є дорогою для утримання. І це далеко не повний перелік її недоліків. В такому вигляді вона гальмує економічний розвиток держави, і потребує нагального реформування. [1]

Податкова політика не має самостійного характеру, оскільки податки, як інструмент впливу на економіку, застосовуються в комплексі з іншими методами її регулювання. Податок - це обов'язковий платіж фізичної або юридичної особи на користь держави у визначених розмірах і у певний час.

Загалом податкова політика - це система відносин, які складаються між платником податку і державою, а також стратегія їх дій у різних умовах господарювання та економічних системах. Це вибір найефективніших з альтернативних варіантів здійснення податкових платежів з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, які діють в умовах, що склалися. Податкова політика - це діяльність держави у сфері акумулювання і використання податків. [2]

Податкова система має стимулювати інноваційну та інвестиційну діяльність, що потребує зменшення податкового тиску, посилення захисту платників податків, максимальне спрощення процедури оподаткування.

Однак, в сучасних умовах податкова система України має ряд недоліків:

1. Значна складність та суперечливість податкової системи;
2. Фіскальна спрямованість податкової системи і недостатня орієнтація регулюючої функції на стаке економічне зростання;
3. Складна, неоднорідна та нестабільна нормативно-правова база оподаткування, а також неузгодженість та суперечливість окремих законодавчих норм;
4. Витрати на адміністрування окремих податків є значними порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння;
5. Значна нерівномірність розподілу податкового тягаря через наявність великої кількості податкових пільг та існування різноманітних схем ухиляння від сплати податків;
6. Непрозорість податкового регулювання;

7. Корумпованість і каральний зміст податкових відносин.

Дані недоліки призвели до таких проблем у системі оподаткування України, як: податкова заборгованість платників перед бюджетом і державними цільовими фондами; бюджетна заборгованість з відшкодування ПДВ; ухилення від оподаткування; нерівномірне податкове навантаження, найбільша частка якого покладена на законслухняних платників. Для реалізації пріоритетів розвитку податкової політики, необхідно здійснювати комплекс стимулюючих заходів, які передбачають: зниження податкового тиску, стимулювання інноваційної діяльності, сприяння розвитку малого підприємництва, підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, поліпшення адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків, декриміналізація податкового законодавства. [3]

Отже, виходячи з дослідження сутності проблем і стратегічних цілей реформування податкової політики України, виникає необхідність удосконалення податкової політики України за такими напрямками: підвищення ефективності системи адміністрування; вдосконалення законодавчого забезпечення податкової системи шляхом розробки і прийняття Податкового кодексу України; детінізація економіки та боротьба з корупцією в системі адміністрування податків шляхом посилення кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків та корупцію у системі державних органів влади; реформування спрощеної системи; реформування системи відрахувань до фондів соціального страхування шляхом запровадження єдиного соціального податку. [4]

Список використаних джерел:

1. Голишевська Л. В. Сучасний стан податкової політики: проблеми і шляхи їх розв'язку [Електронний ресурс] / Л. В. Голишевська, А. Г. Швець – Режим доступу до ресурсу: http://rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58997.doc.htm.
2. Податкова політика України на сучасному етапі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://knowledge.allbest.ru/finance/2c0a65625b3ac78a5d53b89521206d26_0.html.
3. Сучасний стан податкової політики: проблеми і шляхи їх розв'язку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://fin.bobrodobro.ru/44393>.
4. Податкова політика України та проблеми її реалізації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://stud.wiki/finance/2c0a65625b2ad69b5d43a88421316c27_0.html.

Феліссєв В.А.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Для того, щоб держава могла впливати на економічне життя, вона повинна мати у своєму розпорядженні грошові ресурси, які формуються за рахунок вкладень фізичних та юридичних осіб. Саме завдяки цих надходжень держава може регулювати розвиток підприємництва, втручатися в діяльність ринку та регулювати його, розвивати окремі галузі діяльності.

В Україні питання податкової політики належить до однієї з найважливіших проблем як в економічному, так і в соціальному та політичному контексті. Частка

податкових надходжень в бюджет держави становить в середньому 90%, тому розвиток податкової політики має вагомим значення.

Згідно з визначенням економіста Л.В. Диканя, податкова політика – це сукупність заходів держави щодо впровадження системи податків і конкретних форм та методів їх справляння, що відповідають конкретним історичним умовам і враховують традиції й менталітет нації. Можна сказати, що податкова політика – це сукупність заходів в області оподаткування, які відповідають стратегічним цілям держави.

В Україні встановлюються загальнодержавні та місцеві податки та збори. Всі вони зазначені в Податковому кодексі та є обов'язковими до сплати. До загальнодержавних належать: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, мито та рентна плата. До місцевих податків належать: податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір [1].

Для дослідження ефективності податкової політики необхідно проаналізувати показник фактичних податкових надходжень до бюджету України, оскільки податкові надходження до державного та місцевих бюджетів є необхідною умовою виконання державою своїх функцій.

За даними Державного казначейства України, до загального та спеціального бюджетів України за 2016 р. надійшло 650782 млн. грн. податкових надходжень. Протягом 2016-2019 рр. спостерігається тенденція до зростання податкових надходжень до зведеного бюджету України. У 2017 р. сума податкових надходжень становила 828158 млн. грн.(на 27,2% більше, ніж у 2016 р.), у 2018 р. – 986348 млн. грн.(на 19,1% більше, ніж у 2017 р.), у 2019 р. – 1070321 млн. грн., тобто на 8,5% більше, ніж у 2018 р. (рис.1).

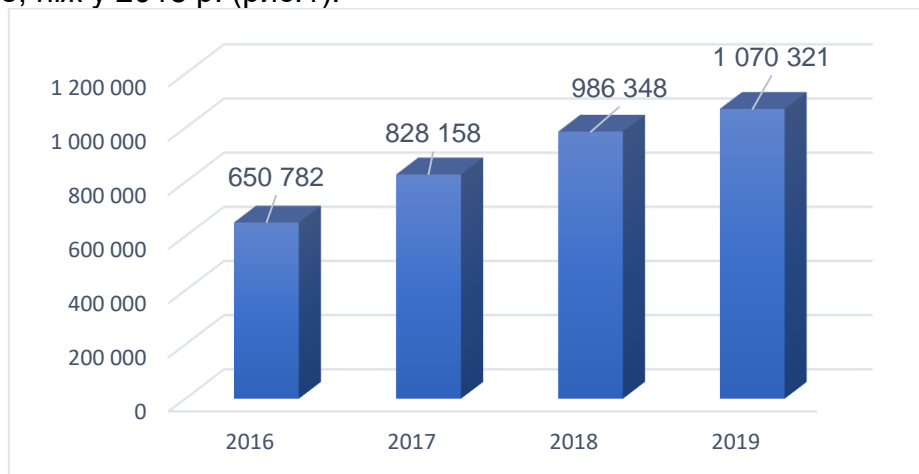

Рис.1. Податкові надходження до зведеного бюджету України за 2016-2019 рр., млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних [2]

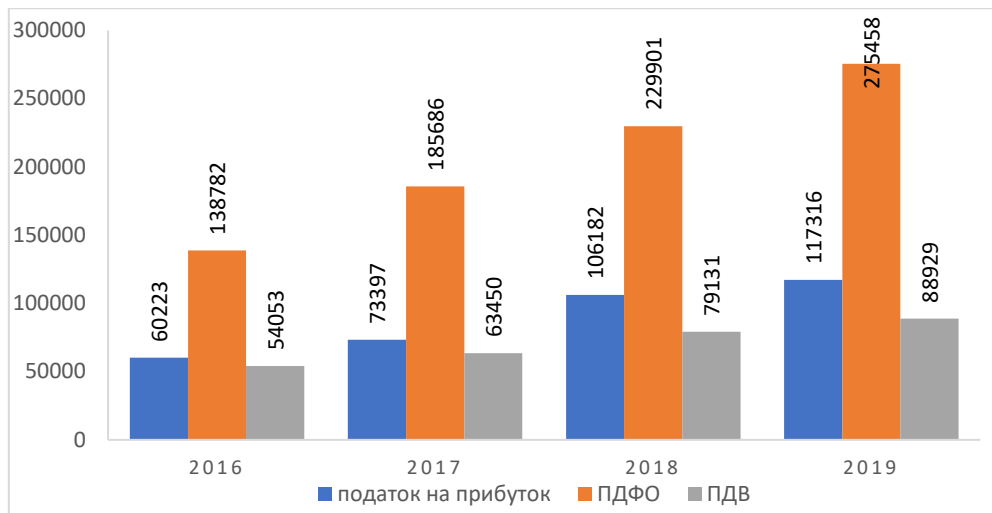

Рис.2. Динаміка податкових надходжень до зведеного бюджету України за 2016-2019 рр., млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [2]

Аналізуючи звіт про доходи до зведеного бюджету України, можна проаналізувати, що найбільшу частку податкових надходжень становлять такі державні податки як податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток та податок на додану вартість. На рис. 2 наведено динаміку надходжень до зведеного бюджету від цих податків. Якщо порівняти показники на рис. 1-2, можна зрозуміти їх значення. Саме ці податки становлять майже половину від податкових надходжень зведеного бюджету. Тому можна зробити висновок, що будь-які зміни стосовно цих видів податків суттєво впливають на економіку держави в цілому.

Говорячи про результативність податкової політики, доцільно порівняти планові та фактичні показники податкових надходжень з фактичними (рис. 3). Виконання зведеного бюджету можна вважати одним з основних показників ефективності податкової політики.

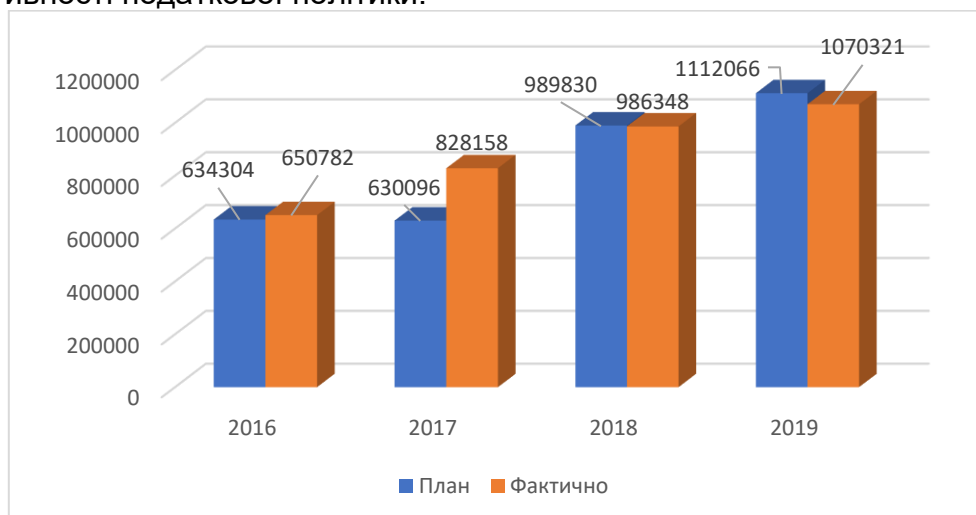

Рис. 3. Плановий та фактичний обсяг надходжень до зведеного бюджету України за 2016-2019 рр., млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [2]

Дослідивши дані Державної казначейської служби України, варто відмітити, що 2016-2017 рр. фактичні показники перевищують планові, а у 2018-2019 рр. спостерігається недовиконання планових показників. Це свідчить про неефективну податкову політику.

Проаналізувавши сучасну податкову політику, можна зробити висновок, що вона недостатньо ефективна внаслідок високого рівня тінізації економіки, корупції та

ще залишається недостатньо справедливий розподіл податкового навантаження, має місце недосконалість податкового законодавства. Все ж існують шляхи її покращення. В даній ситуації потрібно спростити систему сплати податків, провести детінізацію податкового сектору та знизити податкове навантаження на економіку. Також можна забезпечити оптимізацію податкових пільг. Все перелічене допоможе збільшити рівень податкових надходжень та підвищити рівень ефективності податкової політики.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>

Юрчик Ю.І.

Науковий керівник: к.е.н., доц. Татарин Н.Б.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Податкова політика є невід'ємним атрибутом, а право вибору й формування її змісту — ознакою зрілості та самодостатності держави. Тільки та країна, яка формує власну економічну політику, в т. ч. податкову, може вважатися незалежною [1].

Україна обрала стратегічний курс інтеграції до ЄС, що сформував пріоритети трансформування її суспільних та економічних складових та розбудови системи макроекономічного регулювання організації в цілому. Як ніколи раніше актуальним стало усунення ознак транзитивності економіки, що вимагає здійснення переходу до європейської практики регламентування економічних відносин, з одного боку, та подолання негативних тенденцій її функціонування, з іншого.

Прийняття збалансованого рішення щодо євроінтеграції України можна пов'язати із вирішенням проблеми забезпечення сталого економічного зростання та збереження високого рівня соціальних гарантій у комплексі з ринковим реформуванням державного втручання у розвиток соціально-економічної сфери. Зважаючи на це, надзвичайно важливе значення становить використання такого непрямого методу макроекономічного регулювання як податкова політика.

Очевидно, що в умовах формування податкової політики в Україні має передбачати створення умов для зростання ВВП й інших позитивних зрушень у розвитку соціально-економічної системи, забезпечення надійної фінансової бази функціонування держави, внесення змін до законодавства з метою виконання Угоди про асоціацію, а також поступову імплементацію інших заходів податкової політики ЄС із поступом у економічному розвитку й детінізації економіки [2].

Однією із найбільших проблем податкової політики є і те, що в Україні так і не сформовано власної традиції, механізму напрацювання рішень у даній сфері, як у інших країнах. Найважливіші рішення з фіскальних питань нерідко приймаються виходячи з політичної доцільності або з кон'юнктурних міркувань [1]. Тобто необхідним є, у першу чергу, сформувати стабільне нормативно-правове поле функціонування податкової системи (наявність затвердженого Податкового кодексу не унеможливила на тривалий період постійне внесення змін у податкове законодавство у відповідності до зростаючих фіскальних потреб держави), і сформулювати такі цілі податкової політики, які б не тільки не суперечили національним інтересам, але й щоб їх реалізація не поглибила кризу в економіці.

Не менш важливою є і зміна взаємовідносин контролюючих органів і платників податків, що, зокрема, передбачає відмову від практики примушування платників до

сплати податків наперед та їх переплати, від вибіркового застосування податковими органами норм податкового законодавства й заходів боротьби з ухиленням від сплати податків; скасування планів мобілізації податкових надходжень для контролюючих органів.

Наука, зазначають учені, повинна відігравати одну з ключових ролей у механізмі розроблення рішень у сфері податкової політики та їх оцінки ефективності. Економічний аналіз, висновки й рекомендації якого використовуються для підтримки прийняття політичних рішень у сфері оподаткування, має враховувати, крім традиційних трансакційних втрат реалізації податкової політики, також втрати самого процесу та приховані вигоди лобістських груп, котрі часто можуть перевищувати суму всіх попередніх втрат [1]. Цей аспект є важливим також і з тієї точки зору, що вплив громадськості на реальні результати реформування економічних відносин може мати значні наслідки. Наприклад, підприємницький сектор часто намагається перешкодити прийняттю законів щодо підвищення ставок оподаткування, а якщо це не вдається, шукає шляхи зменшення податкового навантаження на бізнес, не бажаючи в повному обсязі виконувати нові податкові зобов'язання [4].

Не викликає сумнівів і те, що подальший розвиток економіки нашої держави є можливим лише за умови запровадження податкових механізмів стимулювання інноваційної діяльності. Більше того, беручи до уваги, що на економіку України справляють вплив такі характерні чинники глобалізації як електронна комерція, трансфертне ціноутворення і міграція робочої сили, розробки потребують і нові технології та методи оподаткування, які дозволять розширити базу оподаткування індивідуальних доходів громадян, адже саме невідповідність форм, методів і механізмів оподаткування рівню розвитку соціально-економічних відносин спричиняє розвиток податкової системи, зумовлює постійний процес її удосконалення [4].

Висновки. З урахуванням викладеного та беручи до уваги проблеми й перспективи, які відкриваються для України в умовах імплементації Угоди про асоціацію з ЄС, вважаємо, що перспективними напрямками реалізації державної податкової політики в Україні мають стати:

- переорієнтація податкової системи з метою розширення бази оподаткування на основі вдосконалення оподаткування майна;
- подальша оптимізація контролю за трансфертним ціноутворенням, боротьба з агресивним податковим плануванням;
- підвищення рівня довіри громадськості до запланованих урядом реформ, зокрема, шляхом залучення до прийняття управлінських рішень наукових шкіл і посилення партнерської складової у відносинах фіскальних органів і платників податків.

Проблеми адаптації загальноприйнятих європейських стандартів з питань подолання агресивного податкового планування, боротьби з нечесною податковою конкуренцією та захисту національних інтересів, що набувають неабиякої важливості в умовах євроінтеграції залишаються актуальними та потребують додаткових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Швабій К. І. Теоретичні підходи до формування та реалізації податкової політики держави / К. І. Швабій // *Фінанси України*. — 2015. — № 10. — С. 90–103
2. Мельник В.М. Податкова політика України в умовах імплементації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом / В. М. Мельник, Т. В. Коцук // *Фінанси України*. — 2016. — № 7. — С. 7–25.
3. Лондар Л. П. Напрями реалізації політики децентралізації в умовах розширення прав місцевих органів влади і забезпечення їх фінансової та бюджетної самостійності / Л. П. Лондар // *Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/politika_desentralizacii-b1814.pdf*